

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE REKLAMCILIK ANABİLİM DALI**

**HALKLA İLİŞKİLER UYGULAMALARINDA AÇIK VERİNİN
KULLANIMI: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR VE LONDRA, NEW
YORK BELEDİYELERİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR
ANALİZ**

Esin SERİN AKSOY

DOKTORA TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Simge ÜNLÜ

MART- 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**HALKLA İLİŞKİLER UYGULAMALARINDA AÇIK
VERİNİN KULLANIMI: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR VE
LONDRA, NEW YORK BELEDİYELERİ ÜZERİNE
KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ**

DOKTORA TEZİ

Esin SERİN AKSOY

Enstitü Anabilim Dalı: Halkla İlişkiler ve Reklamcılık

“Bu tez 12/03/2024 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Metin IŞIK	Başarılı
Doç. Dr. Simge ÜNLÜ	Başarılı
Doç. Dr. Mustafa BOSTANCI	Başarılı
Doç. Dr. Şakir GÜLER	Başarılı
Doç. Dr. Abdulhakim Bahadır DARI	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Esin SERİN AKSOY

12/03/2024

ÖN SÖZ

Öncelikle doktora eğitimime başladığım Selçuk Üniversitesinde 2 yıl boyunca bana yol gösteren eski danışmanım ve çok değerli hocam Prof. Dr. Hasret AKTAŞ'a bana kazandırdığı her şey için teşekkürlerimi sunarım.

Eğitimime devam ettiğim Sakarya Üniversitesinde ilk günümünden son gününe kadar hep yanımda olan, desteğini ve yardımını benden asla esirgemeyen, hiçbir konuyu zorlaştırmayan her daim kolaylaştıran dünyanın en iyi ve nazik danışmanı Doç. Dr. Simge ÜNLÜ hocama sonsuz sevgi ve minnetlerimi sunarım. Doç. Dr. Mustafa BOSTANCI hocama ve savunma jürimde bulunan bütün hocalarıma anlayışları ve yardımları için çok teşekkür ederim. Ayrıca bu alanda lisans eğitimime başladığım ilk günden doktora eğitimimi tamamladığım son güne kadar her daim değerli bilgileri ile akademik hayatıma ışık olan kıymetli hocam Prof. Dr. Metin IŞIK'a teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatımda aldığım tüm kararlarda hiçbir zaman benden dualarını ve desteklerini esirgemeyen her daim arkamda duran canım AİLEME ve sadece akademik hayatımda değil yaşamımın her alanında daima yanımda olarak beni çok büyük bir sevgi ve saygıyla destekleyen en sevdiğim kocam Coşkun AKSOY'a minnettarlığımı dile getirmek isterim.

Esin SERİN AKSOY

12/03/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
GÖRSEL LİSTESİ	vii
HARİTA LİSTESİ.....	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x

GİRİŞ.....	1
------------	---

1. BÖLÜM: AÇIK VERİ KAVRAMI VE BELEDİYELERDE KULLANIMI 5

1.1. Veri ve Açık veri Kavramı	5
1.1.1. Veri Kavramı.....	5
1.1.2. Açık Veri Kavramı	7
1.1.3. Açık Verinin Tarihsel Geçmişi	10
1.2. Açık Veri Kavramının Genel Özellikleri.....	12
1.3. Açık veri Çeşitleri.....	12
1.4. Açık Veri Uygulamasının Faydaları ve Zorlukları.....	13
1.4.1. Açık Veri Uygulamasının Faydaları	13
1.4.2. Açık Veri Uygulamasının Güçlükleri	16
1.5. Açık Veri ile Alakalı Platformlar	18
1.5.1. Uluslararası Açık Bilgi Vakfı (Open Knowledge International)	18
1.5.2. Açık Veri Endeksi (OD4D, Open Data for Development)	19
1.5.3. Web Vakfı (World Wide Web Foundation).....	20
1.5.4. Açık Veri Barometresi (Open Data Barometer).....	21
1.5.4.1. Açık Veri Beyannamesinin İlkeleri	22
1.6. Belediyelerin Verilerini Açması.....	23

2. BÖLÜM: DÜNYADA AÇIK VERİ UYGULAMASINA GEÇEN BAŞLICA

BELEDİYELER 28

2.1.New York Belediyesi Açık Veri Portalı	28
2.2. Londra Belediyesi Açık Veri Portalı	32
2.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı	40

2.4. Dünyada Açık Veri Uygulamasına Geçen Diğer Belediyeler	43
3. BÖLÜM: BİR HALKA İLİŞKİLER ARACI OLARAK AÇIK VERİNİN KULLANILMASI	46
3.1. Halkla İlişkilerin Dönüşümü ve Veri Odaklı Yaklaşımlar	46
3.1.1. Halkla İlişkilerin Dijital Çağı: Geleneksel Yaklaşımdan Veri Odaklı Yaklaşımına Geçiş.....	49
3.2. Açık veri Hareketi ve Halkla İlişkiler: Bilgi Şeffaflığı ve Toplumsal Katılımın Yeni Paradigması	52
3.2.1. Açık veri ve Kamusal İletişim: Demokratikleşme ve Katılımcılığın Güçlendirilmesi	53
3.2.2. Açık veri ve Halkla İlişkiler Stratejilerindeki Rolü: Açık verinin Halkla İlişkiler Profesyonellerine Sağladığı Fırsatlar	56
3.3. Veri Odaklı Halkla İlişkiler Uygulamaları ve Başarı Örnekleri.....	59
3.3.1. Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Uygulanan Veri Odaklı Halkla İlişkiler Uygulamaları	61
3.4. Dijital Çağın Önemli Meseleleri: Veri Güvenliği ve Etik.....	63
4. BÖLÜM: ARAŞTIRMA TASARIMI VE YÖNTEMİ	67
4.1. Veri Toplama ve Kodlama Süreci	70
4.2. Verilerin Analizi Süreci.....	71
4.3. Bulgular	73
4.3.1. Ağ Yapısı Tablosu Belirleyici Bilgileri	76
4.3.2. İlişki Kat Sayı Analizi	77
4.3.3. İncelenen Açık veri Platformlarındaki Veri Setlerinin Sosyal Ağ Analizi ...	78
4.3.4. Benzer Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi.....	84
4.3.5. Farklı Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi.....	86
4.3.6. Paylaşılan Veri Setlerinin En Fazla Kullanıldığı İlçelerin Sosyal Ağ Analizi	88
4.3.7. Açık veri Platformlarında Kullanılan Halkla İlişkiler Uygulamalarının Sosyal Ağ Analizi	90
4.3.8. Halkla İlişkiler ve Açık veri Ekosistemi Temel Gereklilikler Modeli	91
SONUÇ	95

KAYNAKÇA.....	101
ÖZ GEÇMİŞ	111

KISALTMALAR

AV	: Açık Veri
Hİ	: Halkla İlişkiler
İBB	: İstanbul büyükşehir Belediyesi
NYC	: New York
LND	: Londra
SAA	: Sosyal Ağ Analizi
MS	: MicroSoft

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: İncelenen Açık veri Portalları Hakkında Genel Bilgiler	73
Tablo 2: Ağ Yapısı Belirleyici Bilgileri	76
Tablo 3: İlişki Kat Sayı Analizi	77
Tablo 4: İncelenen Açık veri Platformlarındaki Veri Setlerinin SAA	79
Tablo 5: Benzer Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi	85
Tablo 6: Benzer Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi	87
Tablo 7: Paylaşılan Veri Setlerinin En Fazla Kullanıldığı İlçelerin SAA	89
Tablo 8: AV Platformlarında Kullanılan Halkla İlişkiler Uygulamalarının SAA	91

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: İncelenen Açık veri Platformlarındaki Veri Setlerinin Sosyal Ağ Analizi.....	78
Şekil 2: Benzer Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi	84
Şekil 3: Farklı Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi	86
Şekil 4: Paylaşılan Veri Setlerinin En Fazla Kullanıldığı İlçelerin SAA.....	88
Şekil 5: Açık veri Platformlarında Kullanılan Halkla İlişkiler SAA	90
Şekil 6: Halkla İlişkiler ve Açık veri Ekosistemi Temel Gereklilikler Modeli.....	92

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: NYC Açık Veri Portalı.....	29
Görsel 2: Londra Açık Veri Portalı	33
Görsel 3: İBB Açık Veri Portalı	40
Görsel 4: UCINET Giriş Ekranı	74
Görsel 5: Netdraw Giriş Ekranı	75

HARİTA LİSTESİ

Harita 1: Ülkelere Göre Açık Veri Kullanım Haritası	10
--	----

ÖZET	
Başlık: Halkla İlişkiler Uygulamalarında Açık Verinin Kullanımı: İstanbul Büyükşehir ve Londra, New York Belediyeleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz	
Yazar: Esin SERİN AKSOY	
Danışman: Doç. Dr. Simge ÜNLÜ	
Kabul Tarihi: 12/03/2024	Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 115 (ana kısım)
Dijitalleşme, yeni teknolojiler ve buna bağlı olarak değişen iletişim modellerinin gelişmesiyle, veriler ve dolayısıyla veriye dayalı ekosistemler odak noktası haline gelmiştir. Verinin küresel ekonominin yeni sermayesi olarak görülmesine bağlı olarak ortaya çıkan kavramlardan birisi de Açık veri kavramıdır. Herhangi bir telif hakkı, patent ya da diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen ve dağıtılabilen veri anlamına gelen Açık veri kavramı son 10-15 yıl içerisinde dünya genelinde birçok kurum ve kuruluş tarafından kullanılmaya başlanan bir kavram olarak dikkat çekmektedir. Bu araştırmada halkla ilişkiler uygulamaları ile Açık veri uygulamalarının benzerlikleri üzerinde durulmuş ve bu benzerlikler Açık Kamu Verisi üzerinden değerlendirilmiştir. Çünkü kamu kuruluşları, coğrafi, turistik, istatistiksel ve ticari veriler, hava durumu bilgileri vb. gibi birçok farklı alanlarda en büyük veri yaratıcıları ve toplayıcıları arasında yer almaktadır. Bu veriler kamu politikası geliştirme ve hizmet sunumu için vazgeçilmez olmalarının yanında kamu kuruluşları bünyesinde bulunan halkla ilişkiler birimlerinin görevleri olan halkın yönetime katılımı, karar verme süreçlerinde yer alması, yenilikçi ürün ve hizmetler yaratma gibi birçok farklı açıdan da çok değerlidir. Bu araştırmanın amacı vatandaşa en yakın kamu kurum ve kuruluşu olan belediyelerin Açık veri portallarını yeni bir halkla ilişkiler uygulaması gibi kullanarak vatandaşlar ile arasındaki iletişim, şeffaflık, güvenilirlik, hesap verilebilirlik gibi ilkeleri gerçekleştirirken aynı zamanda vatandaşlarına yeni istihdam yolları yaratmanın da mümkün olduğunu gözler önüne sermektir. Bu amaç doğrultusunda örneklemi oluşturan İstanbul Büyükşehir, New York ve Londra Belediyelerinin Açık veri portalları incelenmiş, 3 Açık veri portalından 32 kategoride 4561 veri seti içerik analiz yöntemi ile kategorize edilerek UCINET programı aracılığı ile analize tabii tutularak sonuçları değerlendirilmiştir.	
Anahtar Kelimeler: Halkla İlişkiler, Açık Veri, Belediyelerde Açık veri Kullanımı, UCINET	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Use of Open Data in Public Relation Practices: A Comparative Analysis on İstanbul Metropolitan, Londra and New York Municipalities	
Author of Thesis: Esin SERİN AKSOY	
Supervisor: Assoc. Prof. Simge ÜNLÜ	
Accepted Date: 12/03/2024	Number of Pages: x (pre text) + 115 (main body)
With the development of digitalization, new technologies and changing communication models, data and therefore data-based ecosystems have become the focal point. One of the concepts that emerged due to the fact that data is seen as the new capital of the global economy is the concept of Open Data. The concept of open data, which means data that can be used and distributed free of charge and freely by anyone without being subject to any copyright, patent or other control mechanisms, attracts attention as a concept that has started to be used by many institutions and organizations around the world in the last 10-15 years. In this research, the similarities of public relations practices and open data applications will be emphasized and these similarities will be evaluated through Open Public Data. Because public institutions, geographical, touristic, statistical and commercial data, weather information, etc. It is among the largest data creators and collectors in many different fields such as. In addition to being indispensable for public policy development and service delivery, these data are also very valuable in many different aspects, such as public participation in management, involvement in decision-making processes, and creation of innovative products and services, which are the duties of public relations units within public institutions. The aim of this research is to demonstrate that it is possible to create new employment opportunities for citizens while realizing principles such as communication, transparency, reliability and accountability with citizens by using the open data portals of municipalities, which are the public institutions and organizations closest to citizens, as a new public relations application. For this purpose, the open data portals of the İstanbul Metropolitan Municipality, New York and London Municipalities, which constitute the sample, were examined, and 4561 data sets in 32 categories from 3 open data portals were categorized with the content analysis method and analyzed through the UCINET program, and the results were evaluated.	
Keywords: Public Relations, Open Data, Use of Open Data in Municipalities, UCINET	

GİRİŞ

Günümüzde teknolojik gelişmelerin hızla ilerlemesiyle birlikte iletişim ve bilgi akışı da büyük bir değişim yaşamaktadır. Bu değişim, halkla ilişkiler alanında da önemli etkiler yaratmış ve geleneksel iletişim yöntemlerine alternatif olarak dijital platformların önemi artmıştır. Bu bağlamda, "Açık veri" kavramı, halkla ilişkiler uygulamalarında yeni bir boyut kazandırmaktadır.

Halkla ilişkiler, kurumların ve organizasyonların toplumla etkileşim kurma süreçlerini yönetmeye odaklanan bir disiplindir. Geleneksel halkla ilişkiler uygulamaları, basın bültenleri, basın toplantıları, broşürler ve reklamlar gibi yöntemlerle hedef kitlelerle iletişim kurmaya çalışırken, dijitalleşme ile birlikte iletişim dinamikleri değişmiş ve gelişmiştir (Serin,2017).

Açık veri kavramı, bu dijitalleşme sürecinin bir sonucu olarak öne çıkan önemli bir yaklaşımdır. Açık veri, herhangi bir telif hakkı, patent veya diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen veri anlamına gelmektedir. Bu veriler, internet üzerinden erişilebilir ve bazı analiz ve işlemler sonucu görselleştirilerek anlamlı ve kullanılabilir bir hale gelmektedir (Attard, vd., 2015). Belediyeler, toplumun hizmetine yönelik çalışmalar yürüten önemli kamu kurumlarıdır. Belediyeler modern dünyada vatandaşa en yakın kamu kurumlarından birisi olmalarının yanı sıra vatandaşlarla sürekli iletişim ve etkileşim halinde olmak zorundadırlar. Halkla ilişkiler, belediyelerin hedef kitlesi olan vatandaşlarla sağlıklı bir iletişim kurmalarını, ihtiyaçlarına uygun hizmetler sunmalarını ve toplumla birlikte hareket etmelerini sağlayan kritik bir disiplindir. Geleneksel halkla ilişkiler uygulamaları, belediyelerin basın toplantıları, broşürler, afişler ve diğer yayınlar aracılığıyla vatandaşlarla tek yönlü iletişim kurmasını sağlamaktadır. Fakat belediyeler de geleneksel yöntemler ile uygulanan halkla ilişkiler uygulamaları birtakım sorunlara neden olabilmektedir. Özellikle vatandaş, belediyeye gelerek bir konudaki istek ve beklentilerini dile getirmek veya belediyenin yürüttüğü faaliyetler hakkında bilgi almak istediğinde, genellikle istediği bilgilere veya ilgililere ulaşmakta zorlanabilmektedir. Bu durum hem belediye hem de vatandaş için yöneten-yönetilen ilişkiler açısından sorunlar yaratmaktadır. (Kazancı, 2004).

Günümüzün modern dünyasında dijital dönüşüm ve Açık veri kavramının gelişimi belediyelerin de halkla ilişkiler stratejilerini değiştirmiştir. Belediyelerin halkla ilişkiler

uygulamalarına Açık veri'nin entegre edilmesi, çeşitli avantajlar sunmaktadır. Belediyeler, hizmetlerini ve projelerini Açık veri şeklinde sunarak vatandaşların bu bilgilere kolayca erişmelerini sağlayabilmektedirler. Bu da belediyelerin şeffaflık ve güvenilirlik algısını güçlendirerek vatandaşların katılımını artırmaktadır. Ayrıca, belediyelerin Açık veri kullanımı, daha etkili ve veri odaklı halkla ilişkiler stratejileri oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Vatandaşların ihtiyaçları ve beklentileri Açık veri sayesinde daha iyi analiz edilerek hizmetler buna göre şekillendirilebilmekte, vatandaşın yönetime katılımı artırılarak daha demokratik bir ekosistemin oluşması teşvik edilebilmektedir. Belediyeler dijitalleşme ve Açık veri kavramının sunduğu imkanları doğru şekilde değerlendirerek daha şeffaf, etkili ve katılımcı halkla ilişkiler stratejileri geliştirmesi, toplumla güçlü bir bağ kurmalarına ve daha sürdürülebilir bir kent yönetimi sağlamalarına yardımcı olabilmektedir (McKinsey, 2013).

Bu nedenlerle bu çalışmada halkla ilişkiler uygulamalarında Açık verinin kullanımının belediyelere sağlayacağı faydalar incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde halkla ilişkiler kavramı ve özellikleri, dünyada ve Türkiye’de halkla ilişkiler kavramının tarihsel gelişimi, halkla ilişkiler modelleri, halkla ilişkiler kavramının ilkeleri, halkla ilişkilerin tanıma ve tanıtma faaliyetleri incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise; Açık veri kavramı, tarihsel geçmişi, Açık veri kavramının ilkeleri, Açık veri çeşitleri, Açık veri uygulamalarının faydaları ve güçlükleri, dünyada Açık veri ile alakalı platformlar, belediyelerin verilerini açması konuları incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise; dünyada Açık veri uygulamasına geçen başlıca belediyeler incelenmiş ve bu belediyelerin Açık veri portallarında vatandaşları ile paylaştıkları veri setleri ve bu veri setlerinin içerikleri detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise; Açık verinin bir halkla ilişkiler aracı olarak nasıl kullanıldığı ve kullanılabileceği konuları detaylı bir literatür taraması ile belirlenmiştir. Ayrıca bu bölümde Açık verinin bir halkla ilişkiler aracı olarak kullanılmasının demokratikleşmeyi ve katılımcılığı, şeffaflığı ve bilgi paylaşımını nasıl artırabileceğine dair tartışmalar yapılmış ve Açık veri uygulamalarının halkla ilişkiler profesyonellerine sağlayabileceği faydalar üzerinde durulmuştur. Bütün bunlara ek olarak bu bölümde kamu kurum ve kuruluşlarında uygulanan veri odaklı halkla ilişkiler çalışmalarına değinilmiştir. Son olarak bu bölümde dijital çağın en önemli meselelerinden olan güvenlik ve etik sorunlar tartışılmıştır.

Bu çalışma Halkla İlişkiler Uygulamalarında Açık verinin Kullanımı konusuna bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Dijitalleşmenin getirdiği yeni iletişim olanakları ve Açık veri'nin sağladığı şeffaflık ve güvenilirlik avantajları, halkla ilişkiler alanında önemli bir yer edinmiştir. Bu çalışmada, Açık veri'nin halkla ilişkiler stratejilerine nasıl entegre edilebileceği ve kurumların hedef kitlelerle daha güçlü bir etkileşim kurmasına nasıl katkı sağlayabileceği ele alınacaktır. Ayrıca, Açık veri kullanımının beraberinde getirebileceği ve veri güvenliği gibi konular da irdelenecektir. Bu çalışma sayesinde, günümüzün hızla değişen iletişim ortamında halkla ilişkiler profesyonellerinin Açık veri'yi etkin bir şekilde kullanabilmelerine yönelik bir anlayış geliştirmeleri hedeflenmektedir.

Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusunu belediyelerin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri portallarında kullandıkları halkla ilişkiler uygulamalarının analiz edilmesi oluşturmaktadır. Araştırmada belediyelerin Açık veri portallarının halkla ilişkiler açısından kullanımı İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyeleri Açık veri portalları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Açık veri kullanım standartları üzerinden bu belediyelerin Açık veri portallarının incelenmiş, kullanımlardaki benzerlikler, farklılıklar analiz edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada bu platformaların seçilmesinin nedeni New York ve Londra Belediyelerinin İstanbul Büyükşehir Belediyesinden daha önce Açık veri platformunu kullanmaya başlaması ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinin varsa eksiklerinin belirlenerek Açık veriyi halkla ilişkiler faaliyetlerinde daha etkili nasıl kullanabileceğinin belirlenmeye çalışılmasıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı belediyelerin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak açık veriyi nasıl kullanıldığının ortaya koyulmasıdır. Bu araştırmanın yapılmasının temel nedeni; belediyelerin sadece bir Açık veri portalı kurarak sahip oldukları veri setlerini bu portallar üzerinden tek yönlü iletişime dayalı bir şekilde mi vatandaşla paylaşıldığının yoksa bu Açık veri portalları halkla ilişkiler uygulamaları bağlamında çift yönlü iletişim şeklinde belediye – vatandaş iş birliği ile mi yürütüldüğünün ortaya çıkarılmak istenmesidir. Bu bağlamda araştırmanın yöntemi olarak seçilen Açık veriyi kullanan belediyelerin niteliksel içerik analizinin amaca hizmet edeceği düşünülmüştür.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada her geçen gün ilerleyen teknoloji ile halkla ilişkiler uygulamaları arasında bir entegrasyon sağlanması ve yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık verinin kullanımının halkla ilişkiler mesleğine kazandırabileceği faydaların ortaya konulmasını destekleyen bir araştırma olduğu için önem arz etmektedir. Ayrıca bu araştırma da kullanılacak olan yöntem ile Açık veri uygulamasına geçmiş olan belediyelerin niteliksel içerik analizi yapılacağı için halkla ilişkiler uygulamaları ve Açık veri arasındaki bağlantıyı görünür kılması beklenmektedir. Açık veri ve halkla ilişkilerin ortak literatürüne bakıldığında bu alandaki çalışmaları destekler nitelikte bir araştırma olması nedeniyle de önemlidir. Şeffaflık özellikle kamu kurum ve kuruluşlarında çok önemlidir. Çünkü şeffaflık aynı zamanda kamu kurum ve kuruluşlarının açık bir denetim anlayışına sahip olduklarını da gösterir. Bu durum ise bir kamu kuruluşu olan belediyelerin kaynaklarını daha verimli ve hesap verilebilir bir şekilde kullandıklarının göstergesidir. Şeffaflık ilkesine sahip bir belediyeye kamunun da güveni artmaktadır (Karaman, 2020). Sonuç olarak bu durum halkla ilişkiler uygulayıcılarının temel hedeflerinden birisi olan kurum ve hedef kitle arasındaki güveni oluşturmak ve devam ettirmek bağlamında önemlidir. Bu nedenle belediyelerde kullanılan Açık veri uygulamasının halkla ilişkilere entegre edilmesi önem arz etmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle araştırmanın örneklemine seçilen İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri portalları içerik analiz yöntemi ile incelenmiş Microsoft Excell programında kategorize edilmiştir daha sonra elde edilen bu veriler UCINET analiz programı tarafından analize tabii tutulmuş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

1. BÖLÜM: AÇIK VERİ KAVRAMI VE BELEDİYELERDE KULLANIMI

Bu bölümde; veri ve Açık veri kavramı ile açıklamalar yapılarak Açık veri kavramının faydalarına ve zorluklarına değinilecektir. Ayrıca kamu verilerinin sunumu ve belediyelerin Açık veri uygulamasına geçme süreçleri incelenerek dünyada Açık veri uygulamasına geçmiş belediyelerden birkaçı incelenecektir.

1.1. Veri ve Açık Veri Kavramı

Bu bölümde veri ve Açık veri kavramlarının tanım ve özellikleri tartışılacaktır.

1.1.1. Veri Kavramı

Dijitalleşme, yeni teknolojiler ve buna bağlı olarak değişen iletişim modellerinin gelişmesiyle, veriler ve veri temalı ekosistemler odak noktası haline gelmiştir. Verinin uluslararası ekonominin yeni petrolü olarak görülmesiyle ortaya çıkan kavramlardan birisi ise Açık veri kavramıdır. Açık veri kavramının tanımına geçmeden önce “veri” kavramının ne anlama geldiği üzerinde durmakta fayda vardır. Veri; bilgi (knowledge) ve bilginin (information) türetilbildiği hammaddedir (Doğdu, 2017). Ham haldeyken çok bir anlam üretmeyen veriler belli bir amaç doğrultusunda işlendiği zaman anlamlı hale gelmeye başlamaktadır (Kalikov, 2006). Örneğin bir belediyede aylık kullanılan su miktarının tamamı bir ham veridir. Fakat belediyenin o bölgede su israfını engellemek amacıyla hane başına kullanılan asgari su miktarını belirleyebilmesi için bu verileri bir işleme tabii tutması sonucu elde edilen veriler işlenmiş veridir. Ham verilerin işlenerek anlamlı bir hale gelmesiyle ortaya çıkan büyük miktarda bilgi hedef kitleleri ve rakipleri tanıma ve anlama konusunda büyük bir fırsat yarattığı için veri kavramı devlet ve özel kuruluşlar içinde çok önemli bir hale gelmiştir (Karaman, 2020).

Veri kavramı ile ilgili literatürde yer alan bir diğer tanımda ise veri; “bilgi oluşturmak veya işlemek için kullanılabilecek sayılar, harfler, semboller veya görüntüler gibi farklı biçimlerde ifade edilebilen ölçülebilir faktörler” olarak ifade edilmiştir. Veri, bir olayı, nesneyi veya durumu tanımlamak veya anlamak için kullanılabilmektedir (Europe and Data Portal,2023). Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere veri ve bilgi kavramları birbirlerini tamamlayan yapboz parçaları gibidir. Veri olmadan bilgi, bilgi olmadan elde etmek mümkün değildir. Veri, birçok farklı kaynaklardan toplanabilmektedir ve daha

sonra işlemek, analiz etmek ve sonuçlar çıkarmak için kullanılabilir (Murray-Rust,2008). Örneğin, bir şirket müşterilerinden topladığı verileri analiz ederek, ürünlerinin hangi müşteri grubuna daha fazla hitap ettiğini veya hangi ürünlerin daha popüler olduğunu belirleyebilmek amacıyla kullanılabilir.

Gündelik yaşamın her alanında karşımıza çıkabilecek en basit veriler bile insan yaşamını birçok alanda etkileme gücüne sahiptirler. Veriler hem bireyler için hem de kurum ve kuruluşlar için verdikleri kararların daha bilinçli olmasını sağlarken; aynı anda zamandan tasarruf edilmesine de fırsat vermektedirler (Reichmann vd., 2011, s. 704). Bilgiye ulaşmada her veri çok değerli iken bu çalışmanın temelini oluşturan veri türleri oldukça kompleks ve önemli verilerdir.

Gündelik yaşamda kullanılan verilerin dışında, devlet ve özel kuruluşlar da çok büyük miktarlarda veri toplamakta, depolamakta, işlemekte ve kullanmaktadırlar. İçerisinde yaşadığımız ve internet, dijital, yeni medya çağı gibi farklı isimler alan bu çağda; fizikten, uzay bilimlerine, sosyal medyadan, tıp alanına kadar hemen hemen her alanda her saniye devasa miktarlara ulaşan veriler üretilmekte ve dolaşıma girmektedir. Günümüz modern dünyasını adeta bir “veri cenneti” olarak tanımlamak mümkündür (Welch vd., 2016, s. 393).

Veriler bu kadar önemli ve kıymetli bir hazine konumundayken dünya üzerindeki birçok insan ham haldeki verilere ilgi duymamaktadır. İnsanlar ham veriler ile değil, bilgi ve cevaplar ile ilgilenmektedirler. Fakat nasıl ki bir istiridyenin içerisindeki inci sadece istiridyenin içerisinden çıkarıldığı zaman değerli ve kullanılabilir hale geliyorsa, verilerde sadece işlenip, görselleştirilerek bilgi ve cevaplara insanları ulaştırabildikleri ölçüde değerli olmaktadır (Hand, 2013, s. 2)

İçerisinde yaşadığımız teknoloji çağında internetin insanlara verdiği zaman ve mekanın ötesine geçebilme yeteneği ile devasa miktarlarda veri bulunmaktadır. Fakat bu verilerin büyük bir çoğunluğu işlenmemiş yani kullanılamayacak durumdadır. Dünya üzerinde üretilen verilerin miktarı düşünüldüğünde çok küçük bir kısmı işlenmiş ve kullanılabilir verilerdir. Bu verilerin içerisinde de topluma faydalı olabileceği bilinen fakat devlet ve devlet kurumlarınca kullanımı halka açılmamış ve çevrimdışı tutulan verilerin bulunduğu görülmektedir (Veljkovic, vd., 2014, s. 280). Bilginin paradan daha değerli olduğu günümüz dünyasında önemli olan halka faydalı olan bu verileri halkın kullanımına açabilmektir. Çevrimdışı olarak bekleyen bu faydalı veriler; fiziksel olarak

mevcut olsalar dahi dolaplarda bekleyen eski yazılı bilgiler gibi bir kenarda çürümeye bırakılmış durumdadırlar. Bu nedenle kullanılabileceği halde çevrimdışı olarak bekletilen bu veriler faydasız verilerdir ve ulaşılması, kullanılması birçok prosedür, emek ve zaman gerektirmektedir (Yu ve Robinson, 2012, s. 207). Bu nedenlerle dünya üzerinde bazı devlet ve devlet kurumları verilerini halka açma yoluna gitmişlerdir. Bu çalışmanın konusunu herkesin faydalanabileceği bu Açık veriler oluşturmaktadır.

1.1.2. Açık Veri Kavramı

İçerisinde yaşadığımız dünya adete bir veri toplumuna dönüşürken, son yıllarda dijitalleşme adına çok önemli adımlar atılmış, yeni kavramlar oluşmuştur. Dijital bir maden olarak ortaya çıkan bu kavramlardan birisi de Açık veri kavramıdır. Açık veri kavramı en basit ve anlaşılır tanımı ile; Açık veri kavramı, herhangi bir telif hakkı, patent veya diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen ve dağıtılabilen veriyi ifade etmektedir (Hemetsberger, 2016, s. 117). Ancak, literatür tarandığında Açık veri kavramıyla ilgili birçok tanıma rastlamak mümkündür. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

Açık veri herhangi bir telif ve patent hakkı ya da diğer yasal kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkesçe ücretsiz ve özgürce kullanılabilen ve dağıtılabilen veri anlamına gelmektedir (Attard vd., 2015).

Herkesin erişebileceği, faydalanabileceği ve paylaşabileceği verilerdir (European Data Portal, 2023).

Açık veriler, herkesçe serbestçe ve tekrar tekrar kullanılabilen, dağıtılabilen veri setleridir (Halonen, 2017).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılabilir olduğu üzere Açık veri kavramını oluşturan temel unsurlar arasında verilere her kesimden insanın ulaşabilmesi, bu verileri kullanabilmesi ve çevresiyle paylaşabilmesi yer almaktadır. Açık veriler, hükümetler, sivil toplum örgütleri, araştırmacılar ve geliştiriciler tarafından kullanılabilir. Bu verilerin paylaşımı, bilgiyi daha şeffaf hale getirerek toplumun daha iyi kararlar almasına yardımcı olabilmekte ve demokratik katılımı artırabilmektedir. Açık verilerin yaygın kullanımına, genellikle coğrafi bilgi sistemleri, hava durumu, trafik bilgileri, sağlık verileri ve kamu maliyesi gibi alanlarda rastlanabilmektedir. Ayrıca, çeşitli hükümet ve sivil toplum örgütleri, Açık veri portalı adı verilen web siteleri aracılığıyla bu verileri toplayıp

kamunun kullanımına sunmaktadır. Açık veri, veri paylaşımı ve iş birliğini artırarak inovasyonu ve ekonomik gelişmeyi teşvik edebilmektedir. Bunun yanı sıra, toplumun sorunlarını çözmek için daha verimli ve etkili çözümler bulunmasına da yardımcı olabilmektedirler (Kitchin, 2014, s. 113). Ayrıca kamu kurum ve kuruluşları, ticari ve özel sektör kurumları, kar amacı gütmeyen girişimler ve teknolojik faaliyetler yoluyla her geçen gün yeni uygulamalar, hizmet ve ürünler geliştirerek inovasyonda önemli adımlar kat etmektedirler. Çevreye duyarlı tarım sistemleri, gerçek zamanlı trafik bilgi sistemleri, konum belirleme sistemleri vb. bu uygulama hizmetlere örnek olarak gösterilebilmektedir (Janssen, 2011, s. 446). Üretilen bu verilerin veri işleme yöntemleri ile bilgiye dönüştürülmesi modern insanın yaşam standartlarının artmasına çok önemli bir role sahiptir (Gürdal, 2014, s.4).

Açık veri uygulamaları ile elde edilebilecek faydalar özellikle kamu kurum ve kuruluşları açısından son derece zengindir. Bu durumda mühim olan konu ise bu verilerin vatandaş erişime sunulması ve vatandaşın bu verilerden elde edilen bilgileri kullanmasıdır. Açık verilerden elde edilen bilgilerin vatandaş tarafından kullanılmasının en kolay yolu ise veri setlerini Açık veri portalları vasıtasıyla erişime açmaktır (Gewin, 2016, s. 118). Ubaldi'ye göre vatandaşların bu Açık veri portallarından yararlanabilmelerinin bazı özel ölçütleri bulunmaktadır. Bu ölçütler ise;

Veriler kolaylıkla erişilebilir olmalıdır.

Veriler kullanıma uygun ve değiştirilebilir olmalıdır.

Veriler kolaylıkla bulunabilir ve herkes tarafından anlaşılabilir şekilde olmalıdır (Ubaldi, 2013, s. 15).

Bu noktada herkese Açık veriler ve Açık veriler arasındaki farka dikkat çekmek gerekmektedir. Kamuya açık bazı veriler halkın kullanımına ücretsiz olarak sunulmuş olsalar da, burada mutlak bir açıklıktan bahsetmek her zaman mümkün değildir. Yasal belge arşivleri, soruşturma tutanakları bu açık görünen ama açık olmayan verilere verilebilecek bazı örneklerdir. Ücretsiz olarak erişilebilecek gibi görünen bu veriler içerisinden belirli bir belgeyi bulmak çok fazla zaman ve çaba gerektirmektedir. Bir diğer yandan, bu tür veriler dijital ortama aktarılarak çevrimiçi kullanıma açıldığı takdirde kullanımı kolay ve gerçek Açık veriler haline geleceklerdir (Attard, vd., 2015, s. 402). Açık veri kavramı temelinde verilere ücretsiz ve sınırsız erişimi ifade etmektedir. Bir veri setinin Açık veri olarak tanımlanabilmesi için bu verilerin ticari veya diğer nedenlerle

kullanımının herhangi bir şekilde sınırlandırılmaması, bu verilerin paylaşılması, değiştirilmesi, birleştirilmesi özgür olmalıdır (Aleixandre-Benavent, 2019, s. 2). Açık veriler nasıl işlenerek, kullanıma uygun hale getirildiklerine göre değil, ne amaçla kullanılabildiklerine göre kategorize edilmişlerdir (Carolan, 2016, s. 3).

Açık veri kavramı ve Açık veri uygulamaları dünyada her geçen gün daha fazla tercih edilmektedirler. Bu nedenle ülkelerin Açık veri uygulamalarında ne konumda olduklarının ve ülkeler arasındaki Açık veri uygulamalarını karşılaştırmak amacıyla World Wide Web vakfı (www) ve Omidyar Network desteği ile kurulan Open Data Barometer, (Açık veri Barometresi) her yıl yayınladığı raporlar aracılığı ile Açık veri uygulamalarının hükümetlere etkisini duyurmaktadır. (Open Data Barometer, 2023). Açık veriyi hükümetler ile kamu kurum ve kuruluşları için yenili sağlamanın, değer üretmenin, ekonomiye değer katmanın bir yolu olarak gören Açık veri Barometresi; Açık veri uygulamalarından fayda sağlanmasının farklı aşamaları ve bu Açık veri uygulamalarından yararlanabilecek farklı grupları kategorize etmek amacıyla üç endeks yapılandırmıştır. Hazırlık, uygulama ve etki bölümlerini içeren bu endeks şu şekilde tanımlanmıştır;

Hazırlık: Bir ülkenin Açık veriyi kullanmak için politik, ekonomik ve sosyal temellerinin nasıl yürütüldüğünü tanımlamaktadır. Hazırlık endeksi şu üç alt dizinden oluşmaktadır;

Hükümet

İş Dünyası ve Serbest Girişimciler

Sivil Toplum Kuruluşları ve Vatandaşlar

Uygulama: Bir ülkedeki kamu kurum ve kuruluşlarının şeffaflık, güven ve gelişmiş bir sosyal politika ortamını desteklemek amacıyla yayınladıkları Açık veri düzeylerini tanımlamaktadır. Uygulama endeksi şu üç alt dizinden oluşmaktadır;

Kamu kurum ve kuruluşlarının hesap verilebilirliğinin sağlanması

Ülkedeki sosyal politikaların geliştirilme düzeyleri

Ülkede yeniliklerin ve ekonomik hareketliliğin sağlanması

Etki: Açık veri uygulamalarının ülkede yarattığı ekonomik, sosyal, siyasi dönüşümlerin olumluluk oranlarını tanımlamaktadır. Etki endeksi şu üç alt dizini içermektedir;

Gelişmiş hükümet verimliliği, hesap verilebilirlik ve şeffaflık (Siyasi Etkiler)

Bağımsız girişimcilere ve işletmelere verilen destek oranları (Ekonomik Etkiler)

Kamuoyu içerisinde yer alan marjinal grupların desteklenme oranları (Sosyal Etkiler) (Davies, 2013).

Harita 1: Ülkelere Göre Açık Veri Kullanım Haritası

Kaynak: Open Data Barometer (05.04.2023)

Açık veri Barometresi 2023 yılı ülkelere göre Açık veri kullanım haritası Harita 1’de sunulmuştur. 2023 verilerine göre listede yer alan 30 ülke içerisinde Kanada, Birleşik Krallık ve Avusturalya Açık veriden faydalanma konusunda ilk üç sırada yer alırken Türkiye 26. Sırada yer almaktadır (Open Data Barometer, 2023).

1.1.3. Açık Verinin Tarihsel Geçmişi

Açık veri kavramının tarihsel süreci incelendiğinde açık bilim, açık kaynak hareketi ve açık erişim hareketleriyle paralelliği dikkat çekmektedir (Gray, 2014). Açık veri kavramının amacı incelendiğinde ise; özgürlük, açıklık, şeffaflık, katılımcılık, sınırsızlık, iş birliği gibi temellere dayandığı ve verilerin uzmanlık isteyen işleme süreçlerinden kurtarılarak her kesimden bireyin kolay kullanımını benimsediği görülmektedir (Kitchin, 2014). Kullanımı 2006 yılında yaygınlık kazanan Açık veri kavramının temelleri, bireyin veriye erişim hakkının teminatı olan Freedom of Information Act (Bilgi Edinme Hakkı Kanununa yani 20. Yüzyıla kadar uzanmaktadır (Charalabidis, vd., 2018).

Açık veri kavramının küresel ölçekte dikkat çekmesini sağlayan olay ise Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Barak Obama tarafından 2009 yılında ilan edilen ve verilerin kamunun istek ve talepleri olmaksızın açık erişime açılmasını öngören Open Government Directive (Açık Yönetim Direktifi) olmuştur (Çaldağ, Gökalp ve Alkış, 2019; McDermott, 2019). ABD'nin ardından birçok ülke verilerini açık hale getirerek kamuoyunun kullanımına sunmuştur. Açık Yönetim Direktifinden sadece iki yıl sonra sekiz ülke ve birçok sivil toplum kuruluşunun katılımı ile küresel çapta Açık veri uygulamalarının yaygınlaşması, yönetimde şeffaflığı artması, kamuoyunun karar alma sürecine katılımının teşvik edilmesi ve demokrasilerin yenilikler ile daha güçlü hale gelebilmesi gibi amaçlar çerçevesinde Open Government Partnership (Açık Yönetim Ortaklığı) oluşturulmuştur (Fraundorfer, 2017; Piotrowski, 2017). İlerleyen yıllarda Açık verinin yaygınlaşması ve gelişmesi ile Açık Yönetim Ortaklığına katılan ülke ve kuruluşların sayısı artmış 2022 yılına gelindiğinde 8 ülke ile kurulan Ortaklığa 78 ülke ve 76 belediye katılmıştır (Open Government Partnership, 2022).

Açık verinin ve Açık veri uygulamalarının yaygınlaşması sonucunda; Açık veri kullanımını teşvik etmek, iyileştirmek ve daha ileri seviyelere taşımak amacıyla Open Data Barometer, Index, Open Data Inventory (ODIN), Global Open Data Index (GODI) vb. gibi platformlar kurulmuş ve küresel ölçekte hükümetlerin ve kuruluşların Açık veri faaliyetleri ile ilgili bulgular, raporlar yayınlamaya başlamışlardır (Lämmerhirt, Rubinstein ve Montiel, 2017; Lnenicka, Luterek ve Nikiforova, 2022; OECD, 2020; The World Wide Web Foundation, 2017).

Açık verinin kamuya açılmasının önemi akademik camiada da dikkat çekmiştir. 2016 yılının Mayıs ayında ilk kez Ottawa'da Open Data Research Symposium (Açık veri Araştırma Sempozyumu) gerçekleştirilmiştir. Sempozyumda sunulan bildiriler JCI2016 (Journal of Informatic) özel sayısında yayınlanmıştır. Bu sempozyum öncesi 2012 yılında da JCI akademik dergisi Community Computing and Open Government Data (Topluluk Bilişimi ve Açık Hükümet Verileri) adlı özel bir sayısı da hazırlamıştır (Schalkwyk ve Verhulst, 2017, s.4). Bahsi geçen Açık veriler içinde bu araştırma için önemli olan veri tiplerini kamu kuruluşlarının ürettiği veriler oluşturmaktadır. Daha sonrasında büyük veri, yapay zeka, nesnelerin interneti gibi teknolojik kavramlara olan ilginin artmasıyla Açık veri alanı da daha fazla araştırma ve inceleme konusu olmuştur.

1.2. Açık Veri Kavramının Genel Özellikleri

Açık veri kavramı ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde bu kavramın bazı genel özelliklerinin olduğu görülmüştür. İncelenen çeşitli kaynaklar sonucunda Açık veri kavramının genel özellikleri şu şekilde kategorize edilmiştir;

1. Yeniden Kullanılabilirlik ve Paylaşılabilirlik; Açık verilere erişimi olan kişiler bu verileri, bu verileri tekrar tekrar kullanabilir ve istedikleri mecralardan, istedikleri kişiler ile paylaşabilirler.
2. Ücretsiz ve Sürekli Erişilebilirlik; Bu madde Açık verilerin hiçbir etnik köken, cinsiyet, sosyal grup vb. fark etmeksizin herkes tarafından ücretsiz bir şekilde erişilebilir olmasını ifade etmektedir.
3. İşlenebilirlik; Açık veriler otomatik bir şekilde bilgisayar yazılım ve otomasyonları aracılığıyla işlenebilmektedir.
4. Güncellik; bu veriler kamu ile güncellikleri ve değerleri kaybolmadan paylaşılmalıdır.
5. Kapsayıcılık; bu veriler belirli konular özelinde sınırlandırılarak değil, şeffaf bir şekilde her alanı kapsayacak şekilde yayılmaktadır.
6. İnovasyon Odaklılık; Kamunun ve toplumun maksimumu faydası hedeflenerek, kurum, kuruluş ve toplumların ihtiyacına yönelik inovatif, ekonomik ve teknolojik çözümler sunmalıdır.
7. Güvenilirlik; bu veriler kullanıcılarını yanıltıcı bilgiler içermemeli, doğru ve güvenilir olmalıdır.
8. Standartlaşma; Açık verilerin toplanma ve işlenme süreçlerinde belirli, açık standartlar belirlenmelidir (McKinsey, 2013, s. 9).

1.3. Açık Veri Çeşitleri

Açık verinin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için bir Açık veri ekosistemine ihtiyaç vardır ve Açık veri ekosisteminde üç paydaş yer almaktadır. Bu paydaşlar; kamu, özel sektör ve vatandaşlardır. Söz konusu ekosistem içerisinde, her bir paydaş, kendi ihtiyaçları doğrultusunda ve diğer paydaşlarla paylaşmak üzere veri akışı sağlar. Bu veri akışının karşılığında, kamu veya özel sektör, bu veriyi diğer paydaşların talep ettiği hizmetleri karşılamak, iş süreçlerini iyileştirmek veya stratejik kararlar almak için kullanır. Bu bağlamda;

1. Açık Kamu Verisi: Yasal düzenlemeler, ulusal güvenlik, ticari hassasiyet ve gizlilik gibi nedenlerle sınırlı olan, kamu sektörü tarafından toplanan veya üretilen ve kullanıcılara ücretsiz olarak Açık veri standartlarına uygun bir şekilde sunulan verilerdir.
2. Açık Özel Sektör Verisi: Özel sektör tarafından toplanan veya üretilen, işletmelerin belirlediği kısıtlamalara tabi olan ve ücretsiz olarak Açık veri standartları çerçevesinde paylaşılan veridir.
3. Açık Vatandaş Verisi: Bireylerin kişisel ve genel verileri, Açık veri standartlarına uygun bir şekilde paylaşılan bilgileri içeren veri setleridir (Eroğlu, 2017, s.7).

Bu araştırmada Açık Kamu Verisi üzerinde durulacaktır. Kamu kuruluşları, coğrafi veriler, turistik bilgiler, istatistiksel ve ticari veriler, hava durumu bilgileri vb. gibi birçok farklı alanda en büyük veri yaratıcıları ve toplayıcıları arasında yer almaktadır. Bu veriler kamu politikası geliştirme ve hizmet sunumu için vazgeçilmez olmalarının yanında kamu kuruluşları bünyesinde bulunan halkla ilişkiler birimlerinin görevleri olan halk katılımı, karar verme, yenilikçi ürün ve hizmetler yaratma açısından da çok değerlidir (Janssen, 2011). Ayrıca, kamu kuruluşları, ticari sektör veya kar amacı gütmeyen girişimler yoluyla yeni uygulamalar, ürünler ve hizmetler geliştirerek inovasyon alanında önemli olabilecek çok sayıda veri kümesine sahiptirler. Gerçek zamanlı trafik bilgi hizmetleri veya okullar, çocuk bakım tesisleri, umumi tuvaletler vb. için kullanılan uygulamalar bu duruma örnektir. Bu verilerin bilgiye dönüştürülerek kullanılabilir hale getirilmesi Açık veri yönetimi ile mümkün olmaktadır (Gürdal, 2014).

1.4. Açık Veri Uygulamasının Faydaları ve Zorlukları

Açık veri uygulamasının hükümetlere, kamu kurum ve kuruluşlarına, iş dünyasına ve en önemlisi vatandaşlara önemli faydaları bulunmaktadır. Fakat her uygulamada olduğu gibi Açık veri uygulamasının da bazı zorlukları bulunmaktadır. Bu bölümde Açık veri uygulamasının faydaları ve zorlukları üzerinde durulmuştur.

1.4.1. Açık Veri Uygulamasının Faydaları

Açık veri uygulamalarının neredeyse her alanda birçok farklı faydası bulunmaktadır. Açık veriler kurum, kuruluş ve toplumların kültürel ve ekolojik faydalar için yeni girişimlerde bulunması, doğru hedef kitlelerin seçilmesi, tarım arazilerinden maksimum

fayda elde edilmesi ve yeni teknolojik atılımların yapılması gibi sayısız alanlarda kullanılabilmektedir. Coğrafi verilerin kullanıma açılmasıyla herhangi bir afet durumunda sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler gibi grupların afet bölgelerine hedefli destek sağlamalarına yardımcı olabilmektedir. Ayrıca Açık veriler bireylere kültürel ve ekonomik konularla ilgili bilgi sağlamakta ve yaşadıkları çevre ile alakalı daha bilinçli davranabilmelerine olanak sağlamaktadır (Europe and Data Portal, 2023).

Devlet ve devlet kurumlarının verilerinin kamuya açık hale getirilmesi ise vatandaşların bu kurumların eylem ve faaliyetleri hakkında bilgi edinmesine, şeffaf bir yönetim anlayışına ve vatandaşların siyasi sürece katılımlarının artırılmasına olanak sağlamaktadır (Janssen, 2011, s. 446).

Kamu kurumlarında şeffaf yönetim anlayışını savunan Darbshire;

1. Vatandaşların yaşamlarını etkileyen yasa ve kararlar hakkında bilgi sahibi olmasının hukukun üstünlüğüne ve demokratik yönetimlere katkı sağlayacağını,
2. Kamu harcamalarının şeffaf ve hesap verilebilir şekilde kullanılmasını kolaylaştıracağını,
3. Verilerin ve siyasi hedeflerin kamu ile paylaşılmasının; vatandaşların siyasi karar alma süreçlerinde doğru kararları almasına yardımcı olabileceğini,
4. Verilerin açılmasının bilgi yönetimini ve kamunun bilgi akışını iyileştirerek verimliliği artıracığını,
5. Bilgilere çevrimiçi erişimin sağlanmasıyla bilgiye ulaşmadaki bürokrasi ve zaman kaybının azalacağını savunmaktadır (Darbshire, 2010, s. 3).

Bu bilgiler ışığında kamu kurum ve kuruluşlarında Açık veri uygulamasına geçilmesinin en büyük faydaları arasında hukukun üstünlüğünün gözetilmesi, kamu kurum ve kuruluşları ile vatandaşlar arasında bütünlüğün sağlanması, vatandaşların karar alma süreçlerinde aktif rol oynayabilmesi, bürokrasi ve zaman kaybının azalması, kamu işlerinde verimliliğin artması sayılabilmektedir.

Bütün kamu kurum ve kuruluşları görevlerini yerine getirirken çok çeşitli veri türleri oluşturmakta, toplamakta, işlemekte ve kullanmaktadırlar. Devletler tarafından toplanan bu devasa miktarlardaki merkezi verilerin kamuoyu ile paylaşılması; yönetimin şeffaflığına büyük katkı sağlamaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarınca vatandaş ile paylaşılan bu veriler, vatandaşların nezdinde vergilerinin nerelere harcandığı, yönetim için hangi kararların alındığı gibi konulara bir kanıt niteliğinde olup vatandaş ve

yöneticiler arasında bir güven bağı oluşturmaktadır (Ubalde, 2013, s. 4). Açık veri uygulamaları sadece devlet ve devlet kurumları için değil özel kurum ve kuruluşlar için de aynı şeffaflığı ve güven ortamını yaratmaktadır. Açık veri kullanımı sonucu ortaya çıkan şeffaflık, farkındalık, etik ve dürüst değerlendirmenin artması gibi faydalar iyi hükümet uygulamaları geliştirme potansiyelini artırmaktadır. Belediyelerin gelir, harcama ve faaliyet raporlarını açık bir şekilde yayınlaması o belediyede yaşayan vatandaşların bu raporları inceleyerek belediye çalışmalarından haberdar olmasına ve gerektiğinde ihtiyaca yönelik faaliyetler talep etmesine fayda sağlayabileceği gibi; alınan kararların aleniyeti ve hesap verilebilirliği gibi konulara da katkıda bulunacaktır (Mergel, vd., 2018, s. 625).

Hükümet verilerinin kamuoyu ile paylaşılmasıyla, kamu kurum ve kuruluşları ile departmanları arasındaki iş birliğinin gelişmesine ve bürokrasi sürecinin kısalmasına da faydalı olmaktadır. Paylaşılan veri setleri sayesinde hangi departmanın kamu bilgisine ne amaçla ihtiyaç duyduğu kayıt altına alınabilecek, kamu kurum ve kuruluşları ile alt departmanları arasındaki veri akışı ve işlem süresi kısılacak, hem vatandaşın ihtiyaç duyduğu işlemler çok hızlı yapılacak hem de aradaki bürokratik işlemlerin kısılmasıyla gereksiz harcamalar ortadan kalkabilecektir. Bütün bu faydaların yanı sıra, kamu kurum ve kuruluşlarının kaynakları bireysel tutanakların ve veri setlerinin bakımı ile ilgilenmeyecekleri için görevlerini daha verimli bir şekilde yerine getirebileceklerdir. Bu duruma bir örnek vermek gerekirse; Finlandiya’da yapılan bir araştırmaya göre Açık veriyi kullanan hükümetler paylaştıkları coğrafi verileri kullanan işletmeler aracılığıyla verilerini paylaşmayan ülkelere kıyasla maliyetle tasarrufunda %15 daha fazla büyüme sağlamışlardır (Ubalde, 2013, s. 15). Bu örnekte de görülebileceği gibi hükümetler tarafından ücretsiz erişim sağlanan Açık veriler hem ekonomik büyümeler hem de sivil toplum hizmetleri için kullanılabilir. Sivil toplum hizmetleri için kullanılacak veri setlerinin başında sağlık, ekonomi ve finans, meteoroloji, trafik, coğrafi veriler gelmektedir. Bu veri setleri bağımsız girişimciler ve teknoloji şirketleri tarafından işlenerek yeni uygulama, hizmet ve ürünlere dönüşmekte böylece vatandaşların gündelik yaşamlarında kullanabilecekleri ve hayatlarını kolaylaştırabilecek hale gelmektedirler (Lee ve Kwak, 2011, s. 12).

Hükümetler çok fazla veri topladığı ve ürettiği için veri konusunda bir maden konumundadırlar. Bu veri madeninin kamu ile paylaşılmasıyla altyapı, inovasyon, sağlık,

eğitim, tarım, üretim, verimlilik, tasarruf, hizmet vb. gibi alanlarda büyük etkilere neden olabilmektedirler. Ayrıca bireylerin ve kuruluşların becerilerini teşvik edebilmekte, adil rekabet ortamı hazırlayabilmekte ve ülkeleri için yeni hizmet/yatırımlar çekebilmektedirler (Deloitte, 2013, s. 18). Açık veriyi kullanan ülkelerde kaynak israfları daha hızlı tespit edilebilmekte, harcama öncelikleri daha kolay planlanabilmekte ve yapılması gereken düzenlemeler hızlıca yapılabilmektedir (Doğdu, 2017, s. 175). İnovasyon ve girişimciliği teşvik eden Açık veri uygulamaları sayesinde kamunun istihdam ve büyüme imkanı daha fazla olabilmektedir (Topçu ve Işık, 2019, s. 842).

Açık veri uygulamalarının bağımsız yazılımcı ve geliştiriciler içinde faydaları mevcuttur. Bu yazılımcı ve geliştiriciler herhangi bir izne tabii olmayan Açık veri setlerini kullanarak yeni uygulamalar geliştirebilirler, bu durum ise sivil katılımın ekonomide aktif rol oynamasına fayda sağlayacaktır (Kassen, 2013, s. 512). Kamu kurum ve kuruluşların Açık veriyi kullanması; vatandaşlarının sağlığı, güvenliği, geleceğe güvenle bakmaları, sosyal refahlarının artması gibi sayısız fayda sağlamaktadır (Uhlir, 2004, s. 7). Sonuç olarak Açık veri kullanımı hükümetler için faydalıdır, özel sektör ve iş dünyası için de faydalıdır fakat en önemlisi vatandaşları için faydalıdır (Hand, 2013, s. 1). Ülkemizde “Türkiye’yi bilgi toplumuna dönüştürme” misyonu ile çalışan sivil toplum kuruluşu Türkiye Bilişim Vakfı’nın Açık verinin kamuya, özel sektöre ve son kullanıcıya etkilerini incelediği 2019 yılı raporunda göre; Açık verinin güvenliğe, bilişsel gelişime, enerji ve zaman kazanımına ciddi faydaları olduğu belirtilmiştir (Türkiye Bilişim Vakfı, 2019).

1.4.2. Açık Veri Uygulamasının Güçlükleri

Hükümetlerin Açık veri uygulamalarına geçmelerinin kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ve vatandaşlar için ne kadar faydalı olacağını bir önceki başlıkta derinlemesine tartışmıştık, fakat Açık veri uygulamalarının hükümetler açısından birtakım güçlükleri de bulunmaktadır.

Bu güçlüklerin başında;

Her kamu kurum ve kuruluşu için Açık veri sistemini yönetecek bireyleri eğitmenin güçlüğü

Hangi verilerin güvenilir ve kaliteli olduğunun belirlenmesi ve kamuoyuna faydalı olabilecek veri setlerinden metrik oluşturma güçlüğü

Açık verilerin işlenmesi ve Açık veri portallarının kurulması için teknolojik yatırım, zaman ve para kaynakları gerektirmesi gibi güçlükler gelmektedir (Solar, vd., 2012, s. 213).

Ülkelerin Açık verinin zorlukları konusunda literatürde farklı görüşler yer almaktadır. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir;

Huang vd. (2020), hükümetlerin Açık veriyi kullanmalarındaki zorluklar mikro, orta ve makro düzeyde sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya göre; yerel finansal ve yasal sorunlar makro, yetenek, kültür, organizasyon yapısı gibi yönetsel konular orta, son kullanıcının yaşı, sosyal durumu, algı düzeyi, yetenekleri ve teknolojik yatkınlığı gibi bireysel konular ise mikro düzey olarak kategorize edilmiştir.

Attard vd, (2015)'e göre ise hükümetlerin Açık veri uygulamalarına geçmede yaşadıkları zorlukların temelinde kamu kurum ve kuruluşlarınca uygulanan çelişkili düzenlemeler, hükümetlerin gizlilik anlayışı ve verilerini korumak istemesi, rekabetten kaçınmak istenmesi, telif hakkı ve lisanslama süreçleri, bütçe sorunları, kapasite, teknik destek eksikliği, Açık verinin faydalarının fark edilememesi ve kurumsallaşma gibi sorunlar gelmektedir.

Darbishire (2010) ise; hükümetlerin Açık veri portallarının tüm potansiyeli ile çalışmasını engelleyen kültürel zorluklarında olduğunu belirtmiştir. Bu kültürel sorunlardan bazılarının kamu kurum ve kuruluşlarının verilerini paylaşmaya gönüllü olmaması, Açık veri uygulamalarının çok fazla zaman, kaynak, bütçe ve eğitimli personel ihtiyacı doğurmasıdır. Hükümetlerin karşılaştığı kültürel sorunlardan bir başkası ise vatandaş engeli. Hükümetlerin kültürel vatandaş engelini aşabilmeleri için ellerinde ne tür veriler olduğunu ve bu verilerin hangi amaçlarla kullanıldığını şeffaf bir şekilde vatandaşları ile paylaşmaları gerekmektedir. Ayrıca vatandaşların Açık veri ile alakalı soru ve sorunları için bir Açık veri yardım masası veya Açık veri yardım hattı kurulması da bu kültürel vatandaş engellerinin aşılmasında hükümetlerin faydasına olacaktır (Ruijter vd., 2017, s. 475).

İnternet ve internet teknolojilerinin yoğun olarak kullanıldığı ülkelerde Açık veri uygulamalarının zorluklarından birisi de son kullanıcının ihtiyacı olan verileri bulmasını organize etmektir. Bu zorluğun üstesinden gelebilmek için hükümetlerin bütün kullanıcıların rahatlıkla erişebileceği merkezi bir Açık veri portalı kurmasının faydalı olduğu örnek uygulamalarda görülmüştür (Darbishire, 2010, s.24). Bu merkezi Açık veri

portali sayesinde kamu kurum ve kuruluşları ile alt departmanları, özel işletmeler ve vatandaş aradığı bilgiler için farklı farklı web adreslerini gezmekten kurtularak, aradıkları tüm bilgilere tek bir adresten ulaşabileceklerdir. Açık veri kütüphanesi olarak da adlandırabileceğimiz bu merkezi Açık veri protalları hem zamandan tasarruf edilmesini sağlayacak hem de web sitesine sahip olmayan kurum ve kuruluşların verilerini yüklemeleri için bir teşvik olacaktır (Schrier, 2014, s. 15).

Açık veri uygulamalarının teknik, ekonomik, kültürel, altyapı ve güvenlik açısından birçok zorlukları olduğu aşikardır ve bu zorluklar bir domino parçası gibi birbirine bağlıdır. Açık veri ile ilgili zorluklardan birisinin göz ardı edilmesi tüm sistemin hata vermesine neden olabilmektedir. Fakat Açık veri sistemi sağlıklı bir şekilde uygulamaya konduğu zaman ülkeler, kamu kurum ve kuruluşları, özel işletmeler ve vatandaşlar için faydaları zorluklarından daha fazla olacaktır (Ma ve Lam, 2019, s. 44-45).

1.5. Açık Veri ile Alakalı Platformlar

Dünya genelinde gün geçtikçe farkındalığı ve kullanımı artan Açık veri kavramının bilinirliğini artırma, kullanım alanlarını genişletme, Açık veri ile alakalı eğitim, etkinlik ve raporlar hazırlama gibi bazı misyonları edinmiş birtakım platformlar mevcuttur. Çalışmanın bu bölümünde dünya genelinde öne çıkan bazı platformlar incelenecektir. Bu bölümde incelenecek olan platformlar şunlardır; ülkeler arasındaki Açık veri kullanım araçlarını karşılaştıran Uluslararası Açık Bilgi Vakfı (Open Knowledge International), Web Vakfı (World Wide Web Foundation), Açık veri Barometresi (Open Data Barometer), Açık veri Endeksi (OD4D, Open Data for Development).

1.5.1. Uluslararası Açık Bilgi Vakfı (Open Knowledge International)

Uluslararası Açık Bilgi Vakfı (Open Knowledge Foundation), toplumsal sorunlara müdahale etmek için veri erişimini ve veri kullanımını teşvik eden, Açık verinin tüm kesimlerce değerinin anlaşılmasına odaklanan, kar amacı gütmeyen bir küresel kuruluştur. Vakıf, 24 Mayıs 2004 tarihinde Rufus Pollack tarafından Birleşik Krallık'ta kurulmuştur. Uluslararası Açık Bilgi Vakfı, verinin toplumlar için değerini vurgulamakta ve veriye erişim, kullanım ve paylaşımın önemini vurgulamaktadır. Açık veri, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, araştırmacılar, geliştiriciler ve vatandaşlar için büyük bir potansiyele sahiptir. Vakıf, Açık verinin demokratik katılımı artırdığını, şeffaflığı

sağladığını ve inovasyonu teşvik ettiğini savunmaktadır (Open Knowledge International, 2023).

Uluslararası Açık Bilgi Vakfı'nın en önemli çalışmalarından biri, Açık veri Endeksi'dir (Global Open Data Index). Bu endeks, üye ülkelerin katkılarıyla gelişen önemli bir çalışmadır. Açık veri Endeksi, ülkelerin Açık veri politikalarını ve veriye erişilebilirliklerini değerlendirerek, veriye yönelik bir sıralama ve karşılaştırma yapmayı amaçlar. Türkiye, Açık veri Endeksi'ne 2014 yılından itibaren katkı sağlamaktadır (ODI, 2023).

Uluslararası Açık Bilgi Vakfı, Açık veri konusunda farkındalık yaratmak, kapasite geliştirmek ve politika değişiklikleri teşvik etmek için eğitim programları, etkinlikler ve kampanyalar düzenlemektedir. Ayrıca, Açık veri projelerini destekleyerek açık kaynaklı yazılım projelerine katkıda bulunmaktadır. Vakıf, Açık veri topluluğunun bir parçası olarak bilim insanları, araştırmacılar, veri analistleri, geliştiriciler ve aktivistleri bir araya getirerek iş birliği ve bilgi paylaşımını teşvik etmektedir. Uluslararası Açık Bilgi Vakfı'nın çalışmaları, hükümetlerin ve kurumların daha şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı olmasını sağlamaya yöneliktir. Açık bilgi ve veri, kamusal hizmetlerin iyileştirilmesine, karar verme süreçlerinin şeffaf hale gelmesine ve kamu kaynaklarının etkili bir şekilde kullanılmasına katkıda bulunur (Open Knowledge International, 2023). Sonuç olarak, Uluslararası Açık Bilgi Vakfı, Açık veri ve bilgi hareketinin önemini vurgulayan, veriye erişimi teşvik eden ve Açık veri kullanımının toplumsal faydalarını göz önünde bulunduran bir küresel organizasyondur. Açık veriye dayalı bir toplumun oluşturulmasına katkıda bulunarak, demokratik katılımı artırmayı ve toplumsal dönüşümü desteklemeyi amaçlamaktadır.

1.5.2. Açık Veri Endeksi (OD4D, Open Data for Development)

Açık veri Endeksi, Uluslararası Açık Bilgi Vakfı (Open Knowledge International) tarafından hazırlanan bir değerlendirme aracıdır. Bu endeks, hükümetler tarafından yayınlanan içeriklerin belirlenen kriterlere göre ölçülerek Açık veri durumunu değerlendirir. İşsizlik verileri, GSYİH verileri gibi ulusal istatistik kurumlarında yer alıyor mu, güncel mi, aylık olarak mı güncelleniyor gibi belirli kriterler üzerinden değerlendirme yapılır.

Açık veri Endeksi, veri setlerinin açıklık derecesini aşağıdaki 9 soru üzerinden puanlandırır:

1. Veri var mı?
2. Veri dijital formatta mı bulunuyor?
3. Veri kamuya açık mı?
4. Veri hiçbir ücret ödenmeden kullanılabilir mi?
5. Veri çevrimiçi olarak erişilebilir mi?
6. Veri makine tarafından okunabilir mi?
7. Veri toplu olarak indirilebilir mi?
8. Veri açık lisanslı mı?
9. Veri güncel mi ve düzenli olarak güncelleniyor mu?

Bu sorular üzerinden veri setleri puanlanır ve Açık veri durumlarının değerlendirilmesi yapılır. Açık veri Endeksi, bu değerlendirme sonuçlarına dayanarak ülkelerin Açık veri performansını ve ilerlemesini karşılaştırmalı bir şekilde sunar.

Bu yöntem sayesinde, Açık veri setlerinin ne ölçüde açık olduğu ve kullanılabilir olduğu objektif bir şekilde değerlendirilebilir. Açık veri setlerinin yayınlanması ve güncel tutulması, şeffaflık, katılım ve inovasyon için önemli bir adımdır (OD4D, 2023).

1.5.3. Web Vakfı (World Wide Web Foundation)

Web Vakfı (World Wide Web Foundation), internet sunucuları ağının gelişimi ve geçerliliği için çalışan bir kuruluştur. Tim Berners-Lee tarafından 14 Eylül 2008 tarihinde Washington'da duyurulan vakıf, 15 Kasım 2009 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. Vakfın temel amacı, özgür ve açık bir internet ağının geliştirilmesidir. Bu, internetin tüm insanlar için erişilebilir, kullanılabilir ve anlaşılabilir olmasını sağlamayı hedeflemektedir. Vakıf, internetin gücünü ve yararlarını dünya genelindeki tüm insanlara yaymak için çeşitli projeler yürütmektedir (Web Foundation, 2023).

Web Vakfı, Açık veri alanındaki gelişimi takip etmek ve ülkeler arasında karşılaştırmalar yapmak için Açık veri Barometresi (Open Data Barometer) adını verdiği bir gösterge ve karşılaştırma aracı sunmaktadır. Web Vakfı, dijital eşitsizlikle mücadele etmek, çevrimiçi hakları savunmak, internetin demokrasi ve katılım için bir araç olarak kullanılmasını teşvik etmek gibi konularda da çalışmalar yürütmektedir. Vakıf, politika yapımcıları, sivil

toplum kuruluşları, teknoloji şirketleri ve bireylerle iş birliği yaparak, internetin evrensel erişilebilirliğini ve özgürlüğünü desteklemektedir (Scassa,2014).

Web Vakfı'nın çalışmaları, dijital dünyadaki adaletsizlikleri ortadan kaldırmayı, çevrimiçi alanı daha kapsayıcı hale getirmeyi ve interneti insan haklarına dayalı bir şekilde kullanmayı hedeflemektedir. Vakıf, dünya genelinde internetin herkes için bir dönüşüm aracı olmasını ve bilgiye erişimi artırarak toplumların kalkınmasına katkıda bulunmasını sağlamak için çabalarını sürdürmektedir. Web Vakfı, özgür ve açık bir internet ağı oluşturmak, internetin yararlarını tüm dünya genelindeki insanlara yaymak ve Açık veri alanındaki gelişimi teşvik etmek için çalışan bir kuruluştur. Aynı zamanda, dijital eşitsizliği azaltmak ve çevrimiçi hakları savunmak gibi önemli hedeflere odaklanarak, insan odaklı bir dijital dünya için mücadele etmektedir (Stone,2018).

1.5.4. Açık Veri Barometresi (Open Data Barometer)

World Wide Web Vakfı (World Wide Web Foundation) tarafından geliştirilen Açık veri Barometresi (Open Data Barometer), ülkelerin Açık veri konusundaki karşılaştırmalı durumlarını araştıran önemli bir çalışmadır. İlk kez 2013 yılında yayınlanan bu rapor, Açık veri konusundaki ilerlemeleri değerlendirmek ve ülkeler arasında bir sıralama yapmak amacıyla oluşturulmuştur. 2017 yılında ise dördüncü baskısı yayınlanmıştır. Açık veri Barometresi, 115 ülkeyi kapsayan kapsamlı bir araştırmadır. Bu rapor, Açık veri konusunda gerçekleştirilen gelişmeleri izlemek, ilerlemeleri ölçmek ve iyi uygulamaları paylaşmak için bir araç olarak kullanılmaktadır. Raporda, ülkelerin Açık veri politikaları, veriye erişim ve kullanım imkanları, veri kalitesi, sivil toplum katılımı gibi konular ele alınmaktadır (Web Foundation, 2023).

Açık veri Barometresi'nin metodolojisi, Açık verilerin gerçek bir değişim sağlayabilmesi için belirli prensiplere uygun olmasını vurgulamaktadır. Bu prensipler, Açık veri Beyanname'si Tüzüğü'nde belirtilen ilkelerdir ve bugüne kadar 15'ten fazla ulusal ve 25 belediye tarafından benimsenmiştir. Bu ilkeler, veriye erişilebilirlik, veri kalitesi, kullanıcı dostu ara yüzler, veri güvenliği, sivil toplum katılımı gibi konuları kapsar. Açık veri Barometresi, ülkelerin bu prensiplere ne kadar uyduğunu değerlendirerek, Açık veri alanındaki ilerlemeleri ölçmektedir. Web Vakfı, Açık veri Barometresi aracılığıyla ülkeleri teşvik etmekte, en iyi uygulamaları paylaşmakta ve Açık veri konusundaki farkındalığı artırmaktadır. Rapor, hükümetlerin ve kurumların Açık veri politikalarını

geliştirmeleri için bir yol haritası sunmaktadır. Aynı zamanda, sivil toplumun ve diğer paydaşların Açık veri konusunda etkin katılımını teşvik ederek, Açık veri topluluğunun büyümesine ve güçlenmesine destek olmaktadır. (Web Foundation, 2023).

Web Vakfı, Açık veri Barometresi aracılığıyla ülkeleri teşvik etmekte, en iyi uygulamaları paylaşmakta ve Açık veri konusundaki farkındalığı artırmaktadır. Rapor, hükümetlerin ve kurumların Açık veri politikalarını geliştirmeleri için bir yol haritası sunmaktadır. Aynı zamanda, sivil toplumun ve diğer paydaşların Açık veri konusunda etkin katılımını teşvik ederek, Açık veri topluluğunun büyümesine ve güçlenmesine destek olmaktadır (Open Data Barometer, 2023).

1.5.4.1. Açık Veri Beyannamesinin İlkeleri

Açık veri Barometresi'nin dördüncü baskısı, 115 hükümetin Açık veri Beyannamesi ilkelerine karşı nasıl hareket ettiğini incelemektedir. Açık veri Beyannamesi, daha fazla veri açılmasında rehberlik etmeyi amaçlamaktadır. Bu hedeflere ulaşmak ve verileri yayımlamak için altı ilke önerilmektedir:

Varsayılan olarak açık: Barometre, 115 ülkedeki 15 temel veri setinin (örneğin arazi kayıtları veya devlet bütçeleri) varlığını ve kalitesini analiz etmektedir. Ancak, bu veri setlerinin yalnızca %7'si gerçekten Açık veri tanımına uygun olarak yayınlanmaktadır ve %29'u hâlâ çevrim içi olarak yayınlanmamış durumdadır.

Güncel ve kapsamlı: İncelenen verilerin %74'ü güncel olmasına rağmen, verilerin dörtte biri sınırlı değere sahiptir.

Erişilebilir ve kullanılabilir: Veri setlerinin %73'ü kolayca bulunabilmektedir. Ancak, araştırılan veri setlerinin yaklaşık %10'u ücretsiz olarak mevcut değildir. Ayrıca, analiz edilen veri setlerinin sadece dörtte biri açık lisanslı olarak sunulmaktadır, bu da lisanslama konusunun hala bir engel olduğunu göstermektedir.

Karşılaştırılabilir ve birlikte çalışabilir: Verilerin yarısından fazlası makine tarafından okunabilir ve tekrar kullanılabilir bir formatta bulunmaktadır. Ancak, bu verilerin yalnızca %24'ü erişilebilir ve toplu olarak indirilebilir durumdadır.

Yönetişim ve vatandaş katılımı: Açık verilerin hükümet etkinliği üzerindeki etkisi, incelenen hükümetler için 10 üzerinden sadece 1,20 puan almıştır. Ayrıca, hükümetlerin Açık verilere ilişkin sivil toplumla ne kadar ilgili olduğu da ortalama 4,23 puan ile sınırlı kalmıştır.

Kapsamlı geliştirme ve yenilik: Barometre, dezavantajlı grupların politika oluşturma ve kamu hizmetlerine erişiminde Açık verilerin etkisini incelemektedir. Ancak, hükümetlerin sadece %6'sının bu alanda etkisi olduğu görülmektedir. Ayrıca, yenilik için gereken verilerin yalnızca %8'i gerçekten açık olarak yayınlanmaktadır.

Açık veri Barometresi'nin 2017 baskısı, ülkelerin Açık veri konusundaki durumunu ve ilerlemelerini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, Açık veri politikalarının geliştirilmesine ve daha iyi uygulamaların teşvik edilmesine katkıda bulunarak Açık veri hareketinin büyümesine yardımcı olmaktadır (Open Data Barometer. 2023).

1.6. Belediyelerin Verilerini Açması

Belediye, mahalle sakinlerinin ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan, seçmenler tarafından seçilmiş bir karar organıyla oluşturulan, idarî ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade eden bir kavramdır (Belediye Kanunu, 2005). Nüfus ortalamalarına bağlı olarak bu yerleşim alanları belediye ve büyük şehir belediye olarak ikiye ayrılmaktadır. Büyükşehir belediyesi kavramı, en az üç ilçeyi veya birinci kademe belediyelerini içeren, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; yasalarla belirlenen görevleri yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve mali özerkliğe sahip, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan karar organını ifade eden kamu tüzel kişisini ifade eden bir kavramdır (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004). Yerel yönetim olarak da bilinen belediyeler, vatandaş ve yönetimin dirsek temasının en fazla olduğu kamu oluşumlarının başında gelmektedir.

Belediyeler, toplumla en yakın ilişkide olan birimler olarak, verilerini açık bir şekilde paylaşmaları toplum açısından son derece önemlidir ve olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Açık devlet ilkeleri, mekanizmaları ve girişimleri, belediyelerin tüm işlevlerine uygulanabilmektedir. Belediyeler; vergi toplama, tahsis etme ve harcama gibi işlemleri gerçekleştirmektedirler. Bireyler, bu vergilerin nasıl ve nereye harcandığını bilmek istemektedirler. Belediyeler, genellikle ulusal hükümetlere kıyasla daha ileri giderek, bütçe süreçlerini şeffaflık ilkeleriyle yönetme konusunda öncü kurumlar olmuşlardır (Galster, 2017, s. 8).

Belediyeler, çeşitli altyapı, mal ve hizmetleri yönetmekte ve satın almaktadırlar. Sözleşmeler, politikaların insanlar ve topluluklar için somut faydalara dönüştürüldüğü bir araçtır. Bireyler, hangi belediyenin kiminle ve hangi amaçla sözleşme yaptığını öğrenmek

istemektedirler. Belediyeler, demokratik bir kurum olarak önemlidir ve seçimler, halk katılımını ve hesap verebilirliği sağlamada önemli bir rol oynamaktadırlar. Bireylerin seçim sürecine güvenebilmeleri ve bilinçli kararlar verebilmeleri için bilgilere erişebilmeleri gerekmektedir (Galster, 2017, s. 9).

Bu nedenle, belediyelerin açık bir şekilde veri paylaşması, toplumun belediyelerin faaliyetlerini anlamasına, hükümet politikalarını denetlemesine ve katılımını artırmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılım ilkelerine dayanan açık yönetim anlayışının belediyelerde benimsenmesi, daha sağlıklı demokratik süreçlerin oluşmasına ve toplumun genel refahına katkı sağlayacaktır.

Söz konusu olan belediyeler, sakinlerin adına vergi toplama, tahsis etme ve harcama gibi temel görevleri yerine getirme sorumluluğuna sahiptir. Açık yerel bütçeleme ilkesi, toplumun kendi bölgelerinde kamu kaynaklarının nasıl harcadığını bilme ve bu süreçte etkide bulunma gerekliliğini vurgulamaktadır. Açık bütçeleme girişimleri, şeffaflık reformlarıyla birlikte vatandaşlara ve paydaşlara bütçelerin nasıl tahsis edildiği ve harcadığı konusunda gerekli bilgilerin sunulmasını hedeflemektedir. Aynı zamanda katılım reformları aracılığıyla da konut sakinlerinin bütçe sürecinin belirli yönlerinde etkileme ve hatta kontrol sağlama imkanı vermektedir (Johnson, 2016).

Belediyeler, dünya genelinde ulusal düzeydeki emsallerinden önemli ölçüde ileri giderek açık bütçeleme reformlarına öncülük etmiştir. Özellikle Porto Alegre, Brezilya'da geliştirilen katılımcı bütçeleme modeli, vatandaşlara bütçenin nasıl harcanacağına ilişkin karar alma yetkisi veren en tanınmış örneklerden biridir (Galster, 2018, s. 15). Porto Alegre'deki katılımcı bütçeleme uygulamasından Andra Pradesh'deki sosyal denetimlere, Chicago'daki kar temizleme operasyonlarının izlenmesine kadar, birçok ikonik açık hükümet inovasyonun belediyeler tarafından ortaya konulduğu görülmektedir. Belediyeler, genellikle hükümet ile vatandaşlar arasındaki en acil ilişkilerin olduğu ulaşım, temizlik, su vb. gibi somut kamu hizmetlerini yönetme görevine sahip oldukları için Açık veri kullanımı vatandaş ile aralarındaki iletişimin güçlenmesine önce olmaktadır (Open gov, local gov, 20.06.2023).

Bu bağlamda, belediyelerin halk üzerinde ne kadar etkili olduğu açıkça görülebilmektedir. Açık yerel bütçeleme, belediyelerin kamu kaynaklarının kullanımı konusunda hesap verebilirlik sağlaması, sakinlerin katılımını teşvik etmesi ve toplumun bütçe sürecinde aktif bir rol oynaması için önemli bir adımdır.

Açık veri kullanımı hükümetler ve yerel düzeydeki yönetimler için; diyalog odaklı, işbirlikçi, katılımcı, toplayıcı, kolaylaştırıcı, ortak ve destekleyici bir rol oynamaktadır (Ubaldi, 2013, s. 18). Yerel yönetimler, Açık veri kullanımını ilerletmek için doğal bir alandır ve şu nedenlerle önemli bir role sahiptir (Open Governments, 25.06.2023):

Yerel yönetimler, vatandaşlarla daha doğrudan iş birliği yapabilme imkanı sunarak birçok yenilik ve açık hükümet reformunun gerçekleştirildiği yerlerdir.

İnsanlara en yakın kamu kuruluşu olarak yerel yönetimler, genellikle hükümete erişim noktası olarak hizmet verir ve vatandaşların kamuyla etkileşimini kolaylaştırır.

Bölgesel yönetimler, daha geniş bir bölge hakkında kapsamlı bilgiye sahip olmalarıyla ulusal ve küresel stratejileri yerel gerçeklerle ve vatandaşlarla doğrudan ilişkilendirme yeteneğine sahiptir.

Yerel yönetimler, birçok kamu hizmetinin sağlanması ve kamu politikalarının oluşturulması gibi önemli sorumlulukları üstlenir.

Vatandaşların katılımı, yerel düzeyde daha büyük bir öneme sahiptir ve bu nedenle vatandaşlar, çözümlerin ortaklaşa oluşturulması ve uygulanmasında aktif bir rol oynayabilirler.

Açık verilerin amacı, belediyenin toplum nezdinde şeffaf olduğunu göstermek ve kamuoyuyla paylaşılan verilerin şirketler ve bireyler tarafından herhangi bir kısıtlama olmaksızın erişilebilir olmasını sağlamaktır. Açık verilerin önemi, belediyenin ticari avantajlarının yanı sıra vatandaşlar ve işletmeler için değer yaratması ve faydalarıdır (Melin, 2016, s. 118). Veri uzmanları, yerel yönetim verilerinin kullanıcı dostu bir kamu veri portalı aracılığıyla açık hale getirilmesinin faydalı bir uygulama olduğunu belirtmektedir. Aynı uzmanlar, verilerini paylaşmayan yerel yönetimlerin, diğer şehirlerin hizmetlerinin düzenlenmesi, sakinlere daha duyarlı olunması ve şehirlerin daha verimli, işletmeler için cazip ve yaşanabilir hale getirilmesi için özel sektörle iş birliği yaparak geride kalabileceğini ifade etmektedir (Open Data Soft, 23.09.2020).

Her yerel yönetim, kendi bağlamına en uygun veri kümelerini açık bir şekilde sunabilmek için çeşitli seçimler yapmaktadır. Fakat bu verileri yayınlarken karşılaşılan önemli sorunların başında açılan verilerin yerel sorumluluklarla tutarlı verilerin açılmış olması konusu gelmektedir (Martin vd., 2013, s. 303). Örneğin sınırları içerisinde köprü olmayan bir belediyenin köprü geçiş saatleri ile ilgili bir veri setini vatandaşlarına açması iki taraf içinde bir fayda sağlamayacaktır.

Belediyelerin Açık veri girişimleri, çeşitli motivasyonlara dayanmaktadır. Genellikle katılımı teşvik etmek, iş ve sivil inovasyonları desteklemek veya politika gereksinimlerine yanıt vermek bu motivasyonlardan bazılarıdır (Wilson ve Cong, 2020, s. 3). Açık veriler, yerel halka fayda sağlayacak ve şehir hizmetlerinin potansiyelini tam olarak kullanmalarına yardımcı olabilecek uygulamaların geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda, Açık veriler diğer uygulamalar için bir platform görevi görmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Houston kentinde bir yazılımcı tarafından oluşturulan Rollout adlı mobil uygulama bunun bir örneğidir. Bu uygulama ile vatandaşlara, geri dönüşüm günleri, ağır çöp günleri vb. gibi bilgilere ilişkin hatırlatmalar yapılmaktadır. Uygulama, konumunuza bağlı olarak Houston şehrinin sağladığı veri toplama programları ve bölgeleriyle ilgili Açık veri kümelerini kullanarak kontrol sağlamaktadır. Bu ücretsiz uygulama, binlerce kişi tarafından her hafta kullanılmaktadır (Open Data Soft, 23.09.2020). Bu örnek, Açık verilerin insanların günlük yaşamlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Ayrıca açık hükümet verilerinin aktif kullanıcı sayısı, sadece yerel yönetimlerle ve vatandaşlarla sınırlı kalmayarak sivil teknoloji uzmanları, üniversiteler, gazeteciler, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, şirketler ve işletmeler gibi çeşitli paydaşları da içermekte ve kamu-özel sektör ortaklıklarının artan yaygınlığını kapsamaktadır (Wilson ve Cong, 2020, s. 21).

Government Technology (2020) tarafından 273 kişilik bir denek grubu üzerinde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre ise; vatandaşın belediyelerin Açık veri uygulamaları ile ilgili beklentileri öncelikle, her belediyenin kendi ait bir Açık veri platformunun olması, verilerin vaktinde sunulması, belediye başkanı, başkan yardımcısı, belediye meclis üyeleri gibi üst düzey yöneticilerin programlarının yayımlanması, toplantıların ve toplantı gündemlerinin herkese açık olarak yayınlanmasıdır.

Sonuç olarak içerisinde yaşadığımız dijital teknoloji çağında, belediyecilik anlayışı da oldukça değişmiştir. Vatandaşlar eski zamanlardaki gibi belediye binalarına birebir gitmek yerine web siteleri ve online destek hizmetleri ile işlerini halletmeyi tercih etmektedirler. Bu nedenle belediyelerin vatandaşları ile aralarındaki iletişimi sağlayan platformlardan biriside Açık veri portallarıdır. Açık veri portalları vatandaş-belediye iletişimini artırma, politika sürecine vatandaşın katılımını artırma, kamu hizmetlerinin sunumu, belediyelerin şeffaflık ve güvenilirliğini geliştirme, hesap verilebilirliği

kolaylaştırma gibi konularda belediyeler için bir halkla ilişkiler birimi görevi görebilmektedirler. Günümüzün dijital teknolojilerine belediyelerin de ayak uydurabilmesi için vatandaşlar ile etkileşimi artıracak Açık veri uygulamalarını kullanmaları gerekmektedir (Yavuz ve Welch, 2014, s.581).

2. BÖLÜM: DÜNYADA AÇIK VERİ UYGULAMASINA GEÇEN BAŞLICA BELEDİYELER

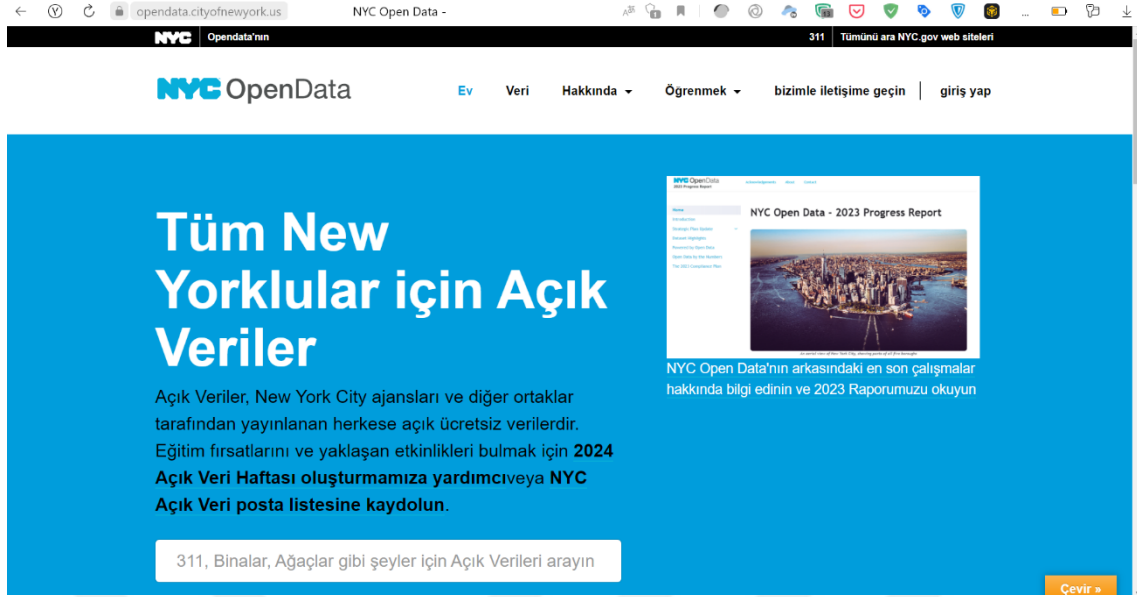
Günümüzde, belediyelerin şeffaflık, hesap verebilirlik ve vatandaş katılımı gibi ilkeleri benimsemeleri giderek daha önemli hale gelmektedir. Bu bağlamda, Açık veri uygulamaları, belediyelerin yönetim süreçlerini iyileştirmelerine ve vatandaşların belediye hizmetlerine etkin bir şekilde katılımını teşvik etmelerine olanak sağlamaktadır. Açık veri, kamu kurumları tarafından toplanan, işlenen ve saklanan verilerin, herkesin erişebileceği bir şekilde paylaşılması anlamına gelmektedir. Belediyelerin bu verileri kamuya açık hale getirmesi, vatandaşların şehir yönetimiyle ilgili bilgilere erişmesini ve belediye politikaları, hizmetler ve kararlar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır (Peled, 2011 s. 2085).

Dünya genelinde birçok belediye, Açık veri uygulamalarını benimseyerek şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesini güçlendirmekte ve vatandaşların belediye hizmetlerine daha fazla katılımını teşvik etmektedir. Bu belediyeler, şehirdeki çeşitli alanlarda toplanan ve işlenen verileri çeşitli platformlar aracılığıyla kamuya açık hale getirmektedir. Bu veriler, demografi, ulaşım, çevre, eğitim, sağlık, altyapı, kültür gibi birçok konuda bilgi sağlamaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın ana konusu olan New York, Londra ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinin Açık veri portalları açıklanarak; dünyada Açık veri uygulamasına geçen diğer başlıca belediyelerden örnekler verilecektir.

2.1.New York Belediyesi Açık Veri Portalı

Bu bölümde New York Belediyesi Açık veri portalı incelenecektir. New York Belediyesi Açık veri portalının görseli aşağıdadır.

Görsel 1: NYC Açık Veri Portalı

Kaynak: NYC AVP (2023).

<<https://opendata.cityofnewyork.us/>> adresinden giriş yapılabilen City of NYC Open Data portalı 5 farklı kategoride 2264 veriyi New York’lu vatandaşların kullanımına açmıştır (NYC Open Data, 15.06.2023).

Bu kategoriler şunlardır;

İş (72)

Şehir Yönetimi (914)

Eğitim (1202)

Çevre (192)

Sağlık (86)

İş Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Posta Kodları,

Yasal Olarak Faaliyet Gösteren İşletmeler,

Çekim Alanları,

Lisans Başvuruları,

Kütüphane,

İş Haritası,

Denetimler,

Genel Satıcı Lisansları İçin Bekleme Listesi,

Finansal Güçlendirme Merkezleri,

Nyc Ücretsiz Vergi Hazırlık siteleri gibi iş, finans ve ekonomi ile alakalı 72 veri seti yer almaktadır.

Şehir Yönetimi Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Kamu Hizmeti Listesi

Şehir Geneline Mali Yıl Bordro Verileri

Sivil Liste

Film İzinleri

Açık Otopark ve Kamera İhlalleri

İlçe Sınırları

Tahliyeler

Park İhlalleri

Posta Koduna Göre Demografik Veriler

İlçeye Göre 1950-2040 yılları arası New York Şehir Nüfusu

Sermaye Projeleri

Genel Veri Seti Talepleri gibi demografi ve yönetimle alakalı detayların yer aldığı 914 veri seti erişime açılmıştır.

3.Eğitim

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Okul Bölgeleri

SAT Sınav Sonuçları

Okul Rehberi

Okul Devam ve Kayıt Rehberi

Mezuniyet Sonuçları

Sınıf büyüklüğüne İlişkin Detaylar

Okul Bilgi Raporları

Okul Sonrası Fırsatlar

Okul Konumları

Şehir Çapında Matematik Sınav Sonuçları gibi eğitim ve öğretimle alakalı neredeyse her detayın incelendiği 1202 veri seti sunulmuştur.

4.Çevre

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Central Parktaki Sincapların Sayımı

NYC Sokaklarında Bulunan Ağaçların Sayısı

NYC Su Tüketim Oranları

Şehrin Hava Kalitesi

Deniz Seviyesinin Yükselme Oranları

Mevcut Rezervuar Sayıları

Şehirde Yaşayan Sincapların Kürk Haritası

Geri Dönüşüm Oranları

Topluluk Bahçeleri

Bölgelere Göre Gaz Tüketim Oranları gibi çevre bakımı, onarımı, kirliliği ve kalitesi ile ilgili toplam 192 veri seti mevcuttur.

5.Sağlık

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

NYC’de Önde Gelen Ölüm Nedenleri

COVID Ölüm Sayıları ve Günlük Vaka Sayıları

Popüler Bebek İsimleri

NYC Restoran Muayene Sonuçları

Köpek Saldırı Verileri

NYC Hasta Bakım Yerleri

Hastane Konumları

Mahalle ve Etnik Kökene Göre AIDS/HIV Teşhis Sonuçları

Kemirgen Muayeneleri

Bebek Ölüm Oranları gibi insan ve hayvan sağlığı ile ilgili detaylı bilgilerin bulunduğu 86 veri seti kullanıma sunulmuştur.

Görüldüğü üzere bu portal, şehir hükümetinin farklı alanlarındaki verileri kamuya açık hale getirerek, vatandaşların bilgiye erişimini kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Yerel

yönetim, güncel verileri toplar, işler, saklar ve bunları herkese ücretsiz olarak erişilebilir kılmaktadır.

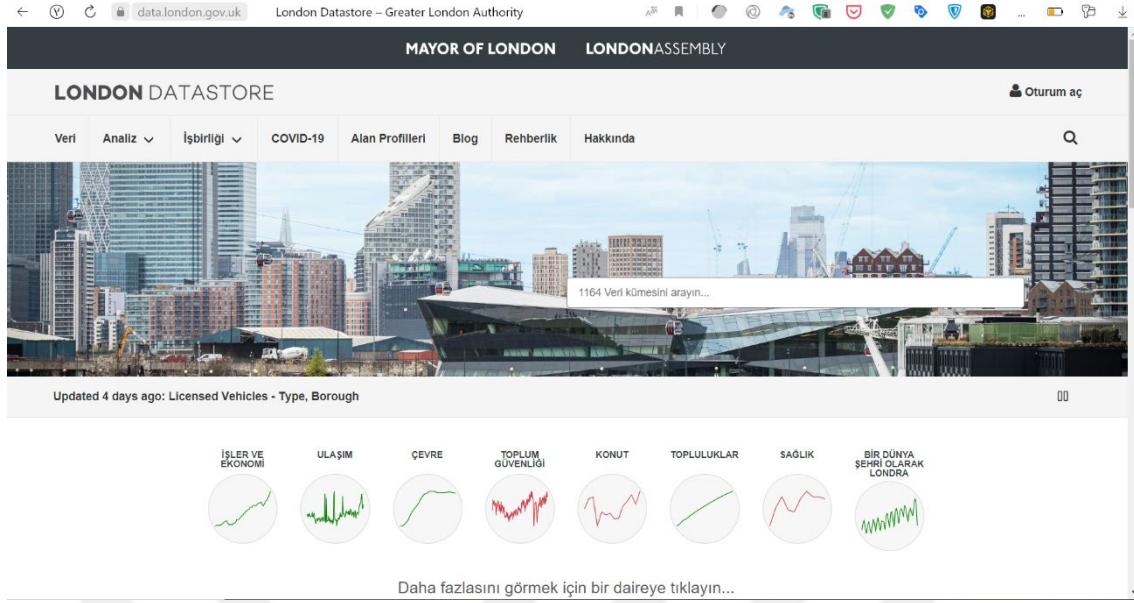
New York Belediyesi Açık veri Portalı, birçok farklı konuda verileri içermektedir. Bu veriler arasında demografi, eğitim, ulaşım, sağlık, çevre, konut, su ve enerji tüketimi gibi birçok alandaki bilgiler bulunmaktadır. Portal, kullanıcıların verilere çeşitli şekillerde erişmesini sağlayan bir dizi araç ve filtreleme seçeneği sunar. Bu şekilde, vatandaşlar, araştırmacılar ve geliştiriciler, toplumsal sorunları anlamak ve çözüm üretmek için verileri kullanabilir.

Bilgi Teknolojileri Bölümü ve Telekomünikasyon ve Belediye Veri Analiz ofisi bu portalda görevli iki birimdir. NYC Açık veri portalı, güncel verilerin yanı sıra geçmişe yönelik verileri de içermektedir. Böylece kullanıcılar, belirli bir döneme ait verileri analiz ederek, eğilimleri ve değişimleri gözlemleyebilirler. Bu bilgiler, şehir planlaması, kaynak yönetimi, politika oluşturma ve daha birçok alanda karar alma süreçlerine rehberlik etmek için kullanılabilir. New York Belediyesi, Açık veri Portalı'nı güncel tutmak için düzenli olarak veri setlerini güncellemektedir. Böylece kullanıcılar, en son verilere erişerek şehirdeki değişimleri takip edebilmektedirler. Portal ayrıca kullanıcıların geri bildirimlerini ve veri taleplerini de dikkate alarak ve bu doğrultuda iyileştirmeler yapmaktadır. Ayrıca NYC Açık veri Portalı İngilizce, İspanyolca, Arapça, Korece, Rusça, Çince ve Haiti dili gibi 7 farklı dil seçeneğine de sahiptir. Bu dil seçenekleri sayesinde NYC'de yaşayan farklı etnik kökenlere sahip bireyler de istedikleri gibi Açık veri portalına girerek ihtiyaçları olan veri setlerine ulaşım sağlayabilmektedirler (NYC Open Data, 15.06.2023).

Devletlerin hesap verilebilirlik, şeffaflık, yenilik, sosyal etkilerinin artırılması, verimlilik gibi verilerini nasıl kullandıklarını denetleyen Açık veri barometresinin 2023 raporuna göre NYC Open Data portalı 64 puanla 9. Sırada yer almaktadır (Open Data Barometer, 2023).

2.2. Londra Belediyesi Açık Veri Portalı

Bu bölümde Londra Belediyesi Açık veri portalı incelenecektir. Londra Belediyesi Açık veri portalının görseli aşağıdadır.

Görsel 2: Londra Açık Veri Portalı

Kaynak: Londra AVP (2023).

< <https://data.london.gov.uk/>> adresinden giriş yapılabilen City of London Open Data portalı 18 farklı kategoride 1913 veri setini kullanıma açmıştır. Londra Belediyesi, 2010 yılında şeffaflığı ve katılımı teşvik etmek amacıyla Greater London Authority Açık veri Portalı'nı başlatmıştır. Bu portal, şehirdeki çeşitli alanlardaki verileri kamuya açık hale getirerek, vatandaşların bilgiye erişimini kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Yerel yönetim, güncel verileri toplar, işler, saklar ve bunları herkese ücretsiz olarak erişilebilir kılmaktadır (London Open Data, 15.06.2014). Londra Belediyesi Açık veri Portalında bulunan kategori ve veri setleri şöyledir;

Demografi (215)

Çevre (201)

İstihdam ve Beceriler (191)

Planlama (171)

Şeffaflık (167)

İşletme ve Ekonomi (161)

Konut (133)

Sağlık (121)

Ulaşım (103)

Eğitim (95)

Suç ve Toplum Güvenliği (94)

Gençler (71)

Gelir, Yoksulluk ve Refah (51)

COVID-19 Verileri ve Analizi (41)

Sanat ve Kültür (37)

Spor (28)

Londra'yı Savunmak (27)

Londra 2012 (6)

Demografi Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Muayene Kayıtları

Sigorta Numaralarına Dair İstatistikler

İltica Başvuru Kayıtları

İç Göç İstatistikleri

Bölgesel İşsizlik Oranları

Bölgesel Doğum Oranları

İlçe Seçmen Kayıtları

İlçe Çocuk Yardımı Kayıtları gibi demografik detayların yer aldığı 215 veri seti vatandaşın kullanımına açılmıştır.

Çevre Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

İlçe Bazında Geri Dönüşüm Çalışmaları

Hibe Verileri

İklim Risk Haritaları

Londra Rezervuar Bilgi Verileri

Atık Sözleşme Beyannameleri

İlçe Bazında Evsel Atık Dönüşüm Oranları

Londra Geneline Toplanan Atıkların Geri Dönüşüm Oranları

Londra Sıfır Karbon Çalışması Sonuçları

Refah ve Sürdürülebilirlik ile İlgili Raporlar

Bölgelere Göre Emisyon Sonuçları gibi çevre ile alakalı 201 farklı veri seti kullanıma açılmıştır.

İstihdam ve Beceriler Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Hibe Verileri

Ebeveyn İstihdam Oranları

İstihdam Açıkları

Cinsiyet Farklarına Göre İstihdam Oranları

Ücret ve Enflasyon Oranları

Online İş İlanı Analizleri

Londra Ekonomisinin Günlük Durum gibi konularla alakalı toplamda 191 veri seti sunulmuştur.

Planlama Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Konut Durum Raporu

Saha Kapasite Ölçümleri

Avrupa Birliği Uzman Raporları

İltica Başvuru İstatistikleri

Turizm Tahminleri

Londra Şehir Planı

Londra Tiyatro, Opera, Konser, Müzik Alanlarının Haritaları gibi 171 farklı konuda veri setleri kullanıma sunulmuştur.

Şeffaflık Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Şiddeti Azaltma Planları

Londra Geçmiş Dönem Kalkınma Planları

Yaşam Maliyeti Anketi

Finansal Performans Planlamaları

Kıdemli Personel Maaşları

Belediye Başkanlığı Çalışanları Çıkar Sicili

Meclis Çalışanları Anket Sonuçları

Sterlin Değerlendirme Planları gibi 167 veri seti kullanıma açılmıştır.

İşletme ve Ekonomi Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Londra'yı ziyaret eden uluslararası turist sayısı,

Orta ve uzun vadeli ekonomik tahmin,

Bölgelerdeki kurumsal oluşumların başlangıçları ve bitişleri, aktif işletmelerin ömrü ile ilgili veriler,

Gelir eşitsizliğine dair bilgiler,

Londra da bulunan Take-away gıda mağazaları ve mobil gıda standları sayısına dair bilgiler

Londra'da bulunan taze gıda pazarı sayısı ve pazarların internet adresleri,

Tüketici fiyat enflasyonu-gıda ve alkolsüz içecek raporları,

Londra uluslararası şehir markalarının algı sıralaması gibi toplamda 161 veri seti bulunmaktadır.

7.Konut Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Londra konut fiyatları endeksi

Yerel yönetimlerin konut sayılarının listesi,

Boş ev sayı ve oranları,

Bölgelerin vergileri,

Kayıtlı bireysel ev sahibi meskenlerin sayısı,

Sosyal konutlar için bölgesel makamlar tarafından haftalık tahsil edilen miktarı,

Ek konutların net sayısı,

Londra'da bulunan toplam konutların sayısı

Londra'da bulunan ortalama konut büyüklüklerinin verileri,

Bölgede konut satış oranları,

Bölgedeki kalabalık meskenlerin yüzdesi gibi toplamda 133 veri seti verilmiştir.

8.Sağlık

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

COVID vakaları ve aşılanan vatandaşlar, vaka ölümleri,

Yaş kategorilerine göre asal kürtaj oranları,

53-70 yaş arası kanser taraması yaptıran kadınların verisi,

Kilo grupları ve obezite sorunlarına dair veriler,

0- 65 yaş aralığı cinsiyete dayalı sağlıklı ve engelsiz yaşam beklentisi verileri,

Londra gıda güvenliği verileri,

Çocuklar dış çekimleri sayısı,

Akıl sağlığı sebebiyle iş göremezlik yardımı ve istihdam desteği oranları,

Sigara tüketimi sağlık verileri

Sportif aktivitelere katılan yetişkin nüfus yüzdesi gibi toplamda 121 veri seti verilmiştir.

9.Ulaşım Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Günlük bisiklet kiralama istatistikleri,

Son 4 yılın lisanslı araç sayısı,

Toplu taşımayı kullanan yolcu sayısı,

Toplu taşımada kullanılan otobüs sayısı,

Toplu taşımada karşılaşılan suç oranı

Londra bisiklet altyapısı veritabanı (CID), (dünyanın en büyük ve en kapsamlı bisiklet veritabanı)

Londra havalimanı uçuş ve yolcu sayıları gibi toplamda 103 veri seti kullanıma açılmıştır.

10.Eğitim Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Etnik gruba göre ilk ve orta öğretimde bulunan öğrenci sayısı,

Üniversitelerde bulunan uluslararası öğrenci sayısı,

Ana sınıfı, ilk ve ortaokullarda ücretsiz yemek istatistikleri,

Öğrenci başarı istatistikleri dahil 95 veri seti yer almaktadır

11.Suç ve Toplum Güvenliği Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Kayıt Altına Alınan Suç Oranları

Şehir Güvenlik Oranları

Yıllık Suç Sayıları

Kişİ Başı Suç Oranları gibi toplamda 94 veri seti yer almaktadır.

12. Gençler Kategorisi

Bu kategori içerisinde 71 veri seti yer almaktadır.

13.Gelir, Yoksulluk ve Refah Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

0-2 yaş ve 2 yaş üstü çocukları ortalama saatlik ve haftalık bakım maliyetleri,

En az bir banka hesabı olan yetişkinlerin yüzdesi,

Aylık geliri 1500 £ 'dan az olan ailelerin yüzdesi gibi toplamda 51 veri seti yer almaktadır.

14. COVID-19 Verileri ve Analizi Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

COVID vaka sayıları

COVID günlük ölüm sayıları

Bulaş Oranları

Aşı Yaptırınların Sayısı

COVID'in Demografi Üzerine Etkileri Üzerine Bir Rapor gibi konularda toplam 41 veri seti bulunmaktadır.

15.Sanat ve Kültür Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Londra'da bulunan müzelerin, tarihi ve sanat alanlarının istatistikleri

Halk kütüphanelerinin ziyaretçi sayıları

Alkol, kulüp, eğlence mekanlarının sayıları dahil olmak üzere 37 veri seti bulunmaktadır.

16.Spor Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Aylık ve Yıllık Kiralanan Bisiklet Sayısı

Bisikletle İşe Giden Kişilerin Sayısı gibi 28 veri seti sunulmuştur.

17.Londra'yı Savunmak

Bu kategori içerisinde 27 veri seti kullanıma açılmıştır.

18. Londra 2012 Kategorisi

Bu kategori içerisinde 2012 Londra Yaz Olimpiyatları ile ilgili 6 veri seti kullanıma açılmıştır.

Greater London Authority Açık veri Portalı, birçok farklı konuda geniş bir veri yelpazesini içermektedir. Bu veriler arasında ulaşım, çevre, sağlık, konut, eğitim, güvenlik, altyapı, kültür ve demografi gibi birçok alandaki bilgiler bulunmaktadır. Portal, kullanıcılara verilere farklı şekillerde erişme imkanı sunar ve istenilen verileri araştırmak ve analiz etmek için çeşitli araçlar sağlar.

Londra Belediyesi, Açık veri Portalı aracılığıyla güncel verilere erişimi sürekli olarak sağlamaktadır. Örneğin, ulaşım verileri, toplu taşıma sistemleri, trafik yoğunluğu, bisiklet paylaşımı gibi konuları kapsamaktadır. Vatandaşlar, anlık trafik durumunu kontrol edebilmekte, otobüs ve tren saatlerini takip edebilir ve seyahat planlamasını buna göre yapabilmektedir. Ulaşım verilerinin Açık veri portalı üzerinden yayılması sonucu Londra'da citymapper adlı bir uygulama geliştirilmiş ve bu uygulama günümüzde global bir işletme haline gelmiştir (Indulska ve Sadiq, 2017). Çevre verileri de Açık veri Portalı'nda yer almaktadır. Hava kalitesi, atık yönetimi, su kaynakları gibi konularda güncel veriler sunulmaktadır. Bu sayede vatandaşlar, çevresel etkileri gözlemleyebilir ve çevre dostu kararlar alabilmektedirler.

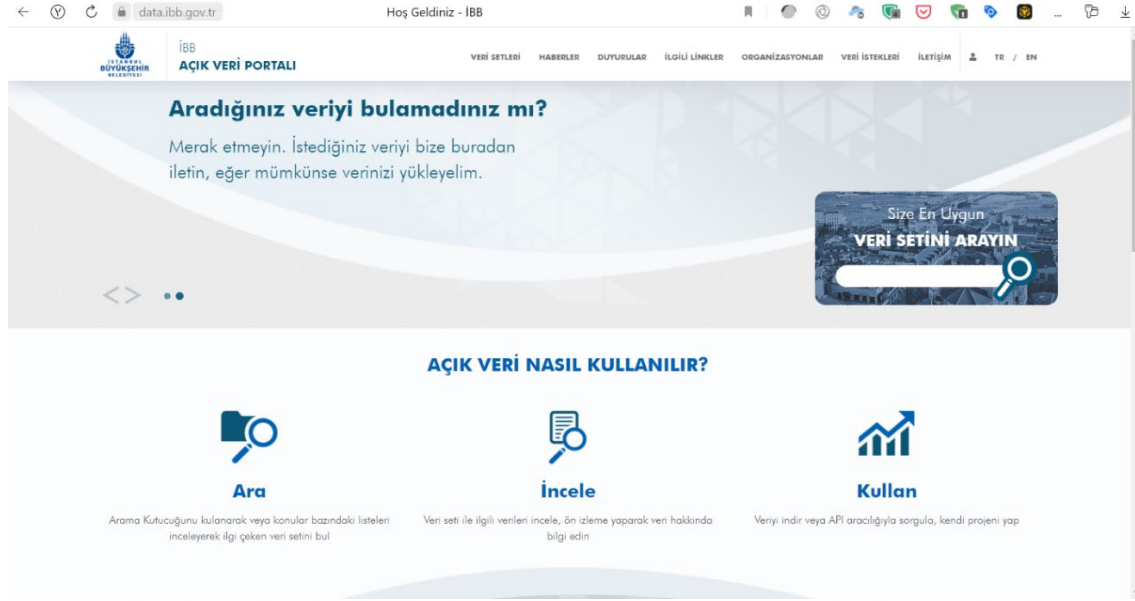
Ayrıca Londra Açık veri Portalında sağlık verilerine de erişim sağlamaktadır. Hastaneler, sağlık hizmetleri ve salgın durumu gibi konulardaki güncel veriler paylaşılmaktadır. Bu sayede vatandaşlar, sağlık hizmetlerine erişim, hastane performansı ve epidemiyolojik durum gibi konularda bilgi sahibi olabilmektedirler. Londra Belediyesi, Açık veri Portalı aracılığıyla kültür, eğitim, konut ve diğer birçok alandaki verilere de erişim sağlamaktadır. Bu veriler, vatandaşların şehirdeki gelişmeleri takip etmelerine, karar alma süreçlerine katkıda bulunmalarına ve şehirdeki yaşam kalitesini artırmak için çözümler üretmelerine olanak tanımaktadır (London Open Data, 15.06.2014).

Devletlerin hesap verilebilirlik, şeffaflık, yenilik, sosyal etkilerinin artırılması, verimlilik gibi verilerini nasıl kullandıklarını denetleyen Açık veri barometresinin 2023 raporuna

göre Londra Open Data portalı 76 puanla Kanada ile birinciliği paylaşmaktadır (Open Data Barometer, 2023).

2.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı

Bu bölümde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık veri portalı incelenecektir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık veri portalının görseli aşağıdadır.

Görsel 3: İBB Açık Veri Portalı

Kaynak: İBB AVP (2023).

< <https://data.ibb.gov.tr/dataset> > adresinden giriş yapılabilen İBB Açık veri Portalı 2023 yılı itibariyle toplam 9 farklı kategoride 384 veri setini vatandaşların kullanımına sunmaktadır. 2020 yılında açılmış olan İBB Açık veri Portalı içerisinde yeşil alan bilgisi, ulaşım, trafik yoğunluğu, baraj doluluk oranı vb. gibi İstanbul sakinlerinin gündelik hayat içerisinde oldukça fazla kullandığı bilgileri içermektedir (İBB Açık veri, 15.06.2023).

İBB Açık veri Portalındaki veri kategorileri şu şekildedir;

Mobilite (129)

Yaşam (60)

Çevre (60)

Yönetişim (30)

İnsan (28)

Güvenlik (27)

Enerji (23)

Bilgi ve İletişim Teknolojileri (14)

Ekonomi (13)

1.Mobilite Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Raylı Sistem İstasyon Bilgileri

Raylı Sistem Yolcu sayıları

Yolculuk Türüne Göre Yolcu Sayıları

Günlük, Aylık, Yıllık Sefer Sayıları (Raylı Sistemler İçin)

Yol Bakım Çalışmalarının Verileri

İspark (Otopark) Web Servisi

Metro Arıza Çeşitleri Listesi

Otomatik Süpürme Araç Sayısı

Taksi, Dolmuş Hatlarının Sayısı da dahil olmak üzere toplamda 129 veri seti kullanıma açılmıştır.

2.Yaşam Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Şehir Tiyatroları İstatistikleri

İtfaiye Verileri

Yapı yoğunluk Haritaları

Sosyal Destek Hizmetleri

Muhtarlık Konum Bilgileri

Açık Hava Park Vergileri gibi 60 farklı veri seti bu kategoride sunulmuştur.

3.Çevre Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

İlçe Bazında İSKİ Abonelik Sayıları

Barajların Doluluk Oranları

İstanbul Yıllık Su Tüketimi Oranları

Güneş Enerji Santrallerinin Üretim Miktarları

Ağaç ve Peyzaj Verileri gibi 60 farklı veri seti kullanıma açılmıştır.

4.Yönetişim Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Ceza Davalarının Sayıları

İdari Davaların Sayıları

Adli Davaların Sayıları

İlçelere Göre İBB Çözüm Merkezi Başvuruları gibi toplamda 30 farklı veri seti kullanıma açılmıştır.

5.İnsan Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Eğitim Yardımı

Deprem Farkındalığı

İlk Yardım Eğitimi Alan Vatandaş Sayıları

Yaşa Göre Cinsiyet Dağılım Verileri

Belnet Şubeleri ve Şubelerin üye sayıları gibi 28 veri seti kullanıma açılmıştır.

6.Güvenlik Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

İBB Lokasyon Verileri

İtfaiye İstatistikleri

Mezarlık Adres Bilgileri

Deprem Senaryosu Hazırlık Analizleri

Yangın Oranları gibi 27 veri seti sunulmuştur.

7.Enerji Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

İBB Gaz Tüketim Verileri

İGDAŞ Bina Bilgileri

Solar Enerji Haritaları

Dökme Akaryakıt Satış Verileri gibi toplamda 23 veri seti kullanıma açılmıştır.

8.Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Raylı Ulaşım Verileri

Deniz Ulaşımı Verileri

Sismik Portal Şehir Haritası dahil olmak üzere 14 veri seti kullanıma sunulmuştur.

9.Ekonomi Kategorisi

Bu kategori içerisinde yer alan bazı veri setlerinin adları aşağıdadır tüm veri setlerinin adları yazılmamıştır;

Yıllara Göre Kamulaştırma Sayıları

Gaz Birim Fiyatı

İBB Gelir Vergileri

İBB Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri

İBB Mal, Hizmet Alım Giderleri gibi İstanbul’da yaşayan vatandaşların vergilerinin nerelere harcandığına dair bilgi alabilecekleri 13 veri seti kullanıma açılmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık veri Portalında vatandaşların kullanımına sunulan verilerin yanı sıra “duyurular” ve “veri istekleri” başlıklı iki ayrı bölümde bulunmaktadır. Bu bölümlerden vatandaşlar bilgi sahibi olmak istedikleri konularla ilgili veri seti talebinde bulunabilmekte ve İBB ile alakalı duyurulardan haberdar olabilmektedirler (İBB Açık veri Portalı, 2023).

Devletlerin hesap verilebilirlik, şeffaflık, yenilik, sosyal etkilerinin artırılması, verimlilik gibi verilerini nasıl kullandıklarını denetleyen Açık veri barometresinin 2023 raporuna göre30 ülke içerisinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık veri portalı 31 puanla 26. Sırada yer almaktadır (Open Data Barometer, 2023).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık veri portalı aracılığı ile yayınladığı veri setleri ile şeffaflık, güven, hesap verilebilirlik, vatandaşlar ile etkileşim, denetim ve katılımcılık vb. konularda büyük bir adım atmıştır.

2.4. Dünyada Açık Veri Uygulamasına Geçen Diğer Belediyeler

Bu bölümde dünya genelinde Açık veri uygulamasına geçen bazı belediyelerden bahsedilecektir.

Amsterdam, Hollanda: Amsterdam Belediyesi, şehirdeki verilerin açık bir şekilde erişilebilir olmasını sağlamak için "Amsterdam Smart City" inisiyatifi başlatmıştır. Bu inisiyatif kapsamında, belediye bir dizi Açık veri platformu oluşturmuş ve şehirle ilgili verilere kolayca erişilebilmesini sağlamıştır. Ayrıca, Amsterdam Belediyesi, yerel halkın ve girişimcilerin bu verileri kullanarak inovasyon ve sürdürülebilirlik projeleri geliştirmesini teşvik etmektedir (Gonzalez ve Heers, 2015).

Barcelona, İspanya: Barcelona Belediyesi, "Barcelona Dijital Kent" programı çerçevesinde Açık veri uygulamalarını benimsemiştir. Belediye, şehirdeki verileri halka açık bir şekilde sunmak için "Open Data BCN" platformunu oluşturmuştur. Bu platform, vatandaşların şehir hizmetleri hakkında bilgi edinmesini sağlamak ve şehir yönetimine katılımı teşvik etmektedir. Ayrıca, Barcelona Belediyesi, Açık veri kullanımını teşvik etmek için veri yarışmaları ve eğitim programları düzenleyerek vatandaşların ilgisini çekmeyi amaçlamaktadır (Harrison vd., 2022).

Toronto, Kanada: "Toronto Open Data" Açık veri portalı ile Toronto Belediyesi verilerini vatandaşları ile paylaşmaktadır. Bu portal, belediyenin ve diğer şehir kurumlarının geniş bir veri yelpazesini halka açık bir şekilde sunmaktadır. Portal üzerinden sağlanan veri setleri, şehir hizmetleri, ulaşım, çevre, demografi, sağlık ve daha birçok konuda bilgileri içermektedir. Ayrıca, veri setleri çeşitli formatlarda (CSV, JSON, XML vb.) indirilebilir ve kullanıcılar tarafından analiz edilebilir (Lee, Almirall ve Wareham, 2016).

Seul, Güney Kore: Seul'de "Seoul Open Data Plaza" adı verilen bir Açık veri portalı bulunmaktadır. Bu portal, Seul Metropol Şehri hükümeti tarafından işletilmekte ve şehirle ilgili birçok veri setini halka sunmaktadır. Portal, şehir planlaması, ulaşım, çevre, turizm, kültür, sağlık ve daha birçok konuda verileri içermektedir. Kullanıcılar, verileri indirebilir, görselleştirebilir ve analiz edebilirler. Ayrıca, portal üzerinden geliştiricilere yönelik API'ler de sunulmaktadır, böylece veriye kolayca erişebilir ve uygulamalar geliştirebilirler (Susha vd., 2020).

Açık veri, hükümetlerin ve kamu kurumlarının toplumla daha şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir ilişki kurmasını sağlayan bir yaklaşımdır. Belediyeler, bu yaklaşımı benimseyerek vatandaşların kamu hizmetlerine erişimini artırır, şehir yönetimine katılımı teşvik eder ve inovasyonu destekler. İşte belediyelerin Açık veri portalına geçme nedenlerine bir göz atalım:

Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik: Belediyeler, Açık veri portalını kullanarak şeffaflığı ve hesap verebilirliği artırır. Halka Açık veri sunarak, belediyenin karar alma süreçlerini ve faaliyetlerini daha şeffaf bir şekilde gösterir. Bu, vatandaşların belediye hizmetlerini anlamalarını ve takip etmelerini kolaylaştırır. Açık veri, belediyelerin işleyişini denetlemek isteyen vatandaşlar, medya ve sivil toplum kuruluşları için de önemli bir araçtır.

Katılımcı Yönetim: Açık veri portalı, vatandaşların şehir yönetimine katılımını teşvik eder. Verilerin halka açık bir şekilde sunulması, vatandaşların karar alma süreçlerine etkin bir şekilde katılmalarını sağlar. Vatandaşlar, verileri analiz ederek sorunları tespit edebilir, iyileştirme önerileri sunabilir ve belediyenin hizmetlerinin kalitesini artırmak için iş birliği yapabilir. Açık veri, demokratik süreçleri güçlendirir ve toplumsal katılımı teşvik eder.

İnovasyon ve Ekonomik Gelişme: Açık veri, girişimciler, araştırmacılar ve yazılım geliştiriciler için değerli bir kaynak sağlar. Açık veri portalına erişim, bu kişilerin yeni uygulamalar, hizmetler ve çözümler geliştirmesine olanak tanır. Bu da inovasyonu teşvik eder ve yerel ekonomik gelişmeye katkı sağlar. Girişimciler, Açık veriyi kullanarak şehirdeki sorunlara çözümler üretebilir ve yeni iş fırsatları yaratabilir.

Veri Tabanlı Kararlar: Belediyeler, Açık veri kullanarak veri tabanlı kararlar almayı teşvik eder. Verilere dayalı analizler, belediyenin kaynaklarını daha etkin bir şekilde kullanmasına ve politika veya hizmetlerinde iyileştirmeler yapmasına yardımcı olur. Açık veri, belediyelerin stratejik planlama, kaynak yönetimi ve performans değerlendirmelerinde kullanabilecekleri değerli bilgiler sağlar (Boudreau ve Caron, 2016). Sonuç olarak dünya genelinde belediyeler, Açık veri portalına geçerek şeffaflığı artırır, katılımcı yönetimi teşvik eder, inovasyonu destekler ve veri tabanlı karar alma süreçlerine odaklanır. Açık veri, belediyelerin toplumla daha yakın bir ilişki kurmasını sağlar ve daha etkili, adaletli ve sürdürülebilir şehir yönetimi için önemli bir araçtır.

3. BÖLÜM: BİR HALKA İLİŞKİLER ARACI OLARAK AÇIK VERİNİN KULLANILMASI

Günümüzün teknolojik gelişmeleri, halkla ilişkiler stratejilerini dönüştürerek kurumların daha şeffaf, katılımcı ve güvenilir bir imaj oluşturmalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda, Açık veri kavramı önemli bir rol oynamaktadır. Açık veri, kamuya açık, kolay erişilebilir ve kullanılabilir verilerin paylaşılması olarak karşımıza çıkan nispeten yeni bir kavramdır. Bu bölümde, Açık veri kavramının halkla ilişkiler aracı olarak nasıl kullanılabileceği ve kurumlar için sağlayabileceği faydalar üzerine tartışılacaktır.

3.1. Halkla İlişkilerin Dönüşümü ve Veri Odaklı Yaklaşımlar

Sanayi devriminin ortaya çıkışıyla birlikte yaşanan teknolojik ilerlemeler küçük işletmelerin büyük şirketlere dönüşmesini sağlamıştır. 1900'lerin başlarından itibaren, eski ekonomi olarak adlandırılan iş modeline göre, üretim şirketler için en önemli bir kavram haline gelmiştir (Laudon ve Laudon, 2011). Üretimi artırma ve tüketici taleplerine karşılık vermek amacıyla yoğun çabalar sarf edilmiştir. Bu dönem tarihe, sermayenin yükseliş ve büyüme dönemi olarak geçmiştir. Ancak zamanla savaş ekonomilerinin etkisinin azalması, üretim teknolojilerinin gelişmesiyle üretim büyük sermaye gruplarının tekelinden çıkarak, rekabet farklı bir boyutlara taşınmıştır.

Bu dönemde artan arz ile birlikte müşteri kavramı önemli hale gelmiş ve şirketler için sadece ihtiyaçlara yönelik ürün ve hizmetlerin üretilmesi değil, aynı zamanda bunların tanıtılması ve pazarlanması da önem kazanmıştır. Gelecek yıllarda, müşterilerle etkileşim kurma, ilişki yönetimi, sosyal pazarlama ve halkla ilişkiler gibi kavramlar, şirket stratejilerinde giderek daha fazla yer bulmaktadır. Özellikle 1950'lerden sonra, halkla ilişkiler, şirketler için üretim kadar önemli bir konu haline gelmiş ve stratejik bir iş süreci olarak benimsenmiştir. Bu alanda birçok çalışma ve önemli eser bulunmaktadır (Grunig ve Grunig, 1992; Harrison, 1953; Seitel, 2017; Wilcox vd., 2006). arih boyunca yaşanan toplumsal ve ekonomik değişimlerle birlikte, halkla ilişkiler ajansları da kendi evrim süreçlerini geçirmiştir. Bu evrimin itici gücü, halkla ilişkiler ajanslarının müşterisi olan şirketlerdir, çünkü onlar yeni koşullarda faaliyet gösterirler. Ajans müşterilerinin halkla ilişkiler kavramlarına ve süreçlerine olan bakış açıları, yeni stratejilere, yöntemlere ve tekniklere olan ihtiyaçları, ajansların teknolojik gelişmeleri takip etmelerini ve hızla benimsemelerini zorunlu kılmıştır.

Kavramın gelişimini anlaşılabilmesi için Halkla ilişkilerin tarihsel süreçteki dönemlerinin incelenmesi önemlidir. Ancak tarihsel sürecin kısaca özetlenebilmesi için başlangıcın nereden yapılması gerektiği önemli bir sorudur. Cutlip (1994), alanın kökenlerinin belirli bir tarihle tanımlanamayacağını ve zaman içinde bir dizi olayla geliştiğini belirtmektedir. Bununla birlikte, birçok farklı kaynaktan halkla ilişkiler mesleğinin başlangıcını, 1900'lerin ortalarında Boston'da Tanıtım Bürosu (The Publicity Bureau) adlı ajansın kurulmasıyla ilişkilendirmektedir. Bu ajans, halkla ilişkilerin profesyonel bir iş alanı veya meslek olarak tanımlanmadığı ortak bir görüşü etrafında toplanan ve aralarında, halkla ilişkiler mesleğinin en önemli isimlerinden birisi olarak kabul edilen Ivy Lee'nin de bulunduğu bir grup eski gazeteci tarafından kurulmuştur.

Eric Goldman'a göre (1948, akt; Brown, 2010), ilk sanayi devrimini takip eden ilerleme dönemi olan 1900'lerin başında, şirketlere karşı eleştirel bir tutum yaygınlaşmış ve bu durum, gazetelerde tirajı artıran makalelerde kendini göstermiştir. Bu dönemde, şirketlerin halkı nasıl kandırdığı, siyaseti nasıl etkilediği ve yanlışlıkların nasıl gizlendiği gibi konuları ele alan sert ve detaylı makaleler yayınlanmıştır. Halk, şirketlere karşı öfkeli ve eleştirel bir tutum sergilemiştir. Bu dönemde halkla ilişkiler uygulayıcıları, şirketlerin kurumsal çıkarlarını savunarak sansasyonel ve aşırı eleştirel haberlere karşı önlem almışlardır. 1906'da Ivy Lee, halkla ilişkiler faaliyetlerinin şeffaf ve gerçeklere dayalı olması gerektiğini vurgulayan bir İlkeler Bildirgesi yayınlamıştır (Özgen ve Bilbil, 2007). Bu bildirme, halkla ilişkilerin kamuoyunu yanıltmak yerine bilgilendirmeyi amaçlayan bir süreç olduğunu vurgulayan önemli bir adım olmuştur.

Edward Bernays, bazı kaynaklar tarafından halkla ilişkilerin babası ve mesleğin ilk teorisyeni olarak anılmaktadır ve 1920'lerdeki kuramsal çalışmalarıyla öne çıkmıştır. İlk halkla ilişkiler kitabını yazmış ve 1923'te New York Üniversitesi'nde ilk halkla ilişkiler dersini vermeye başlamıştır. Bernays'ın alana en büyük katkısı, günümüzde halkla ilişkilerin temel özelliği haline gelen çift yönlü iletişim modelini tanıtmış olmasıdır. Bu model, daha sonra Grunig ve Hunt (1984) tarafından "iki yönlü asimetrik model" olarak adlandırılmış ve çift yönlü ikna temelli iletişimi savunmuştur. Model, kilit paydaşların tutum ve davranışlarını etkilemek için ikna temelli iletişimi kullanmayı amaçlamaktadır. Bu model araştırma tekniklerini kullanarak hedef kitleleri anlamak, tutumlarını anlamak ve ikna etmek için iletişimi düzenlemektedir.

Halkla ilişkiler alanının önemli kuramcılarında biri olan Grunig, daha sonra "iki yönlü simetrik model"i sunarak alana büyük bir katkıda bulunmuştur. Bu model, halkla ilişkiler uygulamalarının nasıl olması gerektiğini ve nasıl işlemesi gerektiğini tanımlayan bir normatif halkla ilişkiler pratiği sunmuştur. Bu model, halkla ilişkilerin Bernays tarafından önerilen ikna edici yönetim modeline değil, kurumlar ve halkları için adil bir dengeye dayanan tamamen yeni bir modele göre çalışması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu modele göre, halkla ilişkiler, bir kuruluş ile kilit paydaşlar arasında karşılıklı yararlı ilişkileri teşvik eden ve sürdüren diyaloga odaklanmalıdır. Halkla ilişkiler mesleğinin tarihsel gelişimi, medya ilişkileriyle başlamış ve daha sonra kamuoyunu bilgilendirmeye ve farklı ikna yöntemlerine odaklanmıştır. Ancak bugün halkla ilişkiler sadece ikna etme amacını değil, kurumlar ve paydaşları arasında anlamlı ilişkiler, güven ve bağlar kurma amacını da taşımaktadır. Bugünün halkla ilişkiler anlayışında, uygulayıcılar müzakereci bir rol üstlenmektedir. İletişim, sadece bir kurum için değil, ilgili tüm tarafların, yani sosyal paydaşların faydalanması için kullanılmaktadır. Amerikan Halkla İlişkiler Derneği (PRSA), halkla ilişkiler mesleğini "kuruluşlar ve halklar arasında karşılıklı yararlı ilişkiler kurmayı amaçlayan stratejik bir iletişim süreci" olarak tanımlamaktadır (PRSSA, 2023). Günümüzde halkla ilişkiler ve Açık veri iletişimi stratejileri, kurumların hedef kitleleriyle daha etkili bir şekilde etkileşim kurmalarını ve güven ilişkisi oluşturmalarını sağlamak için hayati bir öneme sahiptir. Bu stratejiler, doğru mesajların doğru zamanda doğru kanallar aracılığıyla iletilmesini amaçlamaktadır. Ancak, bilgi çağında, hedef kitleleri anlamak ve etkili iletişim kurabilmek için veri odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir (Ofek vd., 2011).

Veri odaklı yaklaşım, halkla ilişkiler ve Açık veri iletişimi stratejilerinin temelini oluşturmaktadır. Kurumlar, büyük veri analitiği ve ölçüm araçları sayesinde hedef kitlelerinin davranışlarını ve tercihlerini daha iyi anlayabilmektedirler. Bu verilerin analizi, hangi mesajların, hangi kanallar aracılığıyla ve ne zaman iletilmesi gerektiğini belirlemek için değerli bir rehberlik sunmaktadır. Örneğin, sosyal medya analitiği sayesinde, hedef kitlelerin hangi platformlarda daha aktif olduğunu, hangi içerik türlerine daha fazla ilgi gösterdiğini ve hangi saatlerde daha fazla etkileşim sağladığını belirlenebilmektedir. Bu bilgiler, iletişim çabalarını kişiselleştirerek daha etkili bir şekilde hedef kitleleri etkilemek için kullanılabilen ve direkt hedef odaklı halkla ilişkiler çalışmalarının önünü açmaktadır (Kacen vd., 2013).

Veri odaklı yaklaşımın bir diğer önemli yönü, halkla ilişkiler ve Açık veri iletişim stratejilerinin ölçülebilirliğini artırmasıdır. Veri analitiği ve ölçüm araçları, iletişim çabalarının etkisini ve geri dönüşümünü izlemek ve değerlendirmek için kullanılmaktadır. Bu, organizasyonların iletişim stratejilerini sürekli olarak iyileştirebilmelerine olanak tanımaktadır. Örneğin, bir basın bülteninin etkisini ölçmek için, kaç kişinin okuduğunu, kaç kişinin paylaştığını veya kaç kişinin ilgili bağlantıları tıkladığını izlenebilmektedir. Bu veriler, iletişim çabalarının başarısını değerlendirmek ve gelecekteki stratejileri optimize etmek için kullanılabilir. Bütün bu nedenlere bakarak “veri çağımızın petrolüdür” sözünü daha net anlamlandırabilmekte ve veri odaklı yaklaşımların halkla ilişkilere entegre edilmesinin önemini görmekteyiz (Hirsch, 2013).

3.1.1. Halkla İlişkilerin Dijital Çağı: Geleneksel Yaklaşımdan Veri Odaklı Yaklaşımına Geçiş

Geleneksel halkla ilişkiler yaklaşımları incelendiğinde; temelinin genellikle halkla ilişkiler uygulayıcılarının yaratıcılığına ve deneyimine bağlı olarak şekillendiği görülmektedir. Geleneksel halkla ilişkiler uygulamaları, iletişim dünyasında uzun bir geçmişe sahip olan ve organizasyonların hedef kitleleriyle etkileşim kurmayı hedefleyen stratejilerdir. Bu uygulamalar, medya ilişkileri, etkinlik yönetimi, basın bültenleri, yazılı ve görsel reklam mecraları gibi çeşitli araçları kullanarak, kurumların görünürlüğünü artırmak, olumlu imaj oluşturmak ve paydaşlarla güçlü bir ilişki inşa etmek için kullanılmaktadır (Çamdereli, 2005, s.72).

Birinci ve en yaygın olarak kullanılan geleneksel halkla ilişkiler yaklaşımı, medya ilişkileridir. Medya ilişkileri, kurumların haber değeri taşıyan bilgilerini medya organlarına ulaştırmak ve medya aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmak için kullanılan stratejileri kapsamaktadır. Gazetenin geniş kitleler tarafından tercih edilmesiyle halkla ilişkiler uygulayıcılarının dikkatini çeken bu yaklaşımda basın bültenleri, basın toplantıları, halkla ilişkiler uygulayıcıları aracılığıyla kurumların haber değeri taşıyan içeriklerini hedef kitleye duyurmayı amaçlamaktadır. Medya ilişkileri sayesinde kurumlar, ürün lansmanları, etkinlikler, önemli haberler ve başarı hikayeleri gibi konuları medya organları aracılığıyla geniş kitlelere duyurarak marka bilinirliğini artırarak hedef kitleleriyle etkileşim kurmayı amaçlamaktadırlar (Gürüz, 1993, s.43).

İkinci olarak, geleneksel halkla ilişkiler yaklaşımları arasında etkinlik yönetimi yer almaktadır. Kurumlar, konferanslar, seminerler, basın toplantıları, açılışlar gibi etkinlikler düzenleyerek hedef kitleleriyle doğrudan etkileşim kurma fırsatı yakalamaktadırlar. Etkinlikler, kurumların mesajlarını canlı bir ortamda iletebilme, marka deneyimi yaratma, ilişki kurma ve daha derin bağlantılar oluşturma imkanı sunmaktadır. Etkinlik yönetimi, planlama, organizasyon, katılımcı yönetimi ve etkinlik sonrası değerlendirme gibi aşamaları kapsayan geniş bir süreci kapsamaktadır. Etkinlikler, kurumların hedef kitleleriyle yüz yüze iletişim kurarak güçlü ve etkili bir etkileşim sağlamasına imkan sağlayan bir yaklaşımdır (Hazar, 2009, s.128).

Üçüncü olarak, basın bültenleri geleneksel halkla ilişkiler yaklaşımları arasında önemli bir yer tutmaktadır. Basın bültenleri, kurumların haber değeri taşıyan bilgilerini basın mensuplarına duyurmak için kullanılan yazılı açıklamalardır. Basın bültenleri, yeni ürün veya hizmet duyuruları, önemli kampanyalar, kurumsal haberler ve etkinlikler gibi konularda basın mensuplarına bilgi sağlamaktadır. Basın bültenleri, kurumların hedef kitlelerine ulaşmak ve medya aracılığıyla geniş çapta yayılmak için etkili bir araçtır. Doğru şekilde hazırlanan ve ilgi çekici içeriklerle desteklenen basın bültenleri, medya organları tarafından haber olarak değerlendirilebilir ve marka bilinirliğini artırabilmektedir (Alikışioğlu, 1999 s.112).

Bir diğer geleneksel halkla ilişkiler yaklaşımı ise, yazılı ve görsel reklamlardır. Reklamlar, kurumların ürün ve hizmetlerini hedef kitlelere tanıtmak ve marka bilinirliğini artırmak için kullanılan bir iletişim aracıdır. El ilanları, broşürler, açık hava reklamları, gazete, dergi ve televizyon reklamları halkla ilişkiler uygulayıcılarının en fazla tercih ettiği reklam türlerinin başında gelmektedir. Bu mecralar aracılığıyla gerçekleştirilen reklam kampanyaları, kurumların mesajlarını geniş kitlelere duyurmak ve hedef kitleleriyle etkileşim kurma açısından önemli bir tutmaktadır. Reklamlar, yaratıcı içerikler ve dikkat çekici görsellerle desteklenerek, amaçlanan iletişim hedeflerine ulaşmak için etkili bir araç olarak uzun yıllardır kullanılmaktadırlar (Sezgin, 2016).

Genel olarak, geleneksel halkla ilişkiler uygulamaları, kurumların iletişim stratejilerini güçlendirmek, hedef kitleleriyle etkileşim kurmak ve olumlu bir imaj oluşturmak için yıllar içinde sürekli uygulanarak kalıplaşan klasik yöntemlerdir. Fakat, teknolojik gelişmeler ve değişen iletişim ortamıyla birlikte geleneksel halkla ilişkiler yaklaşımları da veri odaklı yaklaşımlara evrilmeye başlamıştır. Veri odaklı yaklaşım, halkla ilişkiler

stratejilerini daha etkili hale getirebilmekte ve kurumların iletişim çabalarını daha ölçülebilir kılmaktadır (Peltekoğlu, 2016, s.7).

Veri odaklı halkla ilişkiler yaklaşımları (PR), günümüzün dinamik iletişim ortamında başarıya ulaşmanın önemli bir unsuru haline gelmiştir. Kurumlar, hedef kitleleriyle güçlü bir ilişki kurmak ve iletişim çabalarını etkili bir şekilde yönlendirmek için veri odaklı yaklaşımları benimsemektedir. Bu yaklaşım, PR stratejilerini veri analitiği, ölçüm ve izleme araçlarıyla destekleyerek daha etkili sonuçlar elde etmeyi hedeflemektedir (Aronson vd., 2007, 1; Ezeah, 2005, 139).

Veri odaklı halkla ilişkiler yaklaşımlarının en önemli unsurlarından biri, hedef kitlelerin davranışlarını ve tercihlerini anlamlandırabilmektir. Açık veri sayesinde, kurumlar, hedef kitlelerinin demografik özelliklerini, ilgi alanlarını, çevrimiçi davranışlarını ve sosyal medya etkileşimlerini inceleyebilmektedirler. Bu veriler, iletişim çabalarını kişiselleştirmek, doğru kanalları seçmek ve hedef kitleleri daha etkili bir şekilde çekmek için önemli bir rehberlik sunmaktadır (Seitel, 2016, s.5). Örneğin, sosyal medya analitiği, hangi platformların hedef kitle tarafından daha fazla kullanıldığını ve hangi içerik türlerinin daha çok etkileşim sağladığını belirlemek için kullanılabilmektedir.

Veri odaklı yaklaşımın bir diğer önemli unsuru ise, iletişim çabalarının ölçülebilirliğini artırmasıdır. Ölçüm ve izleme araçları, PR stratejilerinin etkisini değerlendirmek ve geliştirmek için kullanılabilmektedir (Gavra ve Savitskaya, 2012, s.1128). Örneğin, basın bültenlerinin etkisini ölçmek için, ne kadar medya organı tarafından alındığı, hangi haberlerde yer aldığı veya ne kadar etkileşim aldığı ölçülebilmektedir. Bu veriler, iletişim kampanyalarının başarısını ölçmek ve gelecekteki stratejileri optimize etmek için değerli bir yol gösterici olarak değerlendirilebilmektedir.

Veri odaklı PR uygulamaları aynı zamanda kriz iletişimi ve itibar yönetimi gibi durumlarda da büyük bir öneme sahiptir. Kriz anlarında, hızlı ve etkili iletişim hayati önem taşımaktadır. Veri analitiği ve izleme araçları, kriz durumlarının erken tespit edilmesine, sosyal medya veya medya üzerindeki tartışmaların izlenmesine ve hızlı tepki verilmesine yardımcı olabilmektedir. Bu da kurumların itibarını koruma ve kriz durumlarıyla daha etkin bir şekilde başa çıkma konusunda kritik bir rol oynamaktadır (Koçyiğit, 2017, s.66).

Veri odaklı yaklaşımların halkla ilişkiler uygulamalarına başarılı bir şekilde entegre edilebilmesi için kurumların veri toplama, veri analizi ve veri yorumlama işlemlerini etik

kurallara uygun, şeffaf ve hedef kitlelerinin güvenliğini ön plana alarak yapmaları çok büyük önem arz etmektedir. Zira halkla ilişkiler mesleğinin şeffaflık, dürüstlük ve hesap verilebilirlik ilkeleri dijitalleşen dünyada da geçerliliğini korumaktadır. Bu nedenle veri toplama ve analiz süreçleri, etik kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirilmeli ve verilerin güvenliği sağlanmalıdır (Budak ve Budak, 2014, s.318-320).

Sonuç olarak, veri odaklı halkla ilişkiler uygulamaları, PR stratejilerini daha etkili hale getirerek kurumların hedef kitleleriyle güçlü bir iletişim kurmasını sağlamaktadır. Veri analitiği, ölçüm ve izleme araçları, hedef kitlelerin davranışlarını anlamak, iletişim çabalarını kişiselleştirmek, ölçmek ve optimize etmek için önemli bir rehberlik sunmaktadırlar. Veri odaklı yaklaşımın benimsenmesi, kurumların rekabetçi bir iletişim ortamında öne çıkmasına ve başarılı PR stratejileri geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Ancak, halkla ilişkiler uygulamalarının başarılı bir şekilde veri odaklı yaklaşımlara entegre edilebilmesi için teknik bilgi, veri gizliliği ve güvenliği gibi konulara mutlaka dikkat edilmelidir.

3.2. Açık Veri Hareketi ve Halkla İlişkiler: Bilgi Şeffaflığı ve Toplumsal Katılımın Yeni Paradigması

Açık veri hareketi, kamu ve özel sektör kurumlarının verileri daha geniş bir erişilebilirlik ve kullanılabilirlik sağlayacak şekilde kamuya açmasını teşvik eden bir girişimdir. Bu hareket, toplumun daha şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir şekilde çalışan kurumlarla etkileşimde bulunmasını hedeflemektedir. Halkla ilişkiler (PR) ise, kurumların hedef kitleleriyle etkileşim kurmak ve güven ilişkisi oluşturmak için iletişim stratejileri geliştiren bir disiplindir. Açık veri hareketi ve halkla ilişkiler arasında güçlü bir bağlantı bulunmaktadır (Yu ve Rabinson, 2012).

Açık veri hareketinin halkla ilişkiler açısından önemi, kurumların şeffaflığı ve hesap verebilirliği sağlamak için verilerini kamuya açık hale getirmesiyle ortaya çıkmaktadır. Veri, kurumların hedef kitlelerine doğru bilgi sağlama ve güvenilirliklerini artırma konusunda kritik bir role sahiptir. Halkla ilişkiler, Açık veri hareketini benimseyen kurumların bu verileri etkili bir şekilde iletişim araçlarıyla paylaşmasını ve toplumla etkileşimde bulunmasını sağlamaktadır (Chui, vd., 2014). Örneğin, bir kurumun sağlık verilerini açık bir şekilde paylaşması, halkın sağlıkla ilgili bilgilere erişmesini ve kurumun toplumda güvenilir bir kaynak olarak algılanmasını sağlamaktadır. Halkla

ilişkiler profesyonelleri, bu verileri anlaşılır bir şekilde sunarak, toplumun ihtiyaçlarını karşılayan bilgi kampanyaları oluşturabilmekte ve hedef kitlelerle etkili bir şekilde iletişim kurabilmektedir.

Açık veri hareketi ayrıca kurumların toplumla daha etkileşimli bir şekilde çalışmasını sağlayarak halkla ilişkiler stratejilerine önemli bir katkı sunmaktadırlar. Verilerin kamuya açık hale getirilmesi, toplumun geri bildirimlerini ve katılımını teşvik eder. Bu da kurumların hedef kitlelerini daha iyi anlamalarını, ihtiyaçlarına uygun iletişim stratejileri oluşturmalarını ve daha iyi hizmet sunmalarını sağlamaktadır. Halkla ilişkiler profesyonelleri, Açık veriye dayalı geri bildirimleri analiz ederek, kurumun toplumsal ihtiyaçlara uygun politikalar ve projeler geliştirmesine yardımcı olabilmektedirler (Eroğlu, 2018).

Ayrıca, Açık veri hareketi, halkla ilişkiler stratejilerinin etkinliğini ölçmek ve değerlendirmek için sağlam bir temel de sunmaktadır. Açık veri, kurumların iletişim çabalarının sonuçlarını izlemek, ölçmek ve değerlendirmek için kullanılabilir. Veri analitiği ve ölçüm araçları, halkla ilişkiler profesyonellerinin iletişim kampanyalarının etkisini değerlendirmelerine, hedef kitlelerin tepkilerini izlemelerine ve stratejilerini optimize etmelerine olanak tanımaktadır. Bu da halkla ilişkilerin veri odaklı yaklaşımını güçlendirerek daha etkili sonuçlar elde etmeyi kolaylaştırmaktadır (Erginli ve Tülek, 2019).

Sonuç olarak, Açık veri hareketi ve halkla ilişkiler arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Açık veri hareketi, halkla ilişkilerin şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkileşim odaklı stratejilerini desteklemektedir. Verilerin kamuya açılması, halkla ilişkiler profesyonellerinin doğru bilgiyi paylaşmasını, toplumla etkileşimde bulunmasını ve stratejilerini veriye dayalı olarak optimize etmesini sağlayarak halkla ilişkiler mesleğinin gücünü ve etkililiğini artırmaktadır. Bu nedenle Açık veri hareketinin bir halkla ilişkiler aracı olarak kullanılması, kurum ve kuruluşların hedef kitleleriyle güçlü, güvenilir, şeffaf ve etkili bir iletişim kurmalarını sağlayacaktır.

3.2.1. Açık Veri ve Kamusal İletişim: Demokratikleşme ve Katılımcılığın Güçlendirilmesi

Kamusal iletişim, kamu kurumları, hükümetler ve toplum arasındaki iletişimi kapsayan bir kavramdır. Kamusal iletişim, kamu hizmetlerinin etkili bir şekilde sunulması,

politikaların açıklanması, hükümetin karar alma süreçlerinin şeffaflığı ve toplumun katılımının teşvik edilmesi gibi amaçlar doğrultusunda kullanılan iletişim stratejilerini ifade etmektedir (Yeşil, 2019).

Kamusal iletişimin temel hedefleri arasında toplumu bilgilendirmek, katılımı teşvik etmek, toplumun ihtiyaçlarını anlamak, güven oluşturmak ve hesap verebilirlik bulunmaktadır. Kamu kurumları, politikacılar ve yöneticiler, kamusal iletişim stratejilerini kullanarak toplumun doğru bilgilere erişmesini sağlayarak, politikaları ve hizmetleri hakkında bilgi verip ve toplumun geri bildirimlerini ve katılımını toplamaktadırlar (Peltekoğlu, 2016).

Kamusal iletişim, halkla ilişkilerinde kullandığı farklı iletişim araçlarını kullanarak gerçekleştirilebilmektedir. Bu araçlar, basın açıklamaları, vatandaş toplantıları, web siteleri, sosyal medya, kamuoyu yoklamaları, broşürler ve diğer iletişim materyalleri gibi çeşitli kanalları içermektedir. Kamusal iletişim stratejileri, hedef kitlelerin iletişim tercihlerini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak planlanır ve uygulanırlar (Zeren ve Özmen, 2010). Genellikle kamu kurum ve kuruluşlarının halkla ilişkiler departmanı tarafından uygulanan kamusal iletişim stratejileri günümüzde teknolojinin hızlı gelişimi ve dijital dönüşüm süreci ile birlikte gelişen yeni araçları da kullanmaya başlamıştır. Bu teknolojik gelişmeler kamusal hizmetlerin sunumunda ve yönetiminde yeni fırsatlar yaratmaktadır. Bu dönüşüm sürecinde, Açık veri ve kamusal iletişim kavramları önemli bir rol oynamaktadır. Açık veri, kamu ve özel sektörlerin sahip olduğu verileri, halkın erişebilir ve kullanabilir bir şekilde paylaşmasını ifade etmektedir. Kamusal iletişim ise, kamusal hizmet sağlayıcılarının hedef kitleleriyle etkileşim kurmak, bilgi paylaşmak ve katılımı teşvik etmek için kullanılan stratejileri içermektedir. Açık veri ve kamusal iletişim, demokratikleşme sürecine ve toplumun katılımcılığının güçlenmesine önemli bir katkı sağlamaktadır (Barry ve Bannister, 2014).

Açık veri, toplumun kamusal hizmetlere ve karar alma süreçlerine katılımını artırırken, kamusal iletişim, Açık verinin nasıl kullanılacağı, nasıl yorumlanacağı ve toplumun bu verilere erişimi hakkında bilgi sağlamaktadır. Açık veri, toplumun hükümet faaliyetlerini ve politikalarını daha iyi anlamasına yardımcı olmaktadır. Kamusal iletişim araçları, toplumun bu verilere erişimini kolaylaştırarak ve toplumu Açık verinin kullanımına teşvik etmektedir. Bu sayede, vatandaşlar, veriye dayalı bilgi ve analizlerle daha bilinçli kararlar alabilmekte, hükümet politikalarına katkıda bulunabilmekte ve bağlı oldukları

kamu kurum ve kuruluşların hesap verebilirliğini denetleyebilmektedirler (Open Data Handbook, 2023).

Açık veri ve kamusal iletişim, demokratikleşme sürecinde önemli bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Açık veri, kamu kurumlarının daha şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir şekilde çalışmasını sağlamaktadır. Verilerin kamuya açık hale getirilmesi, hükümet faaliyetlerinin şeffaflığını artırarak ve toplumun güvenini sağlamaktadır. Kamusal iletişim ise, Açık verilere erişimi kolaylaştırarak, toplumu bu verilere nasıl erişebileceği konusunda bilgilendirmektedir. Kamusal iletişim stratejileri, hükümetin Açık veri politikalarını ve kullanımını açıklayarak toplumu bu süreçlere katılım konusunda teşvik etmektedir (Glasso, vd., 2016). Bu sayede, toplumun hükümete olan güveni artmakta, demokratik katılım sağlanmakta ve hükümet politikaları toplumun ihtiyaçlarına daha iyi uyum sağlar hale gelmektedir.

Açık veri ve kamusal iletişim, katılımcılığın güçlenmesine ve toplumun kamusal hizmetlere etkin bir şekilde katılmasına olanak tanımaktadır. Kamu kurumları, Açık veriye dayalı projeler ve politikalar geliştirirken, kamusal iletişim araçlarını kullanarak toplumun geri bildirimlerini ve katılımını teşvik etmektedir. Toplumun bu süreçlere katılımı, hükümetin karar alma süreçlerine dahil olması, politikalara etki etmesi ve hükümetin hizmet sunumunda iyileştirmeler yapmasına yardımcı olmaktadır. Açık veri ve kamusal iletişim, toplumun sesini duyurmasına olanak tanıyarak demokratik katılımcılığı desteklemektedir (Jansenn, vd., 2012).

Sonuç olarak, Açık veri ve kamusal iletişim, demokratikleşme sürecine ve toplumun katılımcılığının güçlenmesine önemli katkı sağlayan iki farklı gücün birleşmesiyle ortaya çıkan bir süreci ifade etmektedir. Açık veri, hükümet faaliyetlerinin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artırırken, kamusal iletişim araçları, bu verilere toplumun erişimini kolaylaştırarak ve toplumu katılım konusunda teşvik ederek, vatandaşların yönetimde daha fazla söz sahibi olmasını sağlamakta ve yönetilen ile yöneten arasındaki bilgi şeffaflığını artırmaktadır. Bu nedenle halkla ilişkiler profesyonelleri aracılığı ile uygulanan Açık veri ve kamusal iletişim stratejileri, modern dünyada demokratik bir toplumun temel taşlarından biridir (Rahmetika vd., 2019).

3.2.2. Açık Veri ve Halkla İlişkiler Stratejilerindeki Rolü: Açık Verinin Halkla İlişkiler Profesyonellerine Sağladığı Fırsatlar

Açık veri, halkla ilişkiler uygulamaları içerisinde entegre edildiğinde halkla ilişkiler profesyonellerine önemli stratejik faydalar sağlamaktadır. Halkla ilişkiler profesyonelleri, Açık veriyi kullanarak kurumlarının veya müşterilerinin halka açık iletişimini etkinleştirebilmekte ve güçlendirebilmektedir. Açık verinin halkla ilişkilerde kullanımı halkla ilişkiler uygulamalarının etkinliğini artırmaktadır. Aşağıda bu duruma bazı örnekler verilmiştir;

Bilgilendirme ve Şeffaflık: Açık veri, özel kurumların ve kamu kurum/kuruluşlarının faaliyetleri hakkında daha fazla bilgi sağlamaktadır. Halkla ilişkiler profesyonelleri, Açık veriyi kullanarak müşterilerinin veya kurumlarının faaliyetlerini şeffaf bir şekilde paylaşabilmekte ve hedef kitleleri ile vatandaşları bilgilendirebilmektedirler. Bu durum ise, özellikle vatandaş nezdinde kamu kurum ve kuruluşlarının güvenilirlik ve şeffaflık algısını artırarak kamuoyu ilişkilerinde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, bir belediye, sürdürülebilirlik raporunu Açık veri şeklinde sunarak, yönetimi altında bulunan bölgede yaptığı geri dönüşüm ve sürdürülebilirlik çalışmalarının çevresel etkilerini ve performansını vatandaşlarıyla paylaşabilmekte ve vatandaşları ile arasındaki güven bağlarını artırabilmektedir (Hand, 2013, s. 2).

Araştırma ve Analiz: Açık veri, geniş çaplı araştırmalar ve analizler için büyük bir veri havuzundan faydalanmaktadır. Halkla ilişkiler profesyonelleri, Açık veriyi kullanarak hedef kitlelerinin eğilimlerini, tercihlerini ve beklentilerini daha iyi anlayabilmekte ve analiz edebilmektedir. Bu bilgiye dayalı stratejiler geliştirerek, daha etkili ve hedef odaklı iletişim sağlayabilmektedirler. Örneğin, bir belediye, Açık veriyi kullanarak vatandaşların yönetimden beklediği faaliyetlere ilişkin tercihlerini analiz edebilmekte ve bu verilerle faaliyetlerini optimize edebilmektedir (Welch vd., 2016, s. 393).

İzleme ve Kriz Yönetimi: Açık veri, halkla ilişkiler profesyonellerine anlık izleme imkanı sunmaktadır. Bu verileri takip ederek, kriz durumları önceden tespit edebilmekte ve etkili bir kriz iletişimi stratejisi geliştirilebilmektedir. Ayrıca, Açık veri analizleriyle halkın tepkileri ve duygusal durumu takip edebilmekte, bu durum ise kriz yönetimi sürecinin daha etkili bir şekilde çözümlenmesine öncü olmaktadır. Örneğin, bir belediye, sosyal medya hesapları veya web sitesi üzerinden vatandaşların şikayetlerini ve olumsuz geri

bildirimleri izleyerek bu şikayetlere hızlı bir şekilde müdahale edebilmekte ve itibarını koruyabilmektedir (Halonen, 2017).

Sürdürülebilirlik: Açık veri, halkla ilişkiler profesyonellerine, hedef kitlelerin sürdürülebilirlikle ilgili eğilimlerini, tercihlerini ve beklentilerini anlama imkanı vermektedir. Bu bilgiler, iletişim stratejilerinin sürdürülebilirlik hedeflerine daha uygun bir şekilde şekillendirilmesini sağlamaktadır. Örneğin, Açık veri analiziyle tespit edilen vatandaşların çevre dostu uygulamalara olan talebi, belediyelerin halkla ilişkiler profesyonelleri tarafından yapılan çevre dostu uygulamalar ve bu uygulamaların faydalarını vurgulayan mesajlar oluşturmaya ve vatandaşların bağlı oldukları belediyenin sürdürülebilirlik çalışmalarına verdiği önemi vurgulamasına yardımcı olmaktadır. Bu bilgileri kullanarak halkla ilişkiler profesyonelleri, hedef kitlelerin sürdürülebilirlikle ilgili önceliklerini belirleyebilmekte ve iletişim stratejilerini buna göre şekillendirebilmektedir. Örneğin, Açık veri analiziyle belirlenen bir toplumun enerji verimliliğine yönelik artan talebi, enerji tasarrufu ve yenilenebilir enerji konularında bilinçlendirici kampanyaların ve eğitim programlarının geliştirilmesine olanak tanımaktadır (Gewin, 2016).

Güven Teşkil Etme: Açık veri, belediyelerin karar alma süreçlerine ve politika geliştirme süreçlerine halkın katılımını teşvik etmektedir. Halkla ilişkiler profesyonelleri, Açık veriyi kullanarak vatandaşların geri bildirimlerini toplayabilmekte, anketler düzenleyebilmekte ve katılımcı toplantılar düzenleyebilmektedirler. Bu durum ise, vatandaşların belediye kararlarına doğrudan katılmasını sağlayarak güveni artırmakta ve halkın belediyeye güven duygusunu güçlendirmektedir (Hemetsberger 2016, s. 117).

İzlenebilirlik ve Performans Değerlendirmesi: Açık veri, belediyelerin performansını izlemek ve değerlendirmek için vatandaşlara bir araç sağlamaktadır. Halkla ilişkiler profesyonelleri, Açık veriyi kullanarak belediyenin hedeflerine ne kadar yaklaşıldığını, sunulan hizmetlerin kalitesini ve verimliliğini ölçebilmektedirler. Bu, belediyenin performansını objektif bir şekilde göstererek belediyenin vatandaşların beklentilerini karşılamaya yönelik çaba sergilediğini göstermektedir (Attard vd., 2015).

Açık verinin halkla ilişkilerde kullanımı sadece halkla ilişkiler uygulamalarının etkililiğini artırmaz aynı zamanda halkla ilişkiler profesyonellerine de çeşitli fırsatlar sağlar bu fırsatlardan bazıları şu şekildedir;

Hedef Kitle Analizi: Açık veri, halkla ilişkiler profesyonellerine geniş çaplı bir hedef kitle analizi yapma imkanı sunmaktadır. Bu veriler, demografik, sosyal ve ekonomik faktörleri içermekte ve hedef kitlelerin ihtiyaçlarını ve tercihlerini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bu bilgilerle hedef kitleye özelleştirilmiş mesajlar iletebilmekte ve iletişimi daha etkili bir şekilde yönlendirebilmektedirler (Velikovich, vd., 2014). Örneğin, bir belediye, Açık veri analizi kullanarak vatandaşların gün içerisinde en çok toplu taşıma kullandığı saatleri belirleyebilmekte ve gerekirse ek sefer uygulamalarına giderek toplu taşıma kullanan vatandaşlarının mağduriyetini azaltabilmektedir.

İçerik Geliştirme: Açık veri, halkla ilişkiler profesyonellerine içerik geliştirme sürecinde de yardımcı olmaktadır. Verilerin analizi ve yorumlanmasıyla, ilgi çekici ve bilgilendirici içerikler oluşturabilmektedir. Açık veriye dayalı içerikler, hedef kitlelerin dikkatini çekerek onlarla bağlantı kurmayı kolaylaştırmaktadır (Hand, 2013). Örneğin, bir belediye, sağlıkla ilgili Açık veri kaynaklarını kullanarak, halka sağlıklı yaşam tarzıyla ilgili bilgilendirici içerikler sunabilmekte ve toplumun sağlık bilincini artırabilmektedir.

İnovasyon ve Yenilikçilik: Açık veri, halkla ilişkiler profesyonellerine inovasyon ve yenilikçilik fırsatları sunmaktadır. Veri analiziyle elde edilen içgörüler, yeni fikirlerin ve stratejilerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Açık veriye dayalı yenilikçi projeler ve kampanyalar, halkla ilişkilerin etkinliğini artırarak rekabet avantajı sağlamaktadır (McKinsey, 2013). Örneğin, bir belediye, Açık veri analizi ile günlük trendleri takip edebilmekte ve bu verilerle vatandaşları için yeni uygulama ve hizmetler geliştirebilmektedir.

İyi İletişim ve İlişki Yönetimi: Açık veri, iyi iletişim ve ilişki yönetimi için önemli bir araçtır. Halkla ilişkiler profesyonelleri, Açık veriyi kullanarak hedef kitlelerle daha etkili iletişim kurabilmekte ve onlarla daha iyi ilişkiler geliştirebilmektedir. Açık veri, iletişimin kişiselleştirilmesine ve daha fazla etkileşime olanak sağlamaktadır (Ubaldi, 2013). Örneğin, bir belediye, sosyal medya üzerinden vatandaşlarının veya çalışanlarının beklentileri, doğum günleri vb. özel günlerini takip edebilmekte ve bu verilere dayalı olarak vatandaşları ile kişiselleştirilmiş iletişim stratejileri geliştirebilmektedir.

İş birliği ve Paydaş Katılımı: Açık veri, halkla ilişkiler profesyonellerine belediye çalışmaları ile ilgili uygulamalarda iş birliği yapmak ve vatandaşlarla etkileşimde bulunmak için bir platform sağlamaktadır. Açık veri, toplumun her kesiminden vatandaşın bilgiye erişimini artırarak katılımcı bir süreç oluşturmaktadır. Halkla ilişkiler

profesyonelleri, Açık veriyi kullanarak vatandaşlarla diyalog kurabilmekte, onların geri bildirimlerini ve önerilerini toplayabilmekte ve yönetim ile ilgili kararları ortak bir şekilde şekillendirebilmektedir. Bu durum ise, daha kapsayıcı ve etkili bir yönetim stratejilerinin oluşturulmasını sağlamaktadır (Carolan, 2016).

Sonuç olarak, Açık verinin, bir halkla ilişkiler aracı olarak kullanılması halkla ilişkiler uygulamalarına ve halkla ilişkiler profesyonellerine önemli fırsatlar sunmaktadır. Açık veri, bilgilendirme, şeffaflık, araştırma, analiz, izleme, kriz yönetimi gibi alanlarda halkla ilişkilerin etkinliğini artırmaktadır. Halkla ilişkiler profesyonelleri, Açık veriye dayalı olarak hedef kitle analizi yapabilmekte, içerik geliştirebilmekte, inovasyon ve yenilikçilik sağlayabilmekte ve iyi iletişim ve ilişki yönetimi stratejileri oluşturabilmektedirler. Açık verinin etkin bir şekilde kullanılması, halkla ilişkilerin başarısını ve kurumların itibarını artırmaktadır.

3.3. Veri Odaklı Halkla İlişkiler Uygulamaları ve Başarı Örnekleri

Veri odaklı halkla ilişkiler (PR) uygulamaları, teknolojinin neredeyse bütün hayatımıza egemen olması ile birlikte giderek daha önemli hale gelmektedir. İşletmeler, Açık veri, veri analitiği ve diğer veri odaklı yöntemler aracılığıyla halkla ilişkiler stratejilerini optimize etmekte ve hedef kitleleriyle daha etkileşimli bir şekilde iletişim kurmaktadır. Aşağıda dünya çapında başarı örneklerinden bazıları örneklendirilmiştir:

Starbucks ve Kişiselleştirilmiş Pazarlama: Starbucks, müşterilerinin satın alma alışkanlıkları, tercihleri ve demografik bilgileri gibi verileri kullanarak kişiselleştirilmiş pazarlama kampanyaları yürütmektedir. Starbucks, müşterilere özel teklifler ve indirimler sunarak müşteri sadakatini artırmakta ve müşteri memnuniyetini sağlamaya çalışmaktadır. Ayrıca Starbucks Açık veri analizleri sayesinde müşterilerinin sürdürülebilirlik duyarlılığının farkına varmış ve bir halkla ilişkiler kampanyası düzenleyerek kullandığı plastik pipet ve bardakları karton pipet ve bardaklarla değiştirerek müşterilerine sürdürülebilirliğe ve doğaya duyduğu saygıyı göstermiştir (Zealure, vd. 2017).

Netflix ve Veri Analitiği: Netflix, veri analitiği sayesinde kullanıcılarının izleme alışkanlıklarını analiz etmektedir. Kullanıcıların izleme geçmişine dayalı olarak öneriler kişiselleştirilmiş içerik önerileri sunarak müşteri deneyimini geliştirmektedir. Ayrıca,

Netflix, içerik üretiminde de veri analitiğini kullanarak popüler türleri ve trendleri belirleyerek buna göre yeni içerikler üretmektedir (Zillner, 2021).

Coca-Cola ve Sosyal Medya İzleme: Coca-Cola, sosyal medya üzerinden elde edilen verileri kullanarak marka itibarını ve müşteri geri bildirimlerini takip etmektedir. Bu verileri analiz ederek hızlı bir şekilde müşteri tepkilerine yanıt vermekte ve sosyal medyada etkileşimi artırmaktadır. Aynı zamanda Coca-Cola'nın halkla ilişkiler profesyonelleri sosyal medya üzerindeki trendleri de takip ederek pazarlama stratejilerini şekillendirmektedirler (Zealure, vd., 2017).

Airbnb ve Kullanıcı İncelemeleri: Airbnb, kullanıcıların yaptığı incelemeleri analiz ederek konaklama deneyimini iyileştirmekte ve kendini güvenli bir platform olarak sunmaktadır. Veri analizlerini kullanarak olumlu veya olumsuz yorumları ve deneyimleri tespit ederek kullanıcı geri bildirimlerine dayalı ve güncel bir sistem yaratmaktadır (Airnbb, 2023).

Nike ve Veri Odaklı Pazarlama: Nike, dijital pazarlama kampanyalarında veri odaklı stratejiler kullanmaktadır. Nike, müşterilerin egzersiz alışkanlıkları, spor tercihleri ve demografik bilgileri gibi verileri analiz ederek kişiselleştirilmiş spor ürünleri önermektedir. Bu durum ise Nike kullanıcılarının kendilerini özel hissetmesini sağlayarak marka bağlılıklarını artırmaktadır. Ayrıca, Nike+ uygulaması aracılığıyla kullanıcıların antrenman verilerini takip ederek kullanıcı deneyimini iyileştirmeyi amaçlamaktadır (Zillner, 2021).

Amazon ve Öneri Sistemleri: Amazon, kullanıcıların alışveriş geçmişini ve tercihlerini analiz ederek kişiselleştirilmiş ürün önerileri sunmaktadır. Bu öneri sistemleri, kullanıcıların daha fazla ürün keşfetmelerini sağlayarak ve alışveriş deneyimini kişiselleştirerek geliştirmektedir. Ayrıca Amazon kullanıcılarının yaptığı iyi ve kötü yorumları dikkate alarak sistem üzerinde kullanıcı memnuniyetini artıracak yenilikler yaparak müşteri sadakatini sağlamayı amaçlamaktadır (Woo ve Mishra, 2021).

Google ve Kişisel Arama Sonuçları: Google, kullanıcıların arama geçmişini, konum bilgilerini ve diğer verileri kullanarak kişisel arama sonuçları sunmaktadır. Bu sayede kullanıcılar, arama sonuçlarında daha kişiselleştirilmiş ve ilgili içeriklere erişmektedir (Waskom, 2021).

Walmart ve Stok Yönetimi: Walmart, veri analizlerini kullanarak stok yönetimini optimize etmektedir. Satış verilerini analiz ederek talep tahminler yapmakta ve tedarik

zincirini daha verimli bir şekilde yönetmektedir. Böylece, raflarda ürün eksikliğinin önüne geçerek ve müşteri memnuniyetini üst düzeye çıkarmayı hedeflemektedir (Woo ve Mishra, 2021).

Bu örnekler, veri odaklı halkla ilişkilerin farklı sektörlerde nasıl kullanılabileceğini göstermektedir. İşletmeler, veri analitiğini ve diğer veri odaklı yöntemleri kullanarak hedef kitleleriyle daha etkileşimli ve kişiselleştirilmiş iletişim kurabilmekte, müşteri deneyimini iyileştirebilmekte ve rekabet avantajı elde edebilmektedirler. Bu örneklerden de görülebileceği üzere halkla ilişkiler mesleğinin temelini oluşturan kurum ve hedef kitle arasındaki iletişimin sağlıklı, şeffaf ve çift yönlü bir şekilde ilerleyebilmesi ilkesi Açık veri ve veri analitikleri sayesinde günümüzde çok daha hedef odaklı ve etkili bir hale evrilmiştir.

3.3.1. Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Uygulanan Veri Odaklı Halkla İlişkiler Uygulamaları

Dünya çapında kamu kurum ve kuruluşları veri odaklı halkla ilişkiler stratejilerini benimsemekte ve uygulamaktadır. Bu stratejiler, Açık veri, veri analitiği ve diğer veri odaklı yöntemleri kullanarak kamu kurumlarının iletişimini ve hizmetlerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Kamu kurum ve kuruluşları, farklı kaynaklardan veri toplamak için teknolojik araçlar ve sistemler kullanmaktadırlar. Bu veriler, sosyal medya analitiği, anketler, kullanıcı geri bildirimleri, kamuoyu yoklamaları ve diğer veri kaynaklarından elde edilmektedir. Toplanan veriler, daha sonra analiz edilerek anlamlı bilgilere dönüştürülmekte ve kullanılmaktadır. Verilerin analizi, hedef kitlelerin ihtiyaçlarını, taleplerini, tercihlerini ve davranışlarını anlamayı amaçlamaktadır. Bu analizler, demografik veriler, sosyal medya etkileşimleri, kullanıcı geri bildirimleri ve diğer verilerin incelenmesiyle gerçekleştirilmektedir. Hedef kitlelerin özellikleri ve davranışlarına ilişkin kapsamlı bir anlayış, daha etkili halkla ilişkiler stratejilerinin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır (Jannsen, 2012).

Veri odaklı halkla ilişkiler stratejileri, hedef kitlelerle kişiselleştirilmiş iletişimi hedeflemektedir. Toplanan verilerin kullanılmasıyla, kamu kurumları vatandaşlarına özgü mesajlar, içerikler ve iletişim kanalları sunabilmektedir. Örneğin, kişiselleştirilmiş e-posta bültenleri, sosyal medya kampanyaları veya web sitesi deneyimlerini optimize

etmek için kullanıcı tercihlerine dayalı öneriler sağlanabilmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları, Açık veriyi kullanarak daha bilinçli ve veriye dayalı kararlar alabilmektedir. Veriler, kamu hizmetlerinin planlanması, politika oluşturma ve uygulama süreçlerine rehberlik etmektedir (Toots, vd., 2017). Örneğin, trafik verileri, altyapı projelerinin planlanması ve trafik akışının iyileştirilmesi için kullanılabilir.

Aşağıda dünya çapında kamu kurumlarında uygulanan veri odaklı halkla ilişkiler örneklerinden bazılarına yer verilmiştir. Bu örnekler şöyledir;

Singapur Hükümeti ve Veri Analitiği: Singapur Hükümeti, şehir yönetimini iyileştirmek için veri analitiğini kullanmaktadır. Örneğin, trafik yönetimi konusunda Açık veri analitiği ve yapay zeka teknolojilerini kullanarak trafik akışını izlemekte ve sıkışıklık noktalarını belirleyerek trafiği daha iyi yönetmektedir. Ayrıca, enerji kullanımı ve su yönetimi gibi alanlarda da veri analitiğini kullanarak sürdürülebilirlik hedeflerini desteklemektedir.

ABD Federal İletişim Komisyonu (FCC) ve Sosyal Medya Analitiği: FCC, sosyal medya analitiği ile halkın düşüncelerini ve geri bildirimlerini izlemekte ve bu bilgileri kamu politikalarını şekillendirmek için kullanmaktadır. Örneğin, FCC sosyal medya platformları üzerindeki tartışma ve yorumları analiz ederek halkın endişelerini belirlemekte ve bu bilgilere dayanarak politika değişiklikleri yapmaktadır.

Avustralya Yangın ve Acil Durum Hizmetleri (AFAC) ve Kriz Yönetimi: AFAC, büyük veri analitiği ve sosyal medya izleme araçlarını kullanarak yangın ve acil durumlarla ilgili halkla ilişkilerini yönetmektedir. Açık veri analizleri sayesinde, AFAC hızlı bir şekilde olaylara yanıt verir, acil durum bilgilerini paylaşmakta ve halkın güvende olmasını sağlamak için gereken önlemleri almaktadır. Aynı zamanda, sosyal medya izleme araçları kullanarak vatandaşların ihtiyaçlarını belirlemekte ve acil durumla ilgili doğru bilgilerin yayılmasını sağlamaktadır.

Avrupa Birliği ve Veri Şeffaflığı: Avrupa Birliği, veri odaklı halkla ilişkiler stratejilerini kullanarak vatandaşların veri kullanımı ve gizliliği konularında bilinçlenmelerini hedeflemektedir. Örneğin, Avrupa Birliği, veri koruma ve gizlilik düzenlemeleriyle ilgili bilinçlendirme kampanyaları düzenlemekte ve vatandaşlara kendi veri haklarını anlatmaktadır. Avrupa Birliğinde veri odaklı iletişim stratejileri, vatandaşların verilerinin nasıl kullanıldığını anlamalarını ve bilinçli kararlar almalarını sağlamaya yönelik gerçekleşmektedir.

Hindistan Seçim Komisyonu ve Veri Analitiği: Hindistan Seçim Komisyonu, veri analitiğini kullanarak seçim süreçlerini ve seçmen davranışlarını anlamak için çalışmaktadır. Örneğin, seçmen kayıtlarını, oy kullanma eğilimlerini ve demografik verileri analiz ederek seçim stratejilerini optimize etmektedir. Veri analitiği sayesinde, seçmenlerin tercihlerini daha iyi anlamak ve seçim sonuçlarını tahmin etmek için daha kesin verilere dayalı kararlar almaktadır (European Commission, 2013).

Bu örnekler, kamu kurumlarının veri odaklı halkla ilişkiler stratejilerini kullanarak daha iyi hizmet sunma, halkla etkileşimi geliştirme ve politika kararlarını iyileştirme potansiyelini göstermektedir. Veri analitiği ve diğer veri odaklı yöntemler, kamu kurumlarının toplumun ihtiyaçlarına daha iyi yanıt vermesine ve daha etkili hizmet sunmasına yardımcı olmaktadır.

3.4. Dijital Çağın Önemli Meseleleri: Veri Güvenliği ve Etik

Veri güvenliği; bilgi ve verilerin yetkisiz erişim, sızma, değiştirme, yok etme veya ifşa gibi tehditlere karşı korunmasını kapsayan genel bir sürecin adıdır. Veri güvenliği, bilgisayar sistemlerinde ve dijital ortamlarda depolanan, işlenen veya iletilen verilerin bütünlüğünü, gizliliğini ve erişilebilirliğini korumayı amaçlamaktadır (Torraco, 2016, s.404; Snyder, 2019, s.334).

Veri güvenliği, her türlü organizasyon ve kurum için büyük önem taşımaktadır. Veri güvenliği önlemleri, hassas bilgilerin yetkisiz kişilerin eline geçmesini önleyerek, verilerin kötü amaçlı kullanımını veya suistimal edilmesini engellemeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, veri güvenliği, teknik tedbirler, güvenlik yazılımları ve politika düzenlemeleri ile desteklenen bir süreçler bütünü kapsamaktadır (McGregor, 2021).

Veri güvenliğinin kapsamı genel olarak şu şekildedir:

Bütünlük: Verilerin doğruluğunun, bütünlüğünün ve tutarlılığının korunmasını ifade etmektedir. Verilerin yetkisiz kişilerce değiştirilmesi veya bozulması önlenmektedir.

Gizlilik: Hassas ve kişisel verilerin yetkisiz erişimden korunmasını ifade etmektedir. Sadece yetkili kişilerin bu verilere erişim sağlaması sağlanır.

Erişilebilirlik: Yetkili kişilerin verilere zamanında ve uygun bir şekilde erişimini sağlamaktır. Ancak bu erişim, güvenlik önlemleriyle sınırlandırılabilir.

Kimlik Doğrulama ve Yetkilendirme: Sistemlere giriş yapan kullanıcıların kimliklerinin doğrulanması ve sadece belirli yetkilere sahip olan kullanıcıların belirli işlemleri gerçekleştirmesine izin verilmesini ifade etmektedir.

Veri Yedekleme: Verilerin düzenli aralıklarla yedeklenerek, veri kaybına karşı önlem alınmasını ifade etmektedir. Yedeklenmiş veriler, olası bir felaket durumunda geri yüklenerek korunabilmektedir.

Fiziksel Güvenlik: Verilerin fiziksel olarak güvenli bir şekilde korunmasını adımıını içermektedir. Veri merkezleri ve sunucu odaları gibi yerlerde fiziksel güvenlik önlemleri alınmaktadır.

Güvenlik Yazılımları: Güvenlik yazılımları ve siber güvenlik çözümleri kullanılarak, zararlı yazılımlara, saldırılara ve siber tehditlere karşı koruma sağlanmaktadır (Nielsen ve Ganter, 2018).

Veri güvenliği, hem kişisel bilgilerin korunması için önemli olup hem de kurumların itibarını ve rekabet avantajını korumak için kritik bir unsurdur. Gelişen teknoloji ve dijital ortamlarda, veri güvenliğine yönelik sürekli olarak güncellenen ve güçlendirilen tedbirler almak hayati önem taşımaktadır.

Veri etiği kavramını açıklamadan önce etik kavramının ne olduğunun açıklanmasına fayda görülmektedir. Etik kavramı; doğru ve yanlış arasındaki ahlaki değerlerin, normların ve prensiplerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecidir (Aydın, 1998).

Antik Yunan'dan günümüze kadar geçen süreçte, toplumun ihtiyaçları, değerleri ve zorluklarına bağlı olarak değişen ve gelişen bir etik çerçevesi oluşmuştur. Bu çerçeve, etik düşüncenin temel alanlarını normatif etik, betimleyici etik ve metaetik olmak üzere üçe ayırmıştır. Aynı zamanda, uygulamalı etik sınıflamasıyla da etik standartlar belirlenmiştir. Normatif etik, etik değerleri belirlemeye ve ahlaki eylemlerin nasıl olması gerektiği konusunda rehberlik etmeye odaklanmaktadır. Ahlaki değerleri ve normları tanımlamak için kullanılmaktadır. Betimleyici etik, etik kavramlarının insan davranışını nasıl etkilediğini veya insanların etik konular hakkında nasıl düşündüğünü anlamayı amaçlamaktadır. Ahlaki konulardaki gerçek durumları açıklamak için kullanılmaktadır. Metaetik, etik felsefesinin temel sorularını ele alarak etik dilin doğasını, ahlaki gerçekliği ve değerleri sorgulamaktadır (Gökalp, 2017).

Bu teorik çerçeveye ek olarak, etik standartlar beş ana alanda belirlenmiştir (Erol, 2012):

Kişisel Etik: Bireylerin kendi içsel değerlerine ve vicdanlarına dayalı olarak oluşturduğu etik standartlardır. Kişisel etik, bireylerin kendi ahlaki kararlarını vermesine rehberlik eder.

Mesleki Etik: Farklı meslek gruplarında çalışan bireylerin uymak zorunda olduğu davranış kurallarını belirler. Mesleki etik, profesyonel alanlarda etik ve dürüstlük standartlarının korunmasını hedefler.

İş Etiği-Yönetsel Etik: İş ortamında doğru ve yanlışın belirlenmesi ve çalışanların bu etik değerlere uygun davranışlar sergilemesini sağlar. Yönetsel etik ise yöneticilerin etik ve adil kararlar almasını teşvik eder.

Toplumsal Etik: Bireyin içinde bulunduğu toplumun değer yargılarını kapsar. Toplumsal etik, toplumun normlarına uygun hareket etmeyi ve toplumsal sorumlulukları yerine getirmeyi öngörür.

Global Etik: İş etiği ve toplumsal etik değerlerin uluslararası alanda faaliyet gösteren kurumlar ve bireyler tarafından da uygulanmasını sağlar. Global etik, küresel düzeyde etik ve sürdürülebilirlik standartlarının korunmasını amaçlar.

Her bir alan, farklı etik sorunları ve çözümleri içererek toplumun etik düşüncede ve uygulamada ilerlemesine katkıda bulunmaktadır. Bu çerçevede, bireylerin ve kurumların etik kararlar almalarına rehberlik ederek toplumun daha adil, saygın ve etik bir yapıya sahip olmasını sağlamayı hedeflemektedir. Bahsi geçen etik alanlar incelendiğinde kamu kurum/kuruluşları ve özel sektörde kullanılan Açık veri odaklı halkla ilişkiler uygulamaların özellikle; mesleki etik, global etik, toplumsal etik, iş etiği- yönetsel etik alanlarının kapsamına girdiği görülmektedir. Halkla ilişkiler profesyonellerinin uyması gereken etik ilkeler ise mesleki etik alanına girmektedir.

Veri etiği ise; toplanan verilerin kullanımında sorumluluk sahibi olma ve bireylerin ve toplumun çıkarlarını göz önünde bulundurma ilkesidir (Armstrong, Kotler, Trifts, Buchwitz ve Gaudet, 2016). Veri etiği konusunda dikkate alınması gereken bazı önemli meseleler şunlardır:

Rıza ve Gizlilik: Veri toplamadan önce bireylerin rızasının alınması ve kişisel verileri gizli tutmak etik bir yaklaşımın temelini oluşturmaktadır. Veri sahipleri, toplanan verilerin nasıl kullanılacağı ve kimlerle paylaşılacağı konusunda bilgilendirilmelidir.

Veri Sorumluluğu: Kurumlar, topladıkları verilerin güvenliğini sağlamak ve veri sahiplerine karşı sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlüdür. Veri güvenliği ve koruması, etik bir davranışın ayrılmaz bir parçasıdır.

Toplum ve Çevresel Etkiler: Veri analitiği ve Açık veri kullanımı, çevresel etkileri de beraberinde getirebilmektedir. Kurumlar, veri kullanımı ile topluma ve çevreye olan etkilerini değerlendirmeli ve etik çerçeveler içinde hareket etmelidirler (Armstrong vd., 2016).

Geleneksel halkla ilişkiler uygulamalarında olduğu gibi, Açık veri odaklı halkla ilişkiler uygulamalarında da hedef kitle ve kurum arasında kurulan güven bağı çok önemlidir. Ayrıca dijitalleşen dünyanın artan hızı ve neredeyse yok olan zaman ve mekan kavramları gereği, veri odaklı halkla ilişkiler uygulamalarında hedef kitlenden veri ihlallerini veya etik meseleleri saklayabilmek neredeyse imkansız bir hal almıştır. Veri güvenliği ve etik meseleler halkla ilişkiler profesyonellerinin çok ciddiye alması gereken konuların başında gelmektedir. Veri güvenliği ve etik meselelerde hedef kitleyi en çok tedirgin eden konuların başında özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması gelmektedir (Binark ve Bayraktutan, 2013). Bu nedenle dijitalleşmeyi hedefleyen tüm ülkeler kişisel verilerin korunması hakkında kendi yasalarını çıkararak kullanıcıların kişisel verilerini güvende tutmayı amaçlamaktadırlar.

Sonuç olarak, veri güvenliği ve etik, halkla ilişkiler ve diğer işletme alanlarında veri kullanımının temelinde yer almalıdır. Kurumlar, veri toplama ve işleme süreçlerinde bireylerin güvenliğini ve mahremiyetini koruyarak etik bir yaklaşım benimsemeli ve veri güvenliği önlemlerini sıkı bir şekilde uygulamalıdır. Aynı zamanda, veri kullanımının toplum ve çevre üzerindeki etkilerini değerlendirmek ve sosyal sorumluluk sahibi olmak da veri etiği açısından önemlidir. Bu şekilde, veri odaklı çalışmaların topluma fayda sağlayacak şekilde yönetilmesi ve verilerin güvenli ve etik bir şekilde kullanılması sağlanabilmektedir.

4. BÖLÜM: ARAŞTIRMA TASARIMI VE YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri portallarını nasıl kullandıkları sorusuna cevap aranmaktadır. Açık verinin halkla ilişkiler stratejilerine nasıl entegre edilebileceği ve belediye kurumlarının Açık veri portallarında vatandaşları ile paylaştıkları veri setleri ve bu veri setlerinin içerikleri araştırmanın ortaya çıkarmak istediği temel argümanlardır. Bu nedenle İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri portallarını nasıl kullandıkları ortaya çıkarmak için Sosyal Ağ Analizi (SAA) yöntemi benimsenmiştir. Araştırma niteliksel verileri toplama ve analiz etme amacıyla olduğundan uluslararası ölçekteki araştırmanın öznelere olan belediyelerin Açık veri uygulamalarını nasıl yapılandırdıklarını ortaya çıkarmak için niteliksel analiz yararlı bir araç olarak görülmüştür. SAA niteliksel içerik analizi aynı zamanda belediyelerin Açık veri dolayımı kurumsal performanslarının niceliksel ölçümlerini tamamlamak ve üçgenlemek için de kullanılabilmektedir. Araştırmanın veri analizi kısmında SAA yöntemi hem nitel hem de nicel veriler birlikte değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca SAA yöntemi, her ölçekteki sosyal sistemlerin katılımcılar veya kurumlar arasındaki karmaşık ilişkileri belirtmek/belirlemek için kullanılmaktadır. SAA'nın kullanımını açıklayan çok sayıda bilimsel literatür bulunmaktadır. Bu çalışmanın çoğu SAA'nın temel bilimini, yani ağ organizasyonunun teorik modellerinin geliştirilmesini ve ağ özelliklerinin niceliksel ve niteliksel ölçümleri ile ilgilidir (Borgatti ve Foster 2003). SAA, insanlar veya diğer bilgi işleme araçları arasındaki ilişkileri niceliksel ve niteliksel olarak analiz etmenin bir yolunu sağlamaktadır (Scott, v.d. 2005). SAA, çeşitli ağ türlerindeki insanlar arasındaki etkileşim kalıplarını analiz etmek için sosyogram kavramını (bir sosyal gruptaki ilişkilerin görsel bir temsili) grafik teorisinin unsurlarıyla birleştirerek farklı ağ yapıları arasında niceliksel karşılaştırmalara olanak tanımaktadır (Scott, 2000). Sosyal ağ analizi ile “ilişkilerin (ikili düzey) ve bireysel özelliklerin (monadik düzey) birbirini nasıl etkilediğini incelemek mümkündür” (Lazega ve Snijders, 2015, s. 24). Monge ve Contractor ağ analizini “araştırmacıların ilişkisel verileri temsil etmesine ve bu ilişkilerin doğasını ve özelliklerini keşfetmesine olanak tanıyan analitik bir teknik” olarak tanımlamaktadır (2003, s. 35). İnsanlar, çalışma grupları, olaylar ve organizasyonlar ağ analizinde düğümler veya aktörler olabilir; bu çalışmada organizasyonlar düğüm noktaları olarak ele alınmaktadır (Monge ve

Contractor, 2003). Ağ analizi resimler, şekiller ve grafikler aracılığıyla açıklayıcı sonuçlar sağlar; bu göstergelerden tanısal sonuçlar çıkarmak araştırmacının görevidir (Kapucu ve Demiroz, 2011). Sosyal ağ özelliklerinin zaman içerisinde incelenmesi ağların gelişimine de ışık tutmaktadır. Sosyal ağ analizi, iletişim akademisyenlerine çevrimiçi öğrenmeye ilişkin bunları ve diğer ortaya çıkan soruları araştırmak için değerli bir araç sunmaktadır (Russo ve Koesten, 2005).

SAA, analistlerin bir ağın farklı düğümleri arasındaki ilişkileri incelemesine ve değerli bilgiler elde etmesine yardımcı olmaktadır. Analizin ortak çıktısı, düğümün merkeziliğini ve grafiksel görselleştirmesini ölçmektir; bu, ağın farklı düğümleri arasındaki ilişkilerin derecesini ve doğasını anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Araştırmacılar SAA'nın başka yollarla elde edilmesi zor olan etkileşim kalıpları ve yapıları hakkında yeni ve önemli bilgiler sunduğu sonucuna varmışlardır (Russo ve Koesten, 2005). SAA sayesinde İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri portallarını nasıl kullandıkları ortaya çıkarmak için resimler, şekiller ve grafikler aracılığıyla açıklayıcı sonuçlar bu göstergelerden tanısal sonuçlar çıkarmak istenmiştir.

Alan notlarından elde edilen verilere dayanarak, SAA analizleri için uygulama düzeyinde kararlar alındığında uygulama üyelerinin nasıl etkileşimde bulunduğunu belirleyen matrisler, düğümler ve ayrışmaları gösteren programlar ortaya çıktığı söylenebilmektedir. Bu programlar sayesinde SAA daha analitik bir yaklaşıma taşınmış ve kendi yöntemlerini, açıklamalarını ve yazılımlarını geliştirilmiştir (Majeed, v.d. 2020). Uygulamalar, programlar yalnızca değerleri hesaplamakla kalmayıp aynı zamanda bir sosyal ağı görselleştirmemize ve analiz etmemize yardımcı olan farklı araçlar veya yazılımlar ile birleştirilmektedir (Majeed, v.d. 2020). Çevrimiçi sosyal ağlar web siteleri kurumlar bilgi sağlayan veriler üretmektedir. Ancak verileri çıkarmak ve analiz ve görselleştirme yoluyla yararlı bilgiler elde etmek zordur. SAA programları kullanarak küçük ölçekli ağlardan veriler elde etmek, manuel olarak oluşturulabildikleri ve grafiksel olarak gösterilebildikleri için nispeten kolaydır (Majeed, v.d. 2020). UCINET, sosyal ağ yapılarını keşfetmek ve ölçmek için oldukça verimli birden fazla analitik araç içermektedir. UCINET yerleşik NetDraw ve Gephi, ağ görselleştirmesine olanak tanır (Apostolato, 2013). UCINET, merkezilik ölçümü, alt grup tanımlama, rol analizi, temel grafik teorisi ve permütasyona dayalı istatistiksel analiz gibi düzinelerce ağ analitik aracı

içermektedir. Ayrıca UCINET çok çeşitli uygulamaları ve kurumsal değişimin uygulanmasını teşvik edecek müdahalelerin tasarlanmasına yardımcı olmak için kullanılmasını sağlamaktadır. SAA merkezilik ölçümleri, organizasyonlar arası bir yönetim ağına ilişkin ilişki yapıları ve süreçleri aracılığıyla gelişen bir işbirlikçi ağına sonuçlarını analiz etmek için UCINET yazılım programıyla birlikte kullanılır (Kapucu ve Demiroz, 2011). SAA yazılımı (UCINET ve KrackPlot), yoğunluk, merkezileştirme, hiyerarşi ve kümelenme katsayısı dahil olmak üzere ağı yapısının niceliksel ölçümlerini hesaplamaktadır. Yazılım ayrıca ağı diyagramları aracılığıyla ağların görsel bir temsili de oluşturmaktadır (Scott, v.d. 2005). Yazılım, alt grafikler ve alt matrisler, veri kümelerini birleştirme, permütasyon ve sıralama, aktarma ve yeniden şekillendirme, yeniden kodlama, doğrusal dönüşümler, simetrileştirme, jeodezik mesafeler ve ulaşılabilirlik, toplama, normalleştirme ve standartlaştırma gibi çok çeşitli veri dönüştürme işlemlerini gerçekleştirebilmektedir (Apostolato, 2013). UCINET, sosyal ağı verilerinin analizine yönelik bir yazılım paketidir. Lin Freeman, Mart'in Everett ve Steve Borgatti tarafından geliştirilmiştir. NetDraw ağı görselleştirme aracıyla birlikte gelmektedir. (Ghafouri, 2017). UCINET, kültürel alan analizi ve sosyal ağı analizi için kullanılan menü odaklı bir yazılımdır UCINET bağımsız bir yazılımdır. Tüm veriler UCINET 6.0'daki matrislerde açıklanmıştır. Giriş parametrelerini ve giriş veri kümelerini içerirken çıktı metnini ve veri kümelerini birlikte içermektedir. (Borgatti v.d. 2002).

Bu gibi nedenlerle uluslararası çapta belediyelerin Açık veri uygulamalarının yapısal boyutlarını incelenmesinin seçiminin altındaki gerekçe sosyal ağı analizi literatüründe ve UCINET'te mevcut yapısal indeks yelpazesinden, bu araştırmayla en alakalı olanların analiz edilmesi için tercih edilmiştir. İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri portallarını nasıl kullandıklarını ortaya çıkarmak ağı yapısını tanımlamak için yoğunluk, derece, karşılıklılık ve geçişlilik gibi SAA'nın program göstergeleri kullanılmıştır. Uluslararası belediyelerin Açık veri uygulamalarında, Açık veri kalıplarını ölçmek ve analiz etmek için kullanılabilecek SAA konularını detaylandırılmaktadır. İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri portallarını diğer belediyelerde kurumsal davranışı değiştirmeye yönelik müdahalelerin tasarımını ve sonuçlarını ölçmek için nasıl kullanılabileceğini tartışılmaktadır. İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri

uygulamalarının sosyal ağ analiz hesaplamaları/ölçümleri veri matrisleri UCINET programı üzerinden yapılmaktadır. Araştırmanın öznesi olan belediyelerin Açık veri uygulamalarının yer aldığı bir veri matrisi hazırlanmıştır. Belediyelerin Açık veri uygulamalarının arasındaki ilişkinin/bağlantının görselleştirilmesini UCINET program verileriyle birlikte sunulmaktadır.

4.1. Veri Toplama ve Kodlama Süreci

Araştırmanın bu kısmında İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri platformları temel içeriklerine ilişkin veri toplama yöntemi detaylıca açıklanmıştır. İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri portalları arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak araştırma verilerinin de araştırma özneleriyle uygun olması gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Bu nedenle araştırmanın ana veri kaynakları İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri portallarının içerikleridir. İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri portalları aracılığıyla alınan veri setlerinin içerik analizlerinden elde edilen verileri sistematik bir şekilde toplanmış ve kategorize edilmiştir. Bu bağlamda, İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri portalları her türlü çevrimiçi toplanan verilerle desteklenmiştir. Çevrimiçi bir ortamda, ağların nasıl ortaya çıktığını ve nasıl daha iyi korunabileceğini keşfetmek için sosyal ağ analizi kullanılarak incelenebilecek gerçek zamanlı ilişkisel verileri yakalamak mümkündür (Haythornthwaite, 2000). İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri portallarından içerik analizi yöntemi ile elde edilen veriler kategorilerine göre Microsoft Excel programında listelenmiştir. Sosyal ağ analizini gerçekleştirmek için analistlerin öncelikle analiz etmek istedikleri ağ hakkında veri toplaması gerekmektedir. Verileri topladıktan sonra sosyal ağ analiz tekniklerini bu veriler üzerinde uygulayabilmektedirler (Majeed, v.d. 2020). Buradan hareketle belediyelerin Açık veri uygulamalarına ilişkin veriler araştırmacı tarafından toplanıp kategorize edilmiştir. Her bir uygulama üyesine hem bir sütun hem de bir satır atanan bir elektronik tablo (Microsoft Excel) kullanarak her uygulama için ayrı ayrı bir sosyal ağ bitişiklik matrisi oluşturulmuştur.

İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri uygulamaları, belediyelerin Açık veri portalları üzerinden verilen veri setleri, iletişim bilgileri,

duyurular, arşiv ve tarihçe gibi alanlar dikkatle incelenerek elde edilmiştir. Veri toplama sırasında örnekleme dahil olan belediye kurumlarının uygulamaları numaralandırılmış ve kategorize edilmiştir. Her bir belediyeye ait Açık veri raporları, uygulama alanları, belgeler incelenip sunulan Açık veri türleri, kategorilere ayrılmış ve içerik analizi yöntemi ile toplanmıştır. Her belediye, Açık veri uygulama kategorisi niteliği ile veri türleri, tanımları arasındaki benzerliğe dayalı olarak bir Açık veri uygulayıcısı olarak kategorize edilmiştir. Açık veri uygulamalarında belediyelerin arasındaki etkileşimleri belirten ifadeler tanımlanmıştır. Sonuç olarak içerik analizi yöntemi ile MS Excell programı aracılığıyla toplanan araştırma verileri analiz için UCINET adlı tek bir ana programda toplanmış ve sosyal ağ analizleri bu programla tamamlanmıştır.

4.2. Verilerin Analizi Süreci

Araştırmanın bu bölümünde İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri portalları dolayimli Sosyal Ağ Analizi (SAA)'nın nasıl uygulandığı anlatılmaktadır. İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri portalları, ölçümleri, düğümleri (belediyeler) arasındaki bağlara ilişkin verilerin atanmasını gerektiren niteliksel ve niceliksel verilerden oluşmaktadır. SAA analiz ölçümleri, belediyelerin Açık veri uygulamalarındaki farklılıklarının çeşitli yönlerini niceliksel ve niteliksel olarak karşılaştırmaya olanak tanımaktadır. Bununla birlikte hem yöntemin hem de belediyelerin verilerinin akılda tutulması gereken bazı sınırlamaları vardır. Bu araştırmanın öznelere (belediyeler) ağ haritaları içerikleri ile sınırlıdır. SAA, bir ağın üyelerini her bir üyenin etkileşim modeliyle ayırt eder. Bu nedenle üyeler arasındaki bireysel farklılıkların bir organizasyonun işlevini nasıl etkilediğini ölçmek için SAA bu araştırma sorusuna cevap verir niteliktedir. Belediyelerin ağlarından sağlanan niceliksel ve niteliksel ölçümler, kuruluşların yapısal analizi için kullanılabilecek SAA ölçüm türlerini göstermek amacıyla analiz yapılmıştır.

Açık veri uygulamaları kullanan belediye kuruluşları arasındaki ilişkileri değerlendirmek için UCINET sosyal ağ analiz programı kullanılarak ağ analizi yapılmıştır. UCINET programı sayesinde belediyelerin ağ analitik rutinleri (örneğin, merkezilik ölçümleri, ikili uyum ölçümleri, konumsal analiz algoritmaları, klik) ve çok boyutlu ölçeklendirme, yazışma analizi, faktör analizi, küme analizi ve çoklu regresyon gibi genel istatistiksel ve çok değişkenli analizler yapılmıştır (Borgatti, Everett ve Freeman, 2007). Ayrıca

UCINET'in derece merkezilik ölçüsü, belediyelerin kurumlar arası ağlardaki önemli aktörleri belirlemek için kullanılmıştır. Veri analiz programı olan UCINET sayesinde SAA sonuçlarının yorumlanması için önemli bağlamsal veriler sağlanmıştır. Dahası UCINET programı içerisinde bir analiz yöntemi olan NetDraw kullanılarak, belediye web ağlarının görsel bir temsili oluşturulmuş ve her ağdaki karar verme istişareleri gösterilmiştir. Bu sayede belediyelerin ağları arasındaki yapısal farklılıklar hakkında oluşturulan iç görüler, tartışılan ağ performansı sonuçlarının ölçümlerinin faydasını göstermektedir. Ortaya çıkan matrisler daha sonra, uygulamanın her biri için ağ yapısının çeşitli niteliksel ve niceliksel ölçümlerini hesaplamak üzere UCINET programına aktarılmıştır. Belediyelerin ağlarında, daha yüksek yoğunluk, karar verme sürecinde üyeler arasında daha etkileşimin nasıl olduğu ortaya çıkarılmak istenmiştir. Belediyeler arasında düğümlerinden dışarı doğru giden çizgilerle (merkezlilik) ve/veya düğümlerine gelen mesajların geldiğini gösteren okların (prestij) olduğu çizgilerle birbirine bağlıdır. UCINET programının 3D Mage özelliği kullanıldığında (Borgatti, Everett ve Freeman, 2002), belediyelerin sosyal ağın karmaşıklığı kolaylıkla görülmekte ve bazı başlangıç ilişkileri görsel olarak belirgin hale gelmektedir. Belediyeler arasındaki bir düğümün derece merkeziliği, ağın diğer kurucu düğümleriyle olan düğüm bağlantılarının sayısını temsil etmektedir. UCINET, ağ görselleştirmesini desteklemek için Netdraw'ı kullanmaktadır. Netdraw, görselleştirme amacıyla birden fazla düzeni desteklemektedir. Bunlar, bileşenleri, alt grupları ve merkezilik ölçümlerini içermektedir. Ayrıca, renk şeması, gizleme açığa çıkarma özelliği, düğüm boyutu ayarlama vb. işlevler sağlamaktadır (Majeed, v.d. 2020). Belediyelerin SAA'da kullanılmak üzere geliştirilen niceliksel ölçütlerden bazıları arasında yoğunluk (göreceli bağlantı sayısının bir ölçüsü), kümelenme katsayısı (ağın alt gruplarda toplanma eğilimi), merkezileşme (bir ağın mükemmel bir bağlantıya yaklaşma derecesi) yer almaktadır.

Ağ bileşenlerinin ölçüsü, her bir düğümün düz bir bağlantı veya bir dizi bağlantı yoluyla diğer düğüme bağlandığı bir dizi düğüm olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle, bir bileşeni oluşturan tüm düğümler, doğrudan (ortak yazarlık yoluyla) veya dolaylı olarak (bir dizi ortak yazarlık aracılığıyla) birbirine bağlıdır. Bir düğümün yakınlık merkezilik indeksi, düğüm ile ağdaki diğer düğümler arasındaki en kısa yolların ortalama uzunluğunu temsil etmektedir. Yakınlık merkeziliği yüksek düğümler ağda daha fazla etki yaratır, daha merkezi rol oynar ve diğer düğümler için daha fazla erişilebilirliğe

sahiptir. Buradan hareketle İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri uygulamaların yapısı, analiz edilirken UCINET yazılımı araştırma sorularına ve amaçlarına uygun olduğu için tercih edilmiştir. Bu sayede analiz İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin Açık veri portallarının yapısı, performansı, platformlardaki verilerin benzerlik ve farklılıkları incelenmiştir. SAA ölçümlerini kullanmak, belediyelerin Açık veri uygulamalarını değerlendirmek için tercih edilmiştir.

4.3. Bulgular

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan 3 Belediyenin Açık veri portalları ile ilgili genel bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

	İBB AVP	NYC AVP	LND AVP
Açılış Tarihi	2020	2014	2010
Web Adresi	https://data.ibb.gov.tr/dataset	https://opendata.cityofnewyork.us/	https://data.london.gov.uk
Veri Kategori Sayısı	9	5	18
Veri Seti Sayısı	384	2264	1913
Kullanılan Dil Sayısı	2	7	1
Bu Diller	Türkçe/ İngilizce	İngilizce/İspanyolca/Arapça / Korece/ Rusça/ Çince ve Haiti Dili	İngilizce

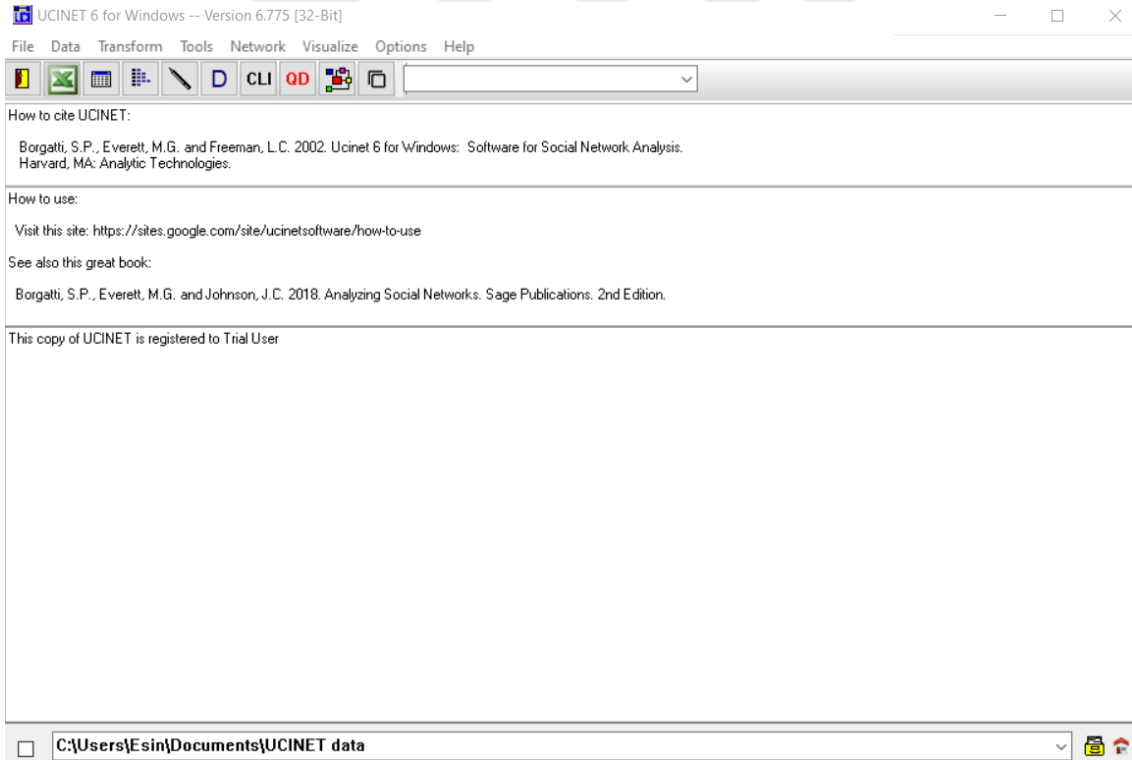
Tablo 1: İncelenen Açık veri Portalları Hakkında Genel Bilgiler

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1’ de görüldüğü üzere örnekleme dahil edilen belediyelerin Açık veri portallarından ilk açılanı Londra Belediyesine ait Açık veri portalıdır. Londra Belediyesini New York Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi takip etmiştir. Bu 3 şehrin Açık veri portallarında toplamda 32 kategoride 4561 veri seti vatandaşın kullanımına açılmış ve bu araştırmanın ana örneklemini oluşturmuştur. Açık veri

portallarının dil seçenekleri incelendiğinde ise 7 farklı dil seçeneği New York Belediyesi Açık veri portalının en kapsamlı dil seçeneğine sahip Açık veri portalı olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca kullanılan 7 farklı dil seçeneğinden yola çıkılarak New York Belediyesinin kozmopolit bir vatandaş yapısının olduğu çıkarımını yapmakta yanlış olmayacaktır.

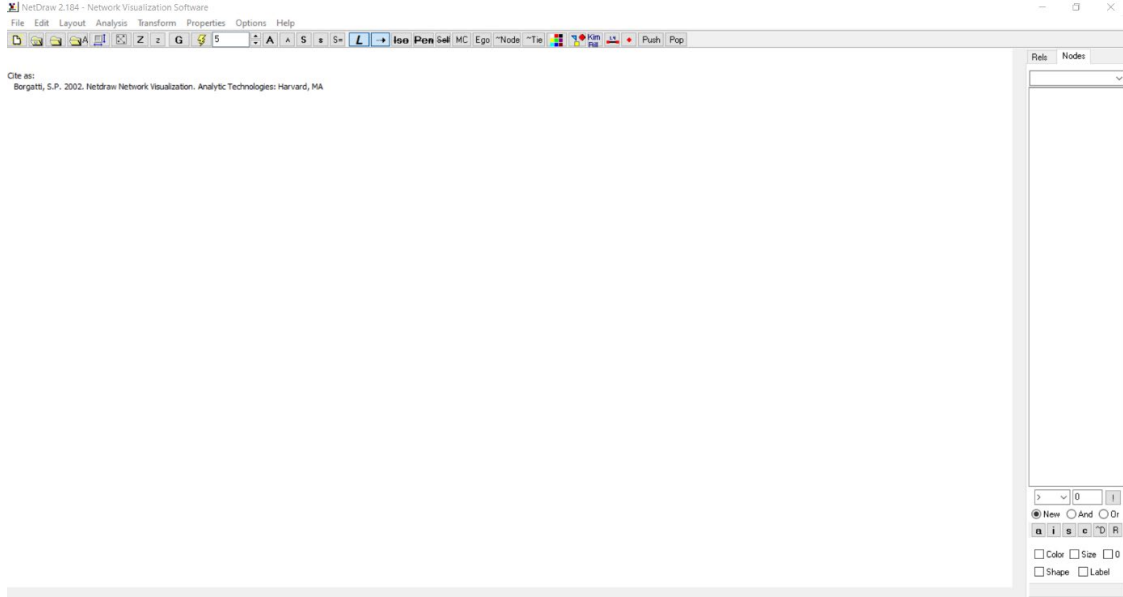
İçerik analizi yöntemi ile MS Excell programında 3 ayrı belediyeye ait 32 farklı kategoride 4561 veri seti toplanmış ve SAA için UCINET programında analiz edilmiştir. Ayrıca örnekleme dahil olan Açık veri portalları içerisinde yer alan iletişim, duyurular, tarihçe vb. gibi alanlardan elde edilen verilerde aynı program yardımıyla analiz edilmiştir. UCINET programında DL Editörü kullanılarak işlenen veriler matrise dönüştürülmüş, ardından elde edilen matris dosyası kaydedilmiş ve sonrasında Netdraw ekranında ağ yapılarına göre görselleştirilmiştir. Aşağıda UCINET programının giriş ekranı görülmektedir.

Görsel 4: UCINET Giriş Ekranı

Kaynak: UCINET (2023).

UCINET programı içerisinde yer alan görselleştirme aracı Netdraw kullanılarak, ağ yapısı çıkarılmış ve verilerin hesaplamaları, kaydedilen DL Editör dosyasının Netdraw'a yüklenmesiyle; Network menüsü altındaki Centrality and Power alt menüsündeki Degree (derece), Proximal Betweeness (arasındalık) ve Closeness Measures (yakınlık) sekmelerinden yapılmıştır. Netdraw menüsünün giriş ekranı aşağıda verilmiştir.

Görsel 5: Netdraw Giriş Ekranı

Kaynak: UCINET (2023).

4.3.1. Ağ Yapısı Tablosu Belirleyici Bilgileri

Number of nodes	Düğüm Sayısı	507
Number of ties	Bağ Sayısı	1158
Avg Degree	Ağ Ortalama Derecesi	2.564
Deg Centralization	Merkezileştirme Derecesi	0.514
Indegree Corr	İçsel Korelasyon	0.507
Outdegree Corr	Dışsal Korelasyon	0.508
Density	Ağ yoğunluğu	0.019
Component Ratio	Bileşen Oranı	0.015
Connectedness	Bağlantısallık Derecesi	0.790
Closure	Kapama	0.005
Avg Distance	Ortalama Mesafe	4.725
SD Distance	Standart sapma	0.853
Dependency Sum	Bağımlı Ortalama	412074
Breadth	Genişlik/Uzaklık	0.621
Compactness	Sıklık/Yoğunluk	0.379
Mutuals	Çift taraflı	0.007
Arc Reciprocity	Karşılıklı Bağlanma Oranı	0.868
Dyad Reciprocity	İkili Bağlanma Oranı	0.839

Tablo 2: Ağ Yapısı Belirleyici Bilgileri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Örnekleme dahil olan veri setlerinde yapılan analize göre ağda toplam 507 düğüm sayısı bulunmuştur. 507 düğüme ait 1158 bağ oluşumu gözlenmiştir. Ağ sisteminde bulunan en merkez aktör bağlarının toplam bağlara oranını ifade eden merkezilik ölçüsü ise 0.514 bulunmuştur.

2.564 hesaplanan ağ ortalama derecesi; $2564 > 0.514$ olması nedeniyle ortalamanın altında bir bağ yapısına sahip olduğunu göstermektedir. 0.019 çıkan ağ yoğunluk katsayısı ise bize ağ yoğunluğunun düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu durum ağdaki bütün bağların az sayıda ortak bağ oluşturduğunu ifade etmektedir. Ağdaki yoğunluk oranı ağ yapısını içerisinde olumlu ve olumsuz anlamlar ifade etmektedir. Ağdaki yoğunluğun artması aktörler arası iletişimin düzeyini belirlemektedir. Düşük yoğunluğa sahip ağlarda bilgi paylaşım ve aktarım yavaş ve düzensizdir. Yüksek yoğunluğa sahip ağlarda bilgi paylaşım ve aktarım hızı yüksek ve düzenlidir (Öztaş ve Acar, 2004, s. 308). Ağ bileşenlerinin sayısı 3 olarak bulunmuştur. Ağ bileşen sayısı analize aktarılan her bir aktörü ifade etmektedir. Ağa ait ortalama mesafe 4.725, ağın standart sapma 0.853, ağ yoğunluğu ise 0.379 bulunmuştur.

4.3.2. İlişki Kat Sayı Analizi

İlişki kat sayısı analizi, bir ağdaki düğümler arasındaki ilişkilerin gücünü veya yoğunluğunu ölçen bir yöntemdir. Bu analiz, genellikle sosyal ağlar, iletişim ağları veya başka türdeki ağ yapılarını incelemek için kullanılır. İlişki kat sayısı, düğümler arasındaki ilişkilerin ne kadar sıkı ve güçlü olduğunu anlamak için önemli bir metrik sağlamaktadır.

Sıra No	Katsayı	Adet
1	0	3403
2	1	1158
3	2	22
4	3	17

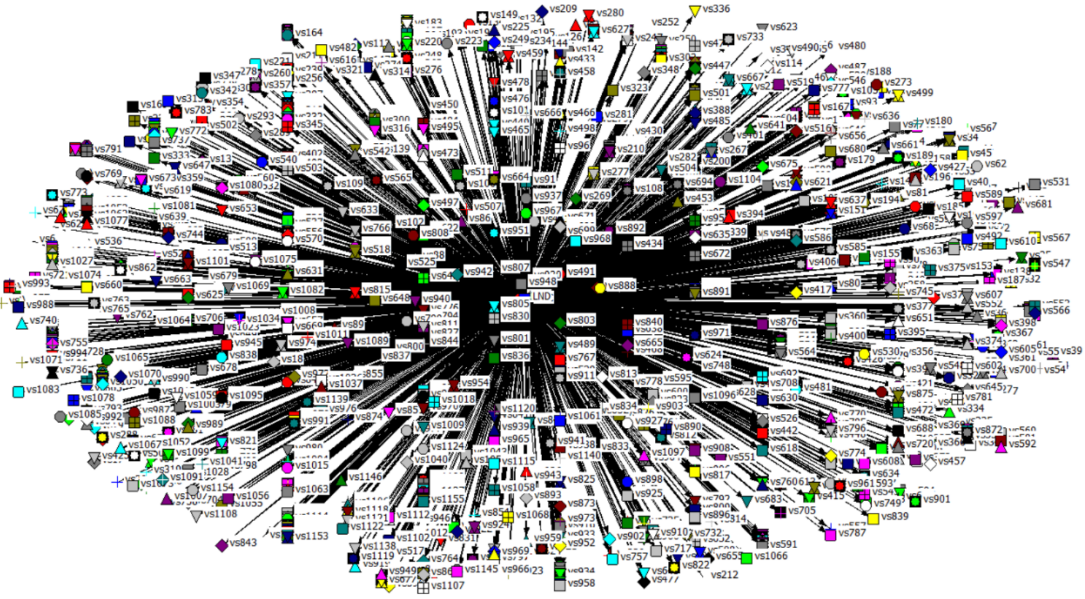
Tablo 3: İlişki Kat Sayı Analizi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3’te yapılan ilişki analizi sonucunda 0-3 arasında kalan ilişkiler puanlanmıştır. 1158 aktörler arası ilişki bulunurken 3403 aktörler arası ilişki bulunamamıştır.

4.3.3. İncelenen Açık Veri Platformlarındaki Veri Setlerinin Sosyal Ağ Analizi

Örnekleme dahil olan İstanbul Büyükşehir, New York ve Londra Belediyelerinin Açık veri portallarında paylaştığı 32 kategoride 4561 veri setinin sosyal ağ analizi aşağıda gösterilmiştir. Kullanılan ağ analizinde veri setleri VS1, VS2, VS3, VS4, VS5... şeklinde kodlarla ifade edilmiştir.

Şekil 1: İncelenen Açık Veri Platformlarındaki Veri Setlerinin Sosyal Ağ Analizi

Kaynak: UCINET (2023).

Derece, yakınlık ve arasındalık analizleri ağ içerisinde bulunan farklı bağlantıların ilişkilerini sayısal veriler aracılığıyla anlamlandırmamıza yardımcı olmaktadır. İncelenen veri setlerinin derece, yakınlık ve arasındalık analizleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. O ve 1’lerle kodlanan arasındalık analizinde aralarında ilişki bulunan veri setleri 1’lerle ilişki bulunmayan veri setleri ise 0’larla ifade edilmiştir. Ayrıca analiz içerisinde çok fazla veri seti analiz edildiği için en yüksek değere sahip 100 veri setinin derece, yakınlık ve arasındalık analizi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde en yüksek derece, arasındalık ve yakınlık değeri V1 den V20 ye kadar olan veri setlerini ifade eden Çevre kategorisine aittir. Bu değerlere bakıldığında örnekleme dahil olan 3 Açık veri portalında da en fazla ilişkili olan veri setlerinin başında çevreye ait olan (park ve bahçeler, ağaçlandırma sayısı, hava kirliliği, evsel atık, ağaçlandırma vs.) veri setleri

geldiği gör÷lmektedir. Çevre verilerini V21-V40 arası Yaşam Verileri, V41-V60 arasındaki Sağlık Verileri, V61-V80 arasındaki Eğitim Verileri ve V81-V100 arasındaki İş/Ekonomi verileri takip etmektedir.

Veri Seti	Derece	Yakınlık	Arasındalık
VS1	0.005	0.507	1
VS2	0.005	0.507	1
VS3	0.010	0.507	1
VS4	0.010	0.507	1
VS5	0.005	0.507	1
VS6	0.015	0.507	1
VS7	0.010	0.507	1
VS8	0.029	0.507	1
VS9	0.010	0.507	1
VS10	0.005	0.507	1
VS11	0.005	0.507	1
VS12	0.010	0.507	1
VS13	0.010	0.507	1
VS14	0.005	0.507	1
VS15	0.015	0.507	1
VS16	0.010	0.507	1
VS17	0.029	0.523	1

VS18	0.010	0.515	1
VS19	0.015	0.507	1
VS20	0.068	0.523	1
VS21	0.054	0.507	1
VS22	0.005	0.504	1
VS23	0.005	0.507	1
VS24	0.059	0.506	1
VS25	0.059	0.511	1
VS26	0.029	0.511	1
VS27	0.088	0.510	1
VS28	0.059	0.514	1
VS29	0.176	0.524	1
VS30	0.059	0.532	1
VS31	0.088	0.549	1
VS32	0.412	0.585	1
VS33	0.324	0.533	1
VS34	0.353	0.507	1
VS35	0.147	0.507	1
VS36	0.265	0.507	1
VS37	0.147	0.507	1

VS38	0.382	0.507	1
VS39	0.324	0.507	1
VS40	0.912	0.507	1
VS41	0.441	0.507	1
VS42	0.882	0.507	1
VS43	0.024	0.507	1
VS44	0.044	0.507	1
VS45	0.024	0.507	1
VS46	0.063	0.507	1
VS47	0.054	0.507	1
VS48	0.151	0.507	1
VS49	0.073	0.507	1
VS50	0.146	0.523	1
VS51	0.156	0.515	1
VS52	0.278	0.507	1
VS53	0.376	0.523	1
VS54	0.146	0.507	1
VS55	0.059	0.504	1
VS56	0.088	0.507	1
VS57	0.412	0.507	1

VS58	0.324	0.507	1
VS59	0.353	0.507	1
VS60	0.147	0.507	1
VS61	0.265	0.507	1
VS62	0.147	0.507	1
VS63	0.382	0.507	1
VS64	0.324	0.507	1
VS65	0.912	0.507	1
VS66	0.441	0.507	1
VS67	0.882	0.507	1
VS68	0.029	0.507	1
VS69	0.029	0.507	1
VS70	0.059	0.507	1
VS71	0.059	0.507	1
VS72	0.029	0.523	1
VS73	0.088	0.515	1
VS74	0.059	0.507	1
VS75	0.176	0.523	1
VS76	0.059	0.507	1
VS77	0.088	0.504	1

VS78	0.412	0.507	1
VS79	0.324	0.507	1
VS80	0.353	0.507	1
VS81	0.147	0.507	1
VS82	0.265	0.507	1
VS83	0.147	0.507	1
VS84	0.382	0.507	1
VS85	0.324	0.507	1
VS86	0.912	0.507	1
VS87	0.441	0.507	1
VS88	0.882	0.507	1
VS89	0.024	0.507	1
VS90	0.044	0.507	1
VS91	0.024	0.507	1
VS92	0.063	0.507	1
VS93	0.054	0.507	1
VS94	0.151	0.523	1
VS95	0.073	0.515	1
VS96	0.146	0.507	1
VS97	0.156	0.523	1

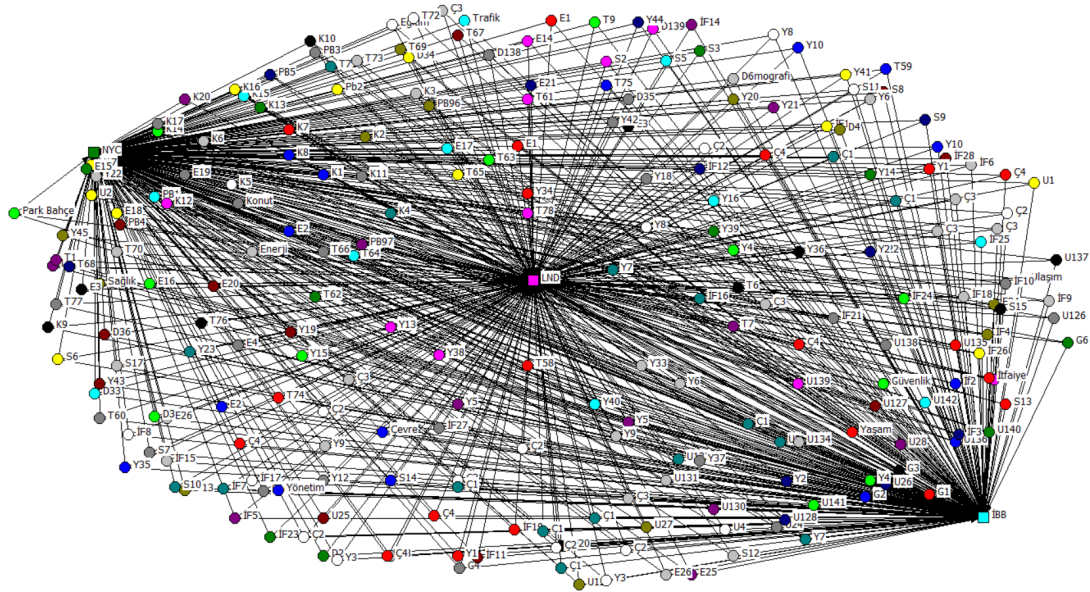
VS98	0.278	0.507	1
VS99	0.376	0.504	1
VS100	0.146	0.507	1

Tablo 4: İncelenen Açık Veri Platformlarındaki Veri Setlerinin Sosyal Ağ Analizi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3.4. Benzer Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi

Örnekleme alınan Açık veri platformlarında paylaşılan veri setleri içerik analizi yöntemi ile incelenip kategorilere ayrılmıştır. Bu kategorizasyon sürecinde bazı veri setlerinin isimlendirme veya içerik açısından benzerlik gösterdiği görülmüştür. Demografi, Sağlık, Çevre gibi benzer veri setleri kendi içlerinde D1, D2, D3, D4. S1, S2, S3, S4. Ç1, Ç2, Ç3, vb. gibi kodlanmıştır. Benzerlik gösteren 18 veri setinin sosyal ağ analizi aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 2: Benzer Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi

Kaynak: UCINET (2023).

İncelenen benzer veri setlerinin derece yakınlık ve arasındalık ölçümleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloya göre benzer veri setleri arasında demografik verilerinin (derece: 1.540, yakınlık: 0.581, arasındalık: 1) ilk sırada geldiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

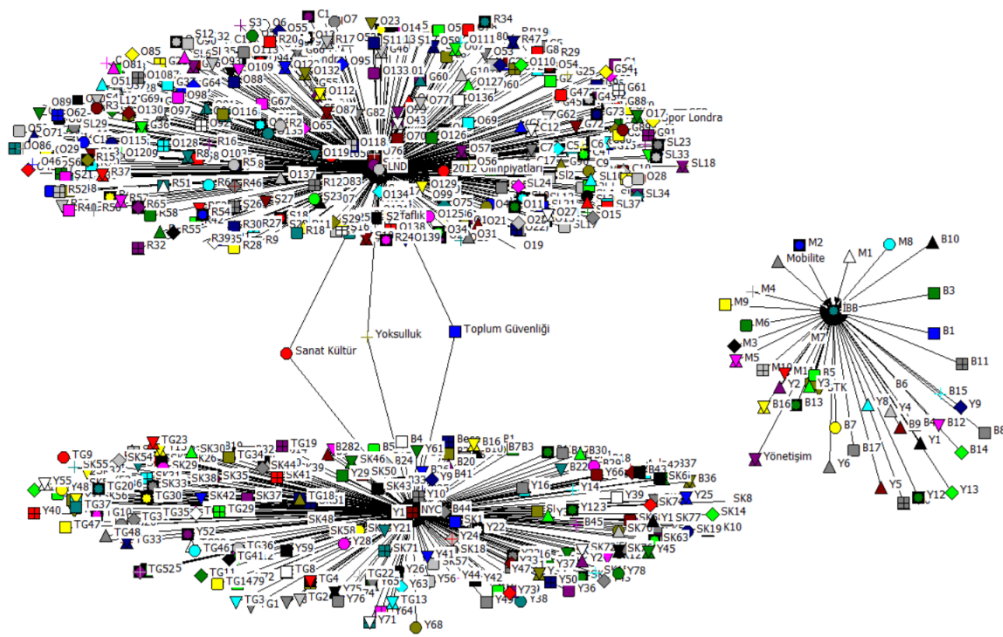
Veri Seti	Derece	Yakınlık	Arasındalık
Demografi	1.540	0.581	1
Sağlık	1.140	0.521	1
Çevre	0.180	0.526	1
Eğitim	0.100	0.510	1
Yaşam	0.260	0.510	1
İş	0.220	0.515	1
Konut	0.620	0.521	1
Yönetim	0.300	0.526	1
Engelliler	0.180	0.532	1
Ekonomi	0.100	0.526	1
Güvenlik	0.260	0.532	1
Sanat Kültür	0.220	0.549	1
İnsan	0.620	0.556	1
İtfaiye	0.300	0.581	1
Ulaşım	0.180	0.549	1
Enerji	0.100	0.521	1
Trafik	0.260	0.526	1
Park ve Bahçe	0.220	0.510	1

Tablo 5: Benzer Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3.5. Farklı Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi

Örnekleme alınan Açık veri platformlarında paylaşılan veri setleri içerik analizi yöntemi ile incelenip kategorilere ayrılmıştır. Bu kategorizasyon sürecinde bazı veri setlerinin isimlendirme veya içerik açısından birbirlerinden tamamen farklı olduğu gözlemlenmiştir. Farklılık gösteren bu veri setlerinin içerisindeki veriler Bilgi Teknolojileri; B1, B2, B3 veya Mobilite; M1, M2, M3 vb. gibi kodlanmışlardır. Farklılık gösteren 14 veri setinin sosyal ağ analizi aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 3: Farklı Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi

Kaynak: UCINET (2023).

Farklılık gösteren veri setlerinin analizine bakıldığında yönetim, BTK ve Mobilite kategorilerinin sadece İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Açık veri portalında vatandaş kullanımına sunulduğu görülmektedir. Yoksulluk, Sanat Kültür ve Toplum güvenliği veri setlerinin ise Londra ve New York Belediyelerine ait Açık veri portallarının veri seti kategorileri açısından olmasa bile veri içerikleri açısından bir nevi kesişim verileri konumunda olduğu dikkat çekmektedir. İncelenen farklı veri setlerinin derece yakınlık ve arasındalık ölçümleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloya göre farklı veri setleri arasında sanat kültür verilerinin (derece: 0.300, yakınlık: 0.581, arasındalık: 1) ilk sırada geldiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

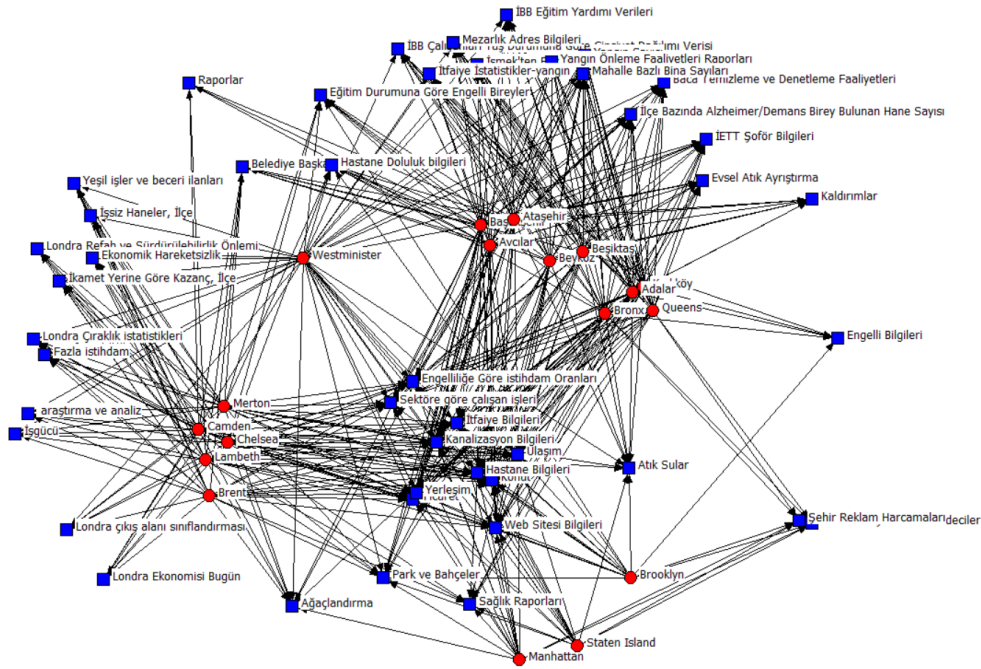
Veri Seti	Derece	Yakınlık	Arasındalık
Londra	0.013	0.549	0
Mobilite	0.040	0.521	0
Gençler	0.030	0.526	0
BTK	0.093	0.510	0
Şeffaflık	0.051	0.510	0
Yönetişim	0.112	0.515	0
Beceri	0.093	0.521	0
Refah	0.165	0.504	0
Toplum Güvenliği	0.282	0.503	1
2012 Olimpiyatları	0.136	0.503	0
Yoksulluk	0.051	0.505	1
Spoar Londra	0.015	0.502	0
Covid-19	0.620	0.556	0
Sanat Kültür	0.300	0.581	1

Tablo 6: Benzer Veri Setlerine Göre Sosyal Ağ Analizi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3.6. Paylaşılan Veri Setlerinin En Fazla Kullanıldığı İlçelerin Sosyal Ağ Analizi

İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri platformlarının incelendiği araştırmanın bu bölümünde örnekleme dahil olan Açık veri platformlarında en fazla kullanılan veriler ve bu verilerin kullanıldığı ilçeler sosyal ağ analizi ile incelenmiştir. Paylaşılan veri setlerinin en fazla kullanıldığı ilçelerin sosyal ağ analizi aşağıdaki şekilde görülmektedir.

Şekil 4: Paylaşılan Veri Setlerinin En Fazla Kullanıldığı İlçelerin Sosyal Ağ Analizi

Kaynak: UCINET (2023).

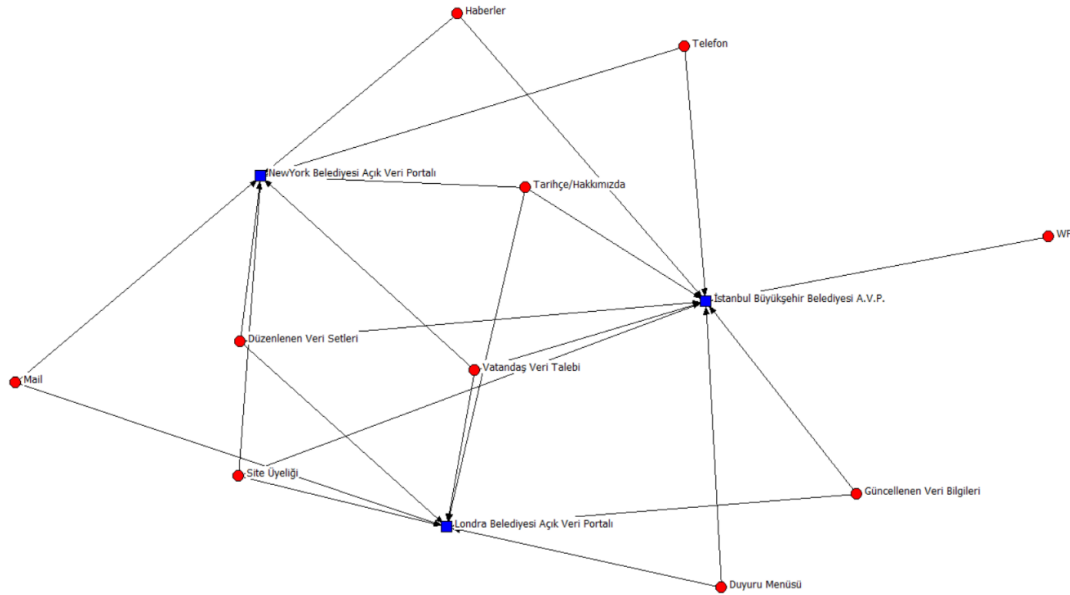
Tablo 7’de Paylaşılan Veri Setlerinin En Fazla Kullanıldığı İlçelerin derece, yakınlık ve arasındalık analizleri gösterilmektedir. Tabloya göre New York Belediyesinin Queens ilçesi hastane bilgileri ve altyapı çalışmaları veri setleriyle (derece: 0.265, yakınlık: 0.791, arasındalık: 1) ile en fazla veri seti kullanan ilçe konumundadır. Queens’i ulaşım ve altyapı veri setlerinin kullanımıyla Kadıköy ve Beşiktaş takip etmekte, konut ve ticaret verileriyle Chelsea ise daha sonraki sıralarda yer almaktadır.

Veri Seti	Derece	Yakınlık	Arasındalık
Manhattan	0.353	0.523	0
Brooklyn	0.147	0.507	1
Queens	0.265	0.791	1
Bronx	0.147	0.507	0
Staten Island	0.382	0.507	0
Westminister	0.324	0.507	1
Chelsea	0.912	0.507	1
Merton	0.441	0.507	1
Brent	0.882	0.531	0
Camden	0.941	0.540	1
Lambeth	1.676	0.507	1
Başakşehir	2.265	0.507	1
Avcılar	0.029	0.507	1
Ataşehir	0.029	0.507	1
Beykoz	0.029	0.507	1
Beşiktaş	0.059	0.523	0
Kadıköy	0.029	0.515	0
Adalar	0.294	0.507	1

Tablo 7: Paylaşılan Veri Setlerinin En Fazla Kullanıldığı İlçelerin Sosyal Ağ Analizi

4.3.7. Açık Veri Platformlarında Kullanılan Halkla İlişkiler Uygulamalarının Sosyal Ağ Analizi

İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri platformlarının incelendiği araştırmanın bu bölümünde örnekleme dahil olan Açık veri platformlarında yer alan iletişim, duyuru, site üyeliği, vatandaşların veri talebinde bulunup bulunamaması gibi halkla ilişkiler uygulaması olarak sayılabilecek (iletişim, şeffaflık, haber verme, tanıma, tanıtma) verilerin analizleri yapılmıştır. Şekil 5'te Açık veri platformlarında kullanılan halkla ilişkiler uygulamalarının sosyal ağ analizi yer almaktadır.

Şekil 5: Açık Veri Platformlarında Kullanılan Halkla İlişkiler Uygulamalarının Sosyal Ağ Analizi

Kaynak: UCINET (2023).

Tablo 8'de paylaşılan Açık veri platformlarında kullanılan halkla ilişkiler uygulamalarının sosyal ağ analizinden de görüleceği üzere örnekleme dahil edilen belediyelerin Açık veri protallarından sadece İstanbul Büyükşehir Belediyesine ait olan Açık veri portalında vatandaşlar için hem Whatsapp iletişim hattı hem de Alo 153 çözüm merkezi üzerinden telefon ile birebir iletişim kurma imkanı tanınmaktadır. Örnekleme dahil olan bütün Açık veri portallarında düzenlenen veya güncellenen veri setlerinin bilgisi vatandaş ile paylaşılmakta, vatandaş istediği veri setlerinin talebinde bulunabilmektedir.

Veri Seti	Derece	Yakınlık	Arasındalık
Mail	0.265	0.507	1
Telefon	0.147	0.507	0
WP	0.382	0.523	0
Site Üyeliği	0.324	0.515	1
Güncellenen Veri Bilgileri	0.912	0.507	1
Düzenlenen Veri Setleri	0.441	0.523	1
Duyuru Menüsü	0.882	0.507	1
Haberler	0.029	0.504	1
Tarihçe/Hakkımızda	0.029	0.507	1
Vatandaş Veri Talebi	0.059	0.506	1

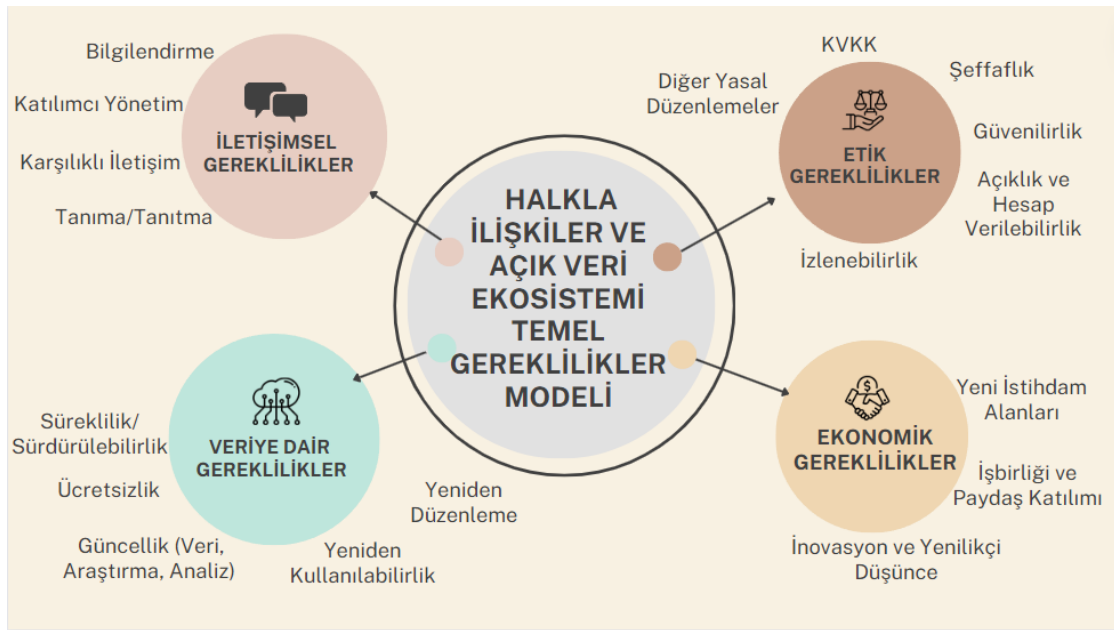
Tablo 8: Açık Veri Platformlarında Kullanılan Halkla İlişkiler Uygulamalarının Sosyal Ağ Analizi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3.8. Halkla İlişkiler ve Açık Veri Ekosistemi Temel Gereklilikler Modeli

Bu araştırma kapsamında yapılan alan yazın taramaları, dünya genelinde incelenen Açık veri uygulamaları ve Açık veri uygulamaları ile ilgili derneklerin raporları sonucunda elde edilen bilgiler ışında halkla ilişkiler uygulamalarıyla entegre bir şekilde yapılacak olan Açık veri uygulamalarının daha etkili sonuçlar doğurabilmesi ve bu uygulamalardan daha fazla verim alınabilmesi için birtakım gereklilikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma kapsamında yapılan alan yazın taramaları, dünya genelinde incelenen Açık veri uygulamaları ve Açık veri uygulamaları ile ilgili derneklerin raporları sonucunda elde edilen bilgiler ışında halkla ilişkiler uygulamalarıyla entegre bir şekilde yapılacak olan Açık veri uygulamalarının daha etkili sonuçlar doğurabilmesi ve bu uygulamalardan daha fazla verim alınabilmesi için birtakım gereklilikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu

gereklilikler Etik Gereklilikler, Veriye Dair Gereklilikler, Ekonomik Gereklilikler ve İletişimsel Gereklilikler olarak 4 bölüm altında kategorize edilmiştir. Şekil 6'da da gösterilen bu gerekliliklerin başında; Etik Meselelere ve Yasalara Saygı Duymak, Kullanılan Verilerin Yeniden Kullanılabilirliği, Süreklilik ve Sürdürülebilirlik, İzlenebilirlik, Hesap Verilebilirlik, Şeffaflık, İşbirliği ve Paydaş Katılımı, Karşılıklı İletişim, Yeniden Kullanılabilirlik, Açıklık, Güvenilirlik, Verilere Ücretsiz Ulaşma İmkânı, İçerik Geliştirme Konusunda Serbestlik, Yeniden Düzenlenebilme ve Paylaşım, Toplumsal Katılım, Yeni İstihdam Alanları gibi temel kavramlar yer almaktadır.

Şekil 6: Açık Veri ve Halkla İlişkiler Ekosistemi Temel Gereklilikler Modeli

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Etik Gereklilikler Kategorisi içerisinde ilk karşımıza çıkan başlık KVKK dır. Açık veri, yapay zeka, büyük veri gibi veriye dayalı ekosistemlerin felaket senaryolarının başında yer alan KVKK meselesi özellikle 70 milyondan fazla ABD’li Facebook kullanıcısının verilerinin yasa dışı yollarla toplanıp 2016 ABD Başkanlık seçimlerinde kullanıldığı iddiasının öne sürüldüğü Cambridge Analytica Veri Skandalı sonrası insanların ilk aklına gelen soruların başında yer almaktadır. Paylaşılan verilerin ve bu verilerin paylaşılması sonucu ortaya çıkan şeffaf, güvenilir, açık ve hesap verilebilir ortam ise etik gereklilikler içerisinde yer alan konu başlıklarından bazılarıdır.

İzlenebilirlik ise kullanılan verilerin kimler tarafından kaç defa ve hangi amaçla kullanıldığıının belirlenebilmesidir. Örneğin trafik verilerine göre günün en yoğun saatleri hangi saatler, park alanları doluluk oranları, hastane yoğunluk olduğu alanlar vb. Diğer Yasal Düzenlemeler ise her ülkenin veri kullanımına dair yasalarında yer alan ulusal düzenlemeleri kapsamaktadır.

Veriye Dair Gerekliliklerin başında verilerde, araştırmalarda ve analizlerde güncellik gerekliliği gelmektedir. Kullanıma açılan veriler güncel olmalıdır. Güncel veri kullanımı veriye dayalı ekosistemlerin bel kemiğini oluşturmaktadır. Güncel olmayan verilerle yapılan araştırma ve analizler doğru sonuç vermeyecektir. (Bu duruma OpenAI şirketinin geliştirdiği bir yapay zeka modeli olan ve internetteki Açık verileri kullanarak kendisine sorulan sorulara cevap veren ChatGBT örnek olarak gösterilebilir.) Ücretsizlik ise verilere ücretsiz bir şekilde ulaşmayı ifade etmektedir. Açık veri içerisindeki verilere ulaşım ve kullanımda herhangi bir ücret talep edilmemesi Açık veri kavramının temelini oluşturmaktadır. Yeniden Düzenleme; veri analistleri ve veri madencileri bu verileri kullanım amaçları doğrultusunda yeniden düzenleyebilmelilerdir. Yeniden Kullanılabilirlik; aynı veri setleri başka başka amaçlar için tekrar tekrar kullanılabilmelidir zira her veri analisti baktığı veri setinde başka sonuçlar ve araştırma konuları görebilmektedir. Süreklilik ve Sürdürülebilirlik; süreklilik, bir sistemin mevcut durumunu sürdürmeyi hedefler. Ancak, burada dikkat etmemiz gereken önemli nokta ise süreklilik, sadece günümüzü korumakla ilgilidir. Sürdürülebilirlik ise, bir sistemin gelecek nesiller için de varlığını sürdürebilmesini ifade etmektedir. Halkla ilişkiler entegrasyonlu Açık veri uygulamaları gelecek nesiller içinde sürdürülebilir olmalıdır.

Ekonomik Gereklilikler: Yeni İstihdam Alanları; Açık veriler, yerel halka fayda sağlayacak ve şehir hizmetlerinin potansiyelini tam olarak kullanmalarına yardımcı olabilecek uygulamaların geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda, Açık veriler diğer uygulamalar için bir platform görevi görmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Houston kentinde bir yazılımcı tarafından oluşturulan Rollout adlı mobil uygulama bunun bir örneğidir. Bu uygulama ile vatandaşlara, geri dönüşüm günleri, ağır çöp günleri vb. gibi bilgilere ilişkin hatırlatmalar yapılmaktadır. Uygulama, konunuza bağlı olarak Houston şehrinin sağladığı veri toplama programları ve bölgeleriyle ilgili Açık veri kümelerini kullanarak kontrol sağlamaktadır. Bu ücretsiz uygulama, binlerce kişi tarafından her hafta kullanılmaktadır. İşbirliği ve Paydaş Katılımı; açık kamu

verilerinin aktif kullanıcı sayısı, sadece yerel yönetimlerle ve vatandaşlarla sınırlı kalmayarak sivil teknoloji uzmanları, üniversiteler, gazeteciler, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, şirketler ve işletmeler gibi çeşitli paydaşları da içermekte ve kamu-özel sektör ortaklıklarının artan yaygınlığını kapsamaktadır. Bu nedenle belediyeler ve üniversiteler veya özel kuruluşlar arasında yapılabilecek bazı işbirlikler ile hem belediyelerin Açık veri uygulamalarını gerçekleştirebileceği iş ve insan gücü karşılanabilir hem de yeni mezunlara yeni istihdam ve tecrübe alanları açılabilir. İnovasyon ve Yenilikçi Düşünce; Açık veri sayesinde insanların hassasiyetleri, tutum ve davranışları hakkında ön bilgi sahibi olunabilir bu durum ise geliştirilecek yeni hizmet ve uygulamaların daha yenilikçi ve inovatif olmasına yardımcı olabilmektedir.

İletişimsel Gereklilikler: İletişimsel gereklilikler bu modelin halkla ilişkiler uygulamaları ayağını oluşturmaktadır. Bilgilendirme; Bu başlığı Açık veri portalları üzerinden düzenli ve güncel güncel bilgilerin paylaşılması olarak tanımlayabilmekteyiz. Örneğin Açık veri portallarında paylaşılacak olan belediye başkanı, başkan yardımcısı vb. gibi isimlerin haftalık veya aylık çalışma programları sayesinde vatandaşlar hem yöneticilerin etkinliklerinden haber olabilecek hem de görüşmeye gitmek istedikleri vakit yöneticilerinin programlarını takip edebileceklerdir. Katılımcı Yönetim; Halkla ilişkiler entegrasyonlu Açık veri uygulamalarıyla yöneten ve yönetilen arasındaki iletişimin güçlenmesi ile vatandaşın yönetim hakkında daha fazla söz sahibi olması olarak tanımlanabilmektedir bu başlık. Örneğin belediyenin bazı etkinlik ve hizmetlerinin Açık veri portalları üzerinden vatandaşın oylaması ile gerçekleştirilmesi bu duruma örnek oluşturabilecek uygulamalardır. Şehirde yapılacak peyzaj çalışmalarının yerine ve şekline karar vermek, vatandaşın ihtiyaç duyduğu alt yapı çalışmalarını talep etmesi vb.) Karşılıklı İletişim; Halkla ilişkiler ve Açık veri uygulamalarının temelini oluşturmaktadır. Belediyelerde yaptıkları hizmet ve faaliyetlerden vatandaşlarını haberdar ederken aynı zamanda vatandaşın bu hizmet ve faaliyetler hakkındaki görüşlerini de öğrenmiş olacaktırlar. Tanıtma / Tanıtma; tanıtma ve tanıtma halkla ilişkiler uygulamalarının temel ve önemli iki evresidir. Yönetimin eylem ve işlemlerini halka anlatma veya açıklama işlevi olarak tanımlanabilecek işleme tanıtma; vatandaşın isteklerini, şikayetlerini öğrenme işlevine ise tanıtma işlevi denir.

SONUÇ

Bu araştırmada İstanbul Büyükşehir, Londra ve New York Belediyelerinin yeni bir halkla ilişkiler aracı olarak Açık veri portallarını nasıl kullandıkları sorusuna cevap aranmaktadır. Açık verinin halkla ilişkiler stratejilerine nasıl entegre edilebileceği ve belediye kurumlarının Açık veri portallarında vatandaşları ile paylaştıkları veri setleri ve bu veri setlerinin içerikleri araştırmanın ortaya çıkarmak istediği temel argümanlardır. Bu temel argümanlar ışığında araştırmanın örneklemi oluşturan İstanbul Büyükşehir, New York ve Londra Belediyelerinin Açık veri portalları incelenmiş, 3 Açık veri portalından 32 kategoride 4561 veri seti içerik analiz yöntemi ile kategorize edilerek UCINET programı aracılığı ile analize tabii tutulmuştur. Bu bölümde sosyal ağ analizi yapılan bu veri setlerinin sonuçlarına değinilmiş ve değerlendirmesi yapılmıştır.

Öncelikle incelenmesi yapılan Açık veri platformlarından en genci olarak tabir edebileceğimiz İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık veri platformu 2020 yılında açılarak 9 farklı kategoride toplam 384 veri setini kullanıma açmıştır. Analiz sonuçlarından önce bu Açık veri platformunda yayınlanan verilerin büyük bir kısmının ham halde olduğuna vurgu yapmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Yapılandırılmamış halde yayımlanan bu veriler vatandaşlardan çok veri analistleri ve veri işlemcilerin işine yaramaktadır. Türkçe ve İngilizce dil seçeneği bulunan portalın bu araştırmanın sonuçları açısından kıymetli ve diğer iki platformdan farklı taraflarından bir tanesi ise vatandaşların birebir iletişim kurabileceği WhatsApp ve Çözüm merkezi uygulamalarının olmasıdır. Bu uygulamalar çift yönlü bir iletişimi ve hızlı geri dönüş almayı sağlayacağı için bir halkla ilişkiler uygulaması olarak ta değerli görülmüştür.

2014 yılında kullanıma açılan New York Belediyesi Açık veri portalında ise 5 farklı kategoride 2264 veri seti kullanıma açılmıştır. Bu veri setleri incelendiğinde vatandaş kullanımına da uygun (yapılandırılmış) verilerin paylaşıldığı görülmektedir. Bu durum ise vatandaşın bu verilerden faydalanmasını hızlandırmakta ve Açık veri platformunun amacına hizmet ettiği görülmektedir. Ayrıca içerisinde Haiti dili, Arapça ve Çince dil seçeneklerinin de olduğu 7 farklı dilde kullanım olanağı sunan Açık veri portalının belediye sınırları içerisinde yaşayan ve farklı dil kullanan vatandaşlar açısından etkili ve faydalı bir kullanıma sahip olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Ayrıca New York Belediyesi Açık veri portalına vatandaşların mail ve çözüm merkezi (sabit hat) yöntemi ile iletişim kurabiliyor olmaları halkla ilişkiler uygulamaları açısından faydalı görülse de

portalda belediye ile ilgili güncel bilgilerin paylaşılmaması ve duyuru menüsünün olmaması halkla ilişkiler uygulamaları açısından zayıflık olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma örnekleminin en eski Açık veri platformu olan Londra Belediyesi Açık veri portalı 2010 yılında açılmış 18 farklı kategoride 1913 veri setinin vatandaşlarının kullanımına açmıştır. Veri setlerini oldukça detaylı kategorize eden bu portal da kullanıma açılan verilerin de büyük çoğunluğu kullanıma hazır veriler olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadece İngilizce dil seçeneğine sahip olan Londra Açık veri portalında diğer açık portallarından farklı olarak Covid- 19, 2012 Londra (olimpiyat oyunları için açılmış) ve Londra'yı Savunmak kategorilerinde veri setleri bulunmaktadır. Açık veri portalına vatandaşların sadece site yeliği ve mail yöntemi ile iletişim kurabiliyor ve veri seti talebinde bulunabiliyor olmaları halkla ilişkiler uygulamaları açısından zayıflık olarak değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen analiz sonuçlarına göre örnekleme alınan 3 Açık veri portalında da en çok ulaşılan veriler ilk beş sırada; evre (ulaşım, trafik hatları, yol bakım çalışmaları, hava kirliliği, park ve bahçeler vb.), yaşam (nüfus sayımı, konut sayıları, engelli bireylere tanınan olanaklar vb.), sağlık (hastanelerin doluluk oranları, bölge hastaneler vb.), eğitim (okullar, yaşa göre eğitim derecesi, engelli bireyler için eğitim fırsatları vb.), İş/Ekonomi (işsiz insan sayısı, sektörlere göre çalışan sayıları, yoksulluk tedbirleri, küçük işletme ruhsatları vb.) oluşturmaktadır.

Örnekleme alınan 3 Açık veri portalında da veri setleri ve veri seti içerikleri açısından birebir bir uyurşma olmasa bile benzer veri setleri incelendiğinde 32 kategoriden 18'i ve 4561 veri setinden 1158'nin benzerlik gösterdiği grlmştir. Benzerlik gösteren bu veri kategorilerinin başında evre, eğitim, sağlık, iş, ekonomi, yaşam, güvenlik ve yönetim kategorilerindeki veri setleri gelmektedir. Ayrıca 14 kategori de 3403 veri setinin tamamen farklılık gösterdiği grlmştir. Bu veri setlerinin başında Londra Belediyesine ait Covid-19 verileri, Londra Olimpiyatları, Londra'yı Savunmak, İstanbul Büyükşehir Belediyesine ait Mobilite, Bilgi ve İletişim Teknolojileri ve New York Belediyesine ait şehir yönetimi verileri gelmektedir.

Paylaşılan veri setlerinin en çok kullanıldığı ilçelere göre yapılan analiz sonucunda ise; New York Belediyesinin Queens ilçesi hastane bilgileri ve altyapı çalışmaları veri setleriyle ile en fazla veri seti kullanan ilçe konumundadır. Queens'i ulaşım ve altyapı

veri setlerinin kullanımıyla Kadıköy ve Beşiktaş takip etmekte, konut ve ticaret verileriyle Londra Belediyesinin ilçesi Chelsea ise daha sonraki sıralarda yer almaktadır.

Örnekleme alınan Açık veri platformlarının halkla ilişkiler uygulamaları açısından değerlendirildiği analiz sonucuna göre ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık veri portalı halkla ilişkiler uygulamaları açısından diğer 2 Açık veri portalına göre kağıt üzerinde daha başarılı görülmektedir. Site üyeliği, telefon ile çözüm merkezi, WhatsApp numarası üzerinden istek, şikayet ve veri talepleri iletimi, duyurular, güncellenen veri seti bilgilendirmeleri, hakkımızda, tarihçe, veri seti talepleri vb. konularda Açık veri portalını başarılı bir halkla ilişkiler uygulaması olarak kullandığı görülmüştür. Fakat bu sonuç sadece Açık veri portalı üzerinden yapılan analiz sonucuna göre elde edilmiş bir sonuç olup, başka çalışmalarda farklı yöntemlerle incelenebileceği düşünülmektedir.

Veriler, günümüzde bilgiyi elde etmek için kritik bir öneme sahiptir. En basit şekliyle düşündüğümüzde, tercihlerimizde bize rehberlik eden ve belirli yerlerle ilgili sahip olduğumuz bilgilerin temeli verilerdir. Bu bilgiler, çevrimdışı değil, herkesin kolayca erişebildiği çevrimiçi verilerle öne çıkar. Kamu kurum ve kuruluşları, coğrafi, turistik, ticari ve istatistiksel veriler gibi çeşitli veri türlerine sahiptir. Burada önemli olan nokta ise, kamu kurum ve kuruluşlarının ellerinde bulunan bu verilerin vatandaşlar içinde tamamen kullanılabilir ve erişilebilir olması ve herkesin bu verilerden faydalanabilmesidir. Ancak bu koşullar sağlandığında, Açık veri kavramından bahsedilebilmektedir.

Kamu verileri, kamu sektörü tarafından üretilen, toplanan, çoğaltılan ve yayılan verilerden oluşmaktadır. İnternet teknolojilerinin etkisiyle birlikte, vatandaşlar artık kamu sektörü üzerinde daha etkin bir denetim sağlayabilmektedir. Açıklık ve şeffaflık, kötü yönetimi ve yolsuzluğu azaltarak kamu yararını korurken, bireysel hakları da savunmaya yardımcı olmaktadır. Fakat açıklığın sağlanabilmesi için öncelikle kamu çalışanlarının teknolojiyi etkili bir şekilde kullanabilmeleri adına belli başlı eğitimler almaları gerekmektedir. Ancak, bu durum aynı zamanda yatırım ve altyapı ihtiyacını da beraberinde getireceği için kamu kurum ve kuruluşları tarafından bazen maliyetli görülebilmektedir. Bu durumun belirli bir bütçe, eğitim ve zaman gerektirdiği aşîkardır fakat iletişimin ve haberleşmenin oldukça önemli olduğu günümüz şartlarında insanların şeffaflığa ve güvene duyduğu ihtiyaç düşünüldüğünde bu maliyet, zaman ve eğitimlerin oldukça gerekli olduğu söylenebilmektedir.

Açık veri, ekonomik gelişmeyi destekleme, bilgi temelli politikalar aracılığıyla hükümetlerin etkililiğini artırma, sivil katılımı ve demokratik hesap verebilirliği teşvik etme imkanları sunmaktadır. Aynı zamanda, sivil toplum kuruluşlarına ve vatandaşlara hükümetten hesap sorabilme fırsatı sunarak yerel yönetimlerde şeffaf yönetimi teşvik etmektedir. Açık devletlerin yerel uzantısı olan belediyeler vatandaşa en yakın kamu kurum ve kuruluşları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle belediyeler Açık veri portalları aracılığıyla vatandaş ile doğrudan iletişime geçebilme, vatandaşın bilgiye erişim ve bilgi edinme haklarını ilk elden sağlayabilme hesap verilebilirlik, şeffaflık ve güvenilirlik açısından vatandaşın aklındaki tüm soru ve sorunlara cevap verebilme gibi misyonları yerine getirmiş olmaktadır. Belediyelerce hesap verilebilirliğin yüksek olması sadece vatandaşların belediyelerine olan güveni artırmakla kalmayacak aynı zamanda kamu performansında da artışa neden olacaktır. Hem kurumlar hem kurum çalışanları sürekli devam eden bir açıklık ve denetim altında çalıştıklarını bilecekleri için verimlilik oranlarının da artacağı düşünülmektedir. Şeffaflık da aynı şekilde kurum ve kurum çalışanları üzerinde bir denetim sağlayabileceği için demokrasinin ve verimin artmasında fayda gösterebilecek bir araç olarak değerlendirilmektedir. Vatandaşlar belediyeleri tarafından yapılan harcamaları, alınan kararları, verilen hizmetleri takip edip belediyelerine doğrudan ulaşabildikleri zaman hem belediyelerine olan bağlılıkları ve güvenleri artacak hem de vatandaşların huzur ve memnuniyeti sağlanacaktır. Belediyelerde Açık veri kullanımına geçilmesinin bu ve benzeri gibi belediyelere birçok faydası bulunmaktadır. Ayrıca belediyelerin Açık veri portallarında öncelikle belediyeler için değil daha çok vatandaşlar için gerekli bilgiler sunulmaktadır. Zira yaşadığı şehre, ilçeye veya coğrafyaya ait gelişmelerden haberdar olmak veya bu alanlara dair bilgi sahibi olmak temel bir vatandaşlık hakkıdır ve kamu kurum ve kuruluşları vatandaşlarına bu bilgileri sağlamalıdır. Vatandaşlar gündelik hayatlarını idame ettirirken kendilerini rahatlatacak ve hayat kalitelerini artıracak birçok bilgiye Açık veri portalları aracılığıyla ulaşabilmektedirler. Bu verilerden bazıları; trafik ve ulaşım bilgileri, yol yapım çalışmaları, hastane doluluk oranları, otobüs, tramvay, metro, vapur gibi ulaşım araçlarının sefer vakitleri, meteorolojik veriler, işsizlik oranları, işletme ruhsat bilgileri vb. gibi çok çeşitli verilerdir.

Kurum ve kuruluşlar ile hedef kitleleri arasında iletişimi sağlama, güven ortamı yaratma, şeffaflık ve hesap verilebilirliği artırma gibi tanımlara sahip olan halkla ilişkiler kavramı

ile Açık veri kavramı arasında uygulama açısından olmasa bile görev ve misyon açısından çok fazla benzerlikler olması dikkat çekicidir. Çok eski dönemlerden beri sürekli değişerek ve gelişerek insan yaşamının bir parçası olan halkla ilişkiler kavramı ve halkla ilişkiler uygulamaları modern döneme de adapte olarak dijitalde de varlığını devam ettirmiştir. Açık veri kavramının da uygulanma amaçları ve sonuçları bakımından halkla ilişkiler uygulamalarıyla ortak paydada buluşabilmeleri nedeniyle gerekli adaptasyon ve gelişimlerle bir halkla ilişkiler uygulaması olarak kullanılabileceği düşünülmektedir. Ayrıca Açık veri kavramının bir halkla ilişkiler uygulaması olarak kullanılması ülkemizde ve dünya da hem Açık veri uygulamalarının yaygınlaşmasına hem de halkla ilişkiler mesleğinin ve uygulayıcılarının gelişimine büyük katkıları olacağına inanılmaktadır.

Sonuç olarak günümüz modern dünyasında Açık veri uygulamaları hem kamu kurum ve kuruluşları hem de özel sektör açısından oldukça önemli fırsatlar sağlamakta ve geleceği oldukça uzun uygulamalar olarak görünmektedir. Dünyada birçok ülke ve kurum Açık veri uygulamalarına geçmiş bulunmaktadır. Fakat ülkemizde Açık veri uygulamalarının hem sayısının çok az hem de niteliklerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Ülkece dünya tarafından benimsenmiş ve her geçen gün kullanımı artan Açık verinin önündeki engellerden ve Açık verinin olumsuz yönlerinden bahsetmektense bir an önce Açık veri kullanımına öncelik verilerek gerekli yatırımların yapılmasının ve eğitimlerin tamamlanmasının çok önemli olduğu düşünülmektedir. Açık veri alanında geri kalmış olduğumuz net bir şekilde görülebiliyor olmasına rağmen içerisinde yaşadığımız teknoloji çağında yetişilemeyecek hiçbir yenilik ve teknolojik gelişmenin olmadığına inanılmaktadır. Teknolojik olarak bizden daha gelişmiş ülkeler veri ve Açık veri kavramlarının önemini fark etmiş ve bunu değerlendirebilecekleri politikalar geliştirmişlerdir. Ülkece bizde önümüzdeki mevcut örneklerden feyz almalı ve Açık veriye gerekli önemi vererek Açık veri uygulamalarından faydalanmaya başlamalıyız. Açık veri uygulamaları tıpkı halkla ilişkiler uygulamaları gibi kamu kurum ve kuruluşları tarafından vatandaşlarına sağlamaları gereken bir hizmet olarak görülmeli ve geliştirilmelidir. Açık veri uygulamaları sadece bir kamu kurum ve kuruluşu ile vatandaşları arasındaki şeffaflığı veya güveni sağlamakla kalmamakta aynı zamanda iş geliştirme uzmanları, akademisyenler, araştırmacılar tarafından da kullanılarak birçok yönden ülkeye katma değer olarak geri dönmektedir. Örneğin vatandaş ile paylaşılan basit

trafik verileri üzerinden bile (harita üzerinden canlı olarak yol tarifi verebilen) birçok uygulama (app) tasarlanmış ve insanların kullanımına sunulmuştur. Benzer şekilde bir deprem bölgesi olan ülkemizde fay hatları, deprem toplanma alanları vb. gibi bilgilerin paylaşılması ile geliştirilebilecek uygulamalar ile hem binlerce insanın hayatı kurtulabilmekte hem de araştırmacıların kendilerini geliştirme olanakları arttırılabilmektedir. Bu örnekleri binlercesi ile çoğaltabilmek mümkündür. Fakat burada dikkat çekmesi gereken konu ülkemizin bir an önce Açık veri uygulamalarında dünya standartlarını yakalaması gerektiği olmalıdır. Ülkemizin ve ülkemiz belediyeciliğinin dünya genelinde Açık veri kullanım standartlarına ulaşabilmesi için bu çalışma sonuçları kapsamında bazı öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilmektedir;

Açık veri uygulamalarının olumsuz değil olumlu yanlarına odaklanılmalıdır.

Açık veri uygulamalarında kullanılmak üzere yeterli bütçe düzenlemelerine gidilmelidir. Açık veri uygulamalarına geçmenin günümüz şartlarında bir tercih değil zorunluluk olduğunun farkına varılmalıdır.

Paylaşılan veriler güncel, ücretsiz, kullanıma hazır ve doğru olmalıdır.

Açık veri ve halkla ilişkiler uygulamalarını entegre bir şekilde kullanılarak Açık veriden maksimum fayda sağlanmaya çalışılmalıdır.

Dünya genelinde Açık veri uygulamalarını en başarılı şekilde kullanan ülkeler ve kurumlar örnek alınmalıdır.

Ülke içerisinde özel işletmeler, akademi, veri analist ve uzmanları gibi kişi ve kurumlarla özel protokol ve iş birlikleri düzenlenerek özellikle kamu kurum ve kuruluşlarındaki beyin/iş gücü ihtiyacı ülke içerisinde karşılanmalıdır.

Halkla ilişkiler ile entegre sürdürülecek Açık veri uygulamalarının sürekliliği ve sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akdağ, M. (2010). *Örgütsel Açıdan İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler*. Konya: LT Literatürk.
- Aleixandre-Benavent, R., A.F. Sapena vd. (2019). *Compartir Los Recursos Útiles Para La Investigación: Datos Abiertos (Open Data)*, Educación Médica, s. 1-8.
- Alikışioğlu, M. (1999). *Halkla İlişkiler Pazarlama Yönlü Bir Yaklaşım*, İstanbul: Okan Üniversitesi Yayınları.
- Apostolato, I. A. (2013). An Overview of Software Applications for Social Network Analysis, *Nternational Review Of Social Research*, 3(3), 71-77 [doi: 10.1515/irs-2013-0023](https://doi.org/10.1515/irs-2013-0023)
- Armstrong, G., Kotler, P., Trifts, V., Buchwitz, L. A. and Gaudet, D. (2016). *Marketing: an Introduction*. New Jersey: Pearson.
- Aronson, M S., Don, A., C. (2007). *The Public Relations Writer's Handbook: The Digital Age*. Second Edition. San Francisco: Jossey-Bass, A Wiley Imprint.
- Asna, A. (2006). *Kuramda ve Uygulamada Halkla İlişkiler*. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Attard, J., F. Orlandi vd. (2015). *A Systematic Review of Open Government Data Initiatives*, Government Information Quarterly, (32), s. 399-418.
- Aydın, İ. P. (1998). *Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Aydın, İ. S. ve Kiracı, A (2014). "Belediyelerin Hizmet Sunumunda E-Belediyecilik Kriterleri: Kocaeli İli ve Bazı İlçelerinden Bir Örnek", *İktisadi Yenilik Dergisi*, 2(1): 32-43.
- Barry, E. ve Bannister, F. (2014). "Barriers to Open Data Release: A View from the Top," *Information Polity*, vol. 19, no. 1/2, pp. 129-152, June.
- Belediye Kanunu (2005). T. C. Resmi Gazete, 5393, 03.07.2005.
- Binark, M. ve Bayraktutan, G. (2013). *Aydın Karanlık Yüzü Yeni Medya ve Etik*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Borgatti SP, Foster PC. (2003). The Network Paradigm in Organizational Research: A Review and Typology. *J Management*.;29:991-1013.
- Borgatti, SP, Everett, MG ve Freeman, LC (2002). *Windows için Ucinet: Sosyal Ağ Analizi Yazılımı*. Harvard, MA: Analitik Teknolojiler.
- Boudreau C. ve Dj Caron, D. (2016) *Les Données Ouvertes Dans L'administration Publique Québécoise: Utilités, Freins Et Pistes De Solution*. Quebec: Cefrio/ENAP.

- Brown, R. E. (2010). *Symmetry and its Critics: Antecedents, Prospects and Implications for Symmetry in a Postsymmetry Era*. The SAGE Handbook of Public Relations, 277-92.
- Budak, G. ve Budak, G. (1995). *Halkla İlişkiler Davranışsal Bir Yaklaşım*, İstanbul: Beta Yayınları
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu, (2004). T.C. Resmi Gazete, 5216, 10.07.2004.
- Carolan, L. (2016). *Open Data, Transparency and Accountability: Topic Guide*, Birmingham, UK: GSDRC, University of Birmingham.
- Charalabidis, Y., Zuiderwijk, A., Alexopoulos, C., Janssen, M., Lampoltshammer, T. ve Ferro, E. (2018). *The Open Data Landscape*. The World of Open Data içinde (C. 28, s. 1–9). Cham: Springer. doi:10.1007/978-3-319-90850-2_1
- Chui, M., Farrell, D., ve Jackson, K. (2014). *How Government Can Promote Open Data*. McKinsey Company
- Cutlip S, Center A., ve Broom G. (1985). *Effective Public Relations*, New Jersey: Prentice-Hall.
- Cutlip, S. (1994). *The Unseen Power: A History Of Public Relations*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Çaldağ, M. T., Gökalp, M. O. ve Gökalp, E. (2019). *Open Government Data: Analysing Benefits and Challenges*. 1st International Informatics and Software Engineering Conference: Innovative Technologies for Digital Transformation, IISEC 2019- Proceedings içinde (s. 1–6). IEEE. doi:10.1109/UBMYK48245.2019.8965581
- Çamdereli, M. (2005). *Ana Çizgileriyle Halkla İlişkiler*, İstanbul: Salyangoz Yayını
- Darbishire, H. (2010). Proactive Transparency: The Future of The Right To Information?, (05.03.2023).
- Data Development: A Study On Hong Kong As A “Smart City”*, Cities, (92).
- Davies, Tim. (2013). *Open Data Barometer 2013 Global Report*. Open Data Institute and World Wide Web Foundation (28.03.2023).
- Deloitte. (2013). *Open Data: Driving Growth, Ingenuity and Innovation*. A Deloitte Analytics Paper. London. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/deloitteanalytics/open-data-driving-growth-ingenuity-and-innovation.pdf> adresinden erişildi.
- Doğdu, E., (2017) “Açık “Semantik” Veri”, *Büyük Veri ve Açık veri Analitiği: Yöntemler ve Uygulamalar*, ed. Şeref Sağıroğlu, Orhan Koç, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Erginli, E. B., ve Tülek M. (2019). Kentsel politikanın desteklenmesi için yeni araçlar: Açık veri platformları ve dijital kent panelleri, TESEV Raporu, İstanbul.

- Eroğlu Ş. (2017). *Türkiye’de Kamu Verilerinin Açık Devlet Uygulamaları ve Belge Yönetimi Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Bir Model Önerisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eroğlu, Ş., (2018). Açık devlet ve açık devlet verisi, Hiperlink Eğitim İletişim Yayıncılık, İstanbul.
- Erol, G. (2012). İletişim ve etik. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- European Commission, (2013). “A Vision for Public Services,” s. 16.
- European Data Portal. (2020). *The Economic Impact of Open Data: Opportunities for Value Creation in Europe*, Southampton Avrupa Birliği Yayın Ofisi.
- Fraundorfer, M. (2017). *The Open Government Partnership: Mere Smokescreen or New Paradigm?*, Globalizations, 14(4), 611–626. doi:10.1080/14747731.2016.1236463
- Galasso, G. Garbasso, G. Farina, G. Osimo, D. Mureddu, F. Kalvet, T. Waller, P. (2016). "Analysis of the Value of New Generation of Egovernment Services and How Can the Public Sector Become an Agent of Innovation Through ICT,"
- Galster, A. (2018). *Transparency and Open Government*, Report CG35.
- Galster, A., (2017). *Open Local Government Outline Report*, Congress Of Local and Regional Authorities, Germany.
- Gavra, D. P., Savitskaya ve A., S. (2012). Digital public relations in the russian governmental communication: 2011-2012 typology and general situation. Journalism and Mass Communication. Vol.: 2 No:12, pp.1127-1138.
- Gewin, V. (2016). *An Open Mind On Open Data*. Nature Preceding Careers. 529(118).
- Gonzalez-Zapata F., Heeks R. (2015). The Multiple Meanings of Open Government Data: Understanding Different Stakeholders and Their Perspectives. *Government Information Quarterly* 32: 441–452.
- Government Technology, 5 Best Practices for Open Local Government <<https://www.govtech.com/policy-management/5-Best-Practices-Open-LocalGovernment.html>> (23.06.2023).
- Gökalp, N. (2017). *Yaşlılık ve Etik*. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(2), 209-219.
- Gray, J. (2014). *Towards a Genealogy of Open Data*. European Consortium for Political Research (ECPR) General Conference 2014 içinde (s. 1–38). Glasgow: University of Glasgow. doi:10.2139/ssrn.2605828
- Grubu Raporu (2019), Blockchain Türkiye Platformu, İstanbul

- Grunig, J. E. & Hunt T. (1984). *Managing Public Relations*, Wadsworth/Thomson Learning, Belmont, USA.
- Grunig, J., (2005). *Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik*. İstanbul: Rota Yayınları.
- Gürdal, G. (2014). *Açık veri – Açık Erişim: Dünya ve Türkiye*, Bilişim Dergisi, 42, (169), s. 104-109.
- Gürüz, D. E. (1993). *Halkla İlişkiler Teknikleri*, İzmir: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları
- H. Ghafouri, H. Mohammadhassanzadeh, F. Shokraneh, M. Vakilian and S. Farahmand, (2017). “Social Network Analysis of Iranian Researchers on Emergency Medicine: A Sociogram Analysis”,
- Halonen A. (2017). *Being Open About Data Analysis of the UK Open Data Policies and Applicability Open Data*. <http://www.fininst.uk/wp-content/uploads/2017/09/beingopen-about-data> E.T: 08.03.2023
- Hand, D.J. (2013). *Data, Not Dogma: Big Data, Open Data, and the Opportunities Ahead*, Advances in Intelligent Data Analysis XII, s. 1-12.
- Harrison T.M., Pardo T.A., Cook M. (2022). Creating Open Government Ecosystems: A Research and Development Agenda. *Future Internet* 4: 900–928.
- Haythornthwaite, C. (2000). Online Personal Networks: Size, Composition and Media Use Among Distance Learners. *New Media & Society*, 2, 195_ /226.
- Hemetsberger L. (2016). *Is Open Transport Data Driving the Economy? A Comparative Analysis of Mobile Mobility Applications in the Transport Sector*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Vrije Universiteit Brussel, Faculty Of Economic And Social Sciences & Solvay Business School, Amsterdam.
- Hirsch, D. D. (2013). *The Glass House Effect: Big Data, The New Oil, and The Power of Analogy*. *Me. L. Rev.*, 66, 373.
- Huang, H., C.Z. Liao vd. (2020). *Resisting By Workarounds: Unraveling The Barriers Of Implementing Open Government Data Policy*, *Government Information Quarterly*, (37), s. 1-14.
- Janssen K. (2011). *The Influence of the PSI Directive on Open Government Data: An Overview of Recent Developments*, *Government Information Quarterly*, 28, 446-456.
- Janssen, M. Charalabidis, Y. ve Zuiderwijk, A. (2012). “Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government,” *Inf. Syst. Manag.*, vol. 29, no. 4, ss. 258–268, Sep. [doi: 10.1080/10580530.2012.716740](https://doi.org/10.1080/10580530.2012.716740).

- Janssen, M. Charalabidis, Y. ve Zuiderwijk, A. (2012). "Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government," *Inf. Syst. Manag.*, vol. 29, no. 4, S. 258–268.
- Johnson, P. A. (2016). *Reflecting on the Success of Open Data: How Municipal Government Evaluates their Open Data Programs*, International Journal of E-Planning Research (IJEPR) 5(3). 6-12.
- Kacen, J. J., Hess, J. D., ve Chiang, W. K. (2013). Bricks or Clicks? Consumer Attitudes Toward Traditional Stores and Online Stores. *Global Economics and Management Review*, 18(1), 12–21.
- Kahraman, N. (2020). *Açık veri Uygulamasının Belediyeler Üzerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya. S.25.
- Kalender, A., (2013). *Kavram Olarak Halkla İlişkiler, Dünyada ve Türkiye’de Halkla İlişkilerin Tarihsel Gelişimi*. Halkla İlişkiler. 2. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. s. 15-26
- Kalikov, A., (2006). *Veri Madenciliği ve Bir E-Ticaret Uygulaması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kapucu, N. ve Demiroz, F. (2011) Measuring Performance for Collaborative Public Management Using Network Analysis Methods and Tools, *Public Performance & Management Review*, 34:4, 549-579, [doi: 10.2753/PMR1530-9576340406](https://doi.org/10.2753/PMR1530-9576340406)
- Kassen, M. (2013). *A Promising Phenomenon Of Open Data: A Case Study Of The Chicago Open Data Project*, Government Information Quarterly, (30), s. 508-513.
- Kılıç, S. Z. (2006). *Özel Türk İlköğretim Okullarında Halkla İlişkiler Etkinliklerinin İncelenmesi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kitchin, R. (2014). Open and Linked Data. The Data Revolution: Big Data, Open Data, Data Infrastructures & Their Consequences içinde (s. 48–66). *SAGE Publications Ltd.* [doi:10.4135/9781473909472](https://doi.org/10.4135/9781473909472)
- Koçyiğit, M. (2017). *Dijital Halkla İlişkiler ve Online Kurumsal İtibar Yönetimi*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Laudon, K. C., ve Laudon, J. P. (2011). Essentials of Management Information Systems.
- Lazega, E. ve Snijders, T. A. (2015). *Multilevel network analysis for the social sciences: Theory, methods and applications* (Vol. 12). Springer.
- Lee M., Almirall E., Wareham J. (2016). Open Data and Civic Apps: First-Generation Failures, Second-Generation Improvements. *Communications of the ACM* 59(1): 82–89.

- Lee, G. ve Kwak, Y. H. (2011). *An Open Government Maturity Model for Social Media Based Public Engagement*. Government Information Quarterly, 29(4), 492–503. doi:10.1016/j.giq.2012.06.001
- Loosemore, M. (1998). Social network analysis: Using a quantitative tool within an interpretative context to explore the management of construction crises. *Engineering, Construction and Architectural Management* 5(4), 315-326
- Ma, R., ve P.T. Lam. (2019). *Investigating the Barriers Faced by Stakeholders in Open*
- McGregor, S. E. (2021). *Information Security Essentials. A Guide For Reporters, Editors, and Newsroom Leaders*. Columbia University Press.
- McKinsey. (2013). *Open Data: Unlocking Innovation and Performance with Liquid Information*. McKinsey Global Institute.
- MEB, (2012). *Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri*. Ankara: MEB Yayınları.
- Melin, U. (2016). *Challenges and Benefits in an Open Data Initiative – A Local Government Case Study of Myths and Realities*, Electronic Government and Electronic Participation, ss. 111-122.
- Mergel, I., A., Kleibrink, vd. (2018). *Open Data Outcomes: U.S. Cities Between Product And Process Innovation*, Government Information Quarterly, (35), s. 622-632.
- Monge, P.R. ve Contractor, N.S. (2003). *Theories of Communication Networks*. New York:Oxford University Press.
- Murrey-Rust, P. (2008). *Open Data in Science*. Nature Preceding 15(22).
- Nielsen, R.K., ve Ganter, S. A. (2018). Dealing with digital intermediaries: A case study of the relations between publishers and platforms. *New media & society*, 20(4), 1600-1617. <https://doi.org/10.1177%2F1461444817701318>
- OECD. (2020). *Open, Useful and Re-usable Data (OURdata)*. Index : 2019. [https://www.oecd.org/gov/budgeting/Recommendation-of-the-Council-on-Budgetary Governance.pdf](https://www.oecd.org/gov/budgeting/Recommendation-of-the-Council-on-Budgetary-Governance.pdf) adresinden erişildi. E.T. 17.07.2023.
- Ofek, E., Katona, Z., ve Sarvary, M. (2011). “Bricks and Clicks”: The Impact of Product Returns on The Strategies of Multichannel Retailers. *Marketing Science*, 30(1), 42–60.
- Open Data Handbook. Available: <http://opendatahandbook.org/guide/en/what-is-open-data/> E.T. 17.07.2023.
- Open Data Soft, Local Government Open Data Portals: Are They Worth the Cost? <https://www.opendatasoft.com/blog/local-government-open-data-portals-arethey-worth-the-cost?utm_campaign=ODS%20General%20Newsletter%20%20EN&utm_source=hs_email&utm_medium=email&utm_content=84139264&_hsenc=p

- A
NqztbHec1B9ofVsrBVdDPNFqF6fKw4qSU6JVZQw5YRZAsuXWLZAs_6h1k
aUQWYp6xFUvFVfHu7U0LPZfb9LmwS4ivGVksVQ&_hsmi=84139264>
E.T.23.06.2023.
- Open gov, local gov <<https://www.opengovguide.com/local-government/>>
E.T.20.06.2023.
- Open Government Partnership. (2022). *Open Government Partnership Members*.
<https://www.opengovpartnership.org/our-members/> E.T.06.03.2023.
- Open Governments < <https://opengov.uclg.org/en/open-government> > E.T.25.09.2020.
- Open Knowledge International, <<https://okfn.org/>> E.T.14.06.2023.
- Özgen, E., ve Bilbil, E. (2007). Türkiye'de Ulusal Basın İle İlişkiler Kapsamında Halkla İlişkiler Ve Reklamcıların Etik Sorunları. *Marmara İletişim Dergisi*, 12(12), 177-185.
- Özkan, A. (2009). *Halkla İlişkiler Yönetimi*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 27.
- Pelenk Özel, A. Ve Yılmaz Sert, N. (2015). *Dijital Halkla İlişkiler Kavram ve Araçları*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Peltekoğlu, F. B. (2016). *Halkla İlişkiler Nedir?* İstanbul: Beta Yayınlar
- Polat, H. (2021). *Halkla İlişkiler 2.0 Kapsamında Hedef Belirleme ve Ölçme Sorunsalına Bakış: Alternatif Bir Yöntem Olarak Veri Madenciliğinin Kullanılmasına Yönelik Örnek Bir Uygulama*, Yayımlanmamış Doktora Tez, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Public Relations Institute of Australia (PRIA) (2021). *What is It?*, web:
<https://www.pria.com.au/public-relations/what-is-it/> received on E.T.10.04.2021.
- Rahmatika, D. Krismawati, D. Rahmawati, D., S. Arief, A. Sensuse, D., I. ve Dzulfikar, M., F. (2019). "An Open Government Data Maturity Model: A Case Study in BPS-Statistics Indonesia," Jul. [doi: 10.1109/ICoICT.2019.8835352](https://doi.org/10.1109/ICoICT.2019.8835352).
- Reichmann, O.J, Jones, B.M. ve Schildhauer, M.P (2011). *Challenges and Opportunities of Open Data in Ecology*. *Sience* 331(6018).
- Ruijter, E., S. Grimmelikhuijsen vd. (2017). *Connecting Societal Issues, Users And Data*.
- S. Majeed, M. Uzair, U. Qamar and A. Farooq, (2020) "Social Network Analysis Visualization Tools: A Comparative Review," 2020 *IEEE 23rd International Multitopic Conference (INMIC)*, Bahawalpur, Pakistan, pp. 1-6, [doi: 10.1109/INMIC50486.2020.9318162](https://doi.org/10.1109/INMIC50486.2020.9318162)
- Sabuncuoğlu, Z. (2001). *İşletmelerde Halkla İlişkiler*, Ezgi Kitabevi, 5. Baskı, Bursa.

- Sayimer, İ. (2012). *Sanal Ortamda Halkla İlişkiler*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Scassa T., (2014). *Privacy and Open Government*, Future Internet, 6, 397-413.
- Scenario-Based. (2018). *Design Of Open Data Platforms*, Government Information Quarterly, (34).
- Schalkwyk, F. ve S.G. Verhulst, (2017) *Introduction: The State Of Open Data And Open Data Research*, The Social Dynamics of Open Data, ed. François van Schalkwyk vd., African Minds, Cape Townç School Review, 4 (1).
- Schrier, B. (2014). *Government Open Data: Benefits, Strategies, and Use*, The Evans
- Scott J. (2000). *Social Network Analysis: A Handbook*. 2nd ed. Thousands Oaks, Calif: Sage Publications;
- Scott J. v.d. (2005). Social Network Analysis as an Analytic Tool for Interaction Patterns in Primary Care Practices, *Annals Of Family Medicine* 3 (5) 443-448; DOI: <https://doi.org/10.1370/afm.344>
- Seitel, F. P. (2017). Practice of Public Relations. *Pearson Education*.
- Sezgin, M., Talas, L. (2016). Bilişim Devrimi, Sibernetik İletişim ve Stratejik Halkla İlişkiler, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), 559-571
- Solar, M., Concha, G. ve Meijueiro, L. (2012). *A Model to Assess Open Government Data in Public Agencies*. Lecture Notes in Computer Science (including subseries Lecture Notes in Artificial Intelligence and Lecture Notes in Bioinformatics) içinde (C. 7443 LNCS, s. 210–221). Springer. [doi:10.1007/978-3-642-33489-4_18](https://doi.org/10.1007/978-3-642-33489-4_18)
- Stone M., (2018). Aravopoulou E., *Improving Journeys by Opening Data: The Case of Transport for London (TfL)*, The Bottom Line, Emerald Insight, 31, 2-15.
- Susha I., Grönlund Å., Janssen M. (2014). Organizational Measures to Stimulate User Engagement with Open Data. *Transforming Government: People, Process and Policy* 9(2): 181–206.
- Tarhan, A. (2007). "Halkla İlişkilerde Tanıma ve Tanıtma Aracı Olarak İnternet: Belediyelerin Web Sayfaları Üzerine Bir Analiz" *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 4(4): 75-95.
- The Open Data Barometer < <https://opendatabarometer.org> > E.T.05.03.2023.
- Theaker, A., (2004). *The Public Relations Handbook*. Canada: Taylor & Francis Group.
- Toots, M. McBride, K. Kalvet, T. ve Krimmer, R. (2017). "Open Data as Enabler of Public Service Co-Creation: Exploring The Drivers and Barriers," in *International Conference for E-Democracy and Open Government*, S. 102–112.

- Topçu, E.A., A. Işık. (2019). Açık Devlet Verisi Süreçlerine Dair Bir Model Önerisi, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (17), s. 833-843.
- Torraco, R. J. (2016). Writing Integrative Literature Reviews: Using The Past and Present to Explore the Future. *Human Resource Development Review*, 15(4), 404-428. doi: <https://doi.org/10.1177/1534484316671606>
- Tracy C. Russo & Joy Koesten (2005) Prestige, Centrality, and Learning: A Social Network Analysis of an Online Class, *Communication Education*, 54:3, 254-261, doi: [10.1080/03634520500356394](https://doi.org/10.1080/03634520500356394)
- Türkiye Bilişim Vakfı, *Açık veri, Hukuk, Düzenlemeler ve Kamu İlişkileri Çalışması*. E.T. 07.05.2023.
- Ubaldi, B. (2013). *Open Government Data: Towards Empirical Analysis of Open Government Data Initiatives*, OECD, Paris.
- Uhlir, P., (2004). *Policy Guidelines for the Development and Promotion of Governmental, Public Domain Information*, s. 1-39.
- Veljković, N., S. Bogdanović-Dinić vd. (2014). *Benchmarking Open Government: An Open Data Perspective*, *Government Information Quarterly*, (31), s. 278-290.
- Waskom, M., L. (2021). Seaborn: Statistical Data Visualization. *The Journal of Open Source Software*. 6(60), 3021.
- Web Foundation, < <https://webfoundation.org/> > E.T.14.06.2023.
- Welch, E.W., M.K. Feeney vd. (2016). *Determinants of Data Sharing In U.S. City Governments*, *Government Information Quarterly*, 33, s. 393-403
- Wilcox, Dennis L. and Cameron, Glen T. (2006). *Public Relations Strategies and Tactics*. 8. Ed. Boston: Pearson.
- Wilson, B. ve C. Cong. (2020). *Beyond The Supply Side: Use and Impact Of Municipal Open Data In The U.S*, *Telematics and Informatics*, ss. 1-30.
- Woo, J, Mishra, M. (2021). Predicting the Ratings of Amazon Products using Big Data. *WIRES Data Mining Knowl Discov*. 11(3) 1400.
- Y. Wu and Z. Duan, (2015). "Social Network Analysis of International Scientific Collaboration on Psychiatry Research", *International Journal of Mental Health Systems*, vol. 9, no. 1, p. 2,
- Yağmurlu, A. (2018). *Bir Aşk ve Nefret Hikayesi: Halkla İlişkiler ve Propaganda*, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 46, 45
- Yalçındağ, S. (1986). "Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler", *Amme İdaresi Dergisi*, 19: 131-156.

- Yalçındağ, S., (1996). *Belediyelerimiz ve Halkla İlişkiler*. Ankara: TODAİYE Yayınları.
- Yavuz, N. ve E.W. Welch. (2014). *Factors Affecting Openness of Local Government Websites: Examining The Differences Across Planning, Finance and Police Departments*, Government Information Quarterly, (31), ss. 574-583.
- Yeşil, S. (2019). *Yerel Yönetimlerde Halkla İlişkiler: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Beyaz Masa Örneği*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya
- Yıldırım, A. (2014). *"Türkiye'de Yerel Yönetişimin Uygulanabilirliği ve Yerel Gündem 21 Örneği Üzerinden Bir İnceleme"*, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1): 74-96.
- Yılmaz, M. (2013). *Kamu Yönetiminde Katılım: Türkiye'de Yerel Düzeyde Uygulama Örnekleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Yu, H. ve Robinson, D., G. (2012). "The New Ambiguity of 'Open Government,'" *SSRN Electron. J.*, Mar. [doi: 10.2139/ssrn.2012489](https://doi.org/10.2139/ssrn.2012489).
- Yu, H.M., (2012). *Designing Software to Shape Open Government Policy*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Princeton University, New Jersey
- Zealure C. Holcomb, Keith S. Cox. (2017). Internal consistency and cronbach's alpha - A Measure of Prosocial Tendencies. Routledge, 8th Edition.
- Zeren, H. E. ve Özmen, A. (2010). *Halkın Belediye Faaliyetlerine Katılma Duyarlılığı ve Hizmet Memnuniyeti: Karaman Belediyesi Örneği*, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 12 (19), 165-173.
- Zillner, S. (2021). Correction to: A Roadmap to Drive Adoption of Data Ecosystems. E. Curry, A. Metzger, S. Zillner, J.C. Pazzaglia, A. García Robles (Ed.), *The Elements of Big Data Value*. Springer, Cham.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Esin SERİN AKSOY	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Erciyes Üniversitesi
Fakülte	İletişim Fakültesi
Bölümü	Halkla İlişkiler ve Tanıtım
Yüksek Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Enstitü Adı	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık
Programı	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık
Makale ve Bildiriler	
1. Düztepe, S. ve Serin, E. (2020). Popüler kültür bağlamında instagram uygulaması ve kitap okuma challenge örneği. Akademi Titiz Yayınları, İstanbul.	
2. Serin Aksoy, E. Ve Aksoy, C. (2022). 2022 Plastik kirliliği ile mücadelede reklamın kullanılması: plastik miras reklamının gösterge bilimsel analizi. Digital Communications Journal. 5 (6). 81-91.	
3. Aktaş, H. Ve Serin Aksoy, E. (2022) Instagram’da sembolik şiddet modası: covid-19 pandemisi sürecinde türkiye’de 65 yaş üzeri insanlara uygulanan sembolik şiddet örneklerinin incelenmesi. İNİF E- DERGİ. 7 (1). 10-31.	
4. Serin Aksoy, E. (2023) Televizyonda dinin temsili; dini içerikli televizyon dizileri üzerine bir inceleme. Digital Communications Journal. 6 (11). 15-29.	
5. Serin Aksoy, E. (2023). Halkla ilişkilerin savaş endüstrisindeki rolü: Ben-Hur ve James Bond: from Russia with love filmleri üzerinden bir değerlendirme. İletişim Çalışmaları Dergisi. 9 (3). 347-373.	
6. Ünlü, S. ve Serin Aksoy, E. (2024) Sosyal: medya çağının salgını bilgi dezenformasyonu: twitter üzerinden 6 şubat kahramanmaraş depremi hakkında bir değerlendirme. The Journal of Communication and Social Studies. 4 (3).	